

MĂSURA 1.1**„Îmbunătățirea prelucrării și marketingului produselor agricole și piscicole”**

Axa 1	Îmbunătățirea accesului la piețe și competitivitatea produselor agricole prelucrate		
Tipologia de intervenție	Regim de ajutor		X
	Infrastructură: Proiecte de investiții (Construirea de noi clădiri și instalații și modernizarea celor existente; Utilaje și echipamente noi, soft-uri pentru computer, inclusiv costurile de instalare și montaj bazate pe contracte cu terțe părți; Achiziții de mijloace de transport noi, specializate)		X
Beneficiari	Asociații și grupuri de producători (cu personalitate juridică), societăți comerciale cu capital privat cel puțin egal sau mai mare de 75%, cooperative de consum; În sectorul vinificație sunt sprijiniți: asociațiile, grupurile de producători și societățile comerciale private care procesează numai soiuri nobile de struguri.		
Localizare	Pe întreg teritoriul României		
Modalitatea de selectare a proiectelor	La nivel Ministerial	Anunț	La ghișeu
		X	

1. Obiective și descrierea Măsurii

Obiectivul general al măsurii este îmbunătățirea eficienței, prelucrării și marketingului produselor agricole și piscicole, care rezultă produse de înaltă calitate cu scopul de a contribui la punerea în aplicare a acquis-ului comunitar, la creșterea competitivității și a valorii adăugate a produselor și pentru a contribui în același timp, la crearea de noi locuri de muncă. Măsura va contribui la:

- menținerea locurilor de muncă existente;
- crearea de noi locuri de muncă;
- creșterea veniturilor în acest sector.

Obiective specifice:

- Îmbunătățirea competitivității produselor agricole procesate;
- Orientarea producției în acord cu tendințele previzibile de piață și încurajarea dezvoltării de noi piețe pentru produsele agricole;
- Îmbunătățirea sau rationalizarea rețelelor de colectare și comercializare en-gross precum și a proceselor de prelucrare a produselor agricole și piscicole;

- Îmbunătățirea prezentării și condiționării produselor agricole și piscicole pe piață (din punct de vedere calitativ și comercial);
- Încurajarea unei mai bune utilizări a subproduselor și/sau eliminarea produselor secundare sau a deșeurilor;
- Creșterea eficienței prin utilizarea de tehnologii moderne;
- Favorizarea de investiții inovatoare;
- Îmbunătățirea calității produselor prelucrate și a controlului calității produselor alimentare cu respectarea cerințelor minime ale securității alimentare cerute de Uniunea Europeană;
- Îmbunătățirea și controlul condițiilor sanitare;
- Promovarea unor metode de producție prietenoase mediului;
- Apariția și consolidarea unor agenți economici privați competitivi;
- Creșterea oportunităților de noi locuri de muncă în mediul rural și menținerea celor existente;
- Crearea de "piete verzi" care au ca scop apariția unor noi segmente de consumatori, orientați pe produse agricole ecologice;

Obiective operaționale:

- Sprijinul acordat investițiilor pentru îmbunătățirea procesării și marketingului produselor agricole pe obiective și pe sectoare;
- Stimularea investițiilor care vizează protejarea și consolidarea mediului, precum și sănătatea și bunăstarea animalelor ("investiții verzi");
- Orice investiție în unități de prelucrare și/sau de marketing, ar trebui să implice armonizarea unităților menționate la acquis-ul comunitar după realizarea investițiilor.

2. Sectoare de intervenție ale Măsurii

Măsura vizează proiecte de investiții pentru îmbunătățirea și optimizarea fluxurilor de producție, prelucrare și marketing a produselor agricole și piscicole, respectiv crearea sau modernizarea rețelelor locale de colectare, a capacităților de recepționare, depozitare, condiționare, sortare și ambalare a produselor agricole și piscicole.

Aceste investiții contribuie la adoptarea standardelor europene în sectoarele: lapte și produse lactate; carne (taurine, suine, ovine, pasări) și ouă; legume, fructe și cartofi; prelucrarea strugurilor-soiuri nobile pentru vin; peste și acvacultura și produse de oystercultura (stridii și midii); cereale; semințe oleaginoase; zahăr, plante textile (în și canepa).

Pentru toate sectoarele vizate mai sus, tipurile de investiții care pot fi finanțate se referă la:

Lapte și produse lactate

- Investiții noi pentru clădiri, instalații, mașini și echipamente și modernizarea și re tehnologizarea unităților existente, pentru înființarea de centre de colectare, recepționare, răcire și stocare a laptelui ca materie primă, precum și achiziționarea pentru întreprindere de mijloace de

transport noi, specializate, autoizoterme, autofrigorifice, vehicule pentru produse în stare lichidă sau în stare de pulbere, identificate în baza studiului de fezabilitate.

- Investiții în prelucrarea, depozitarea și marketingul laptelui și produselor lactate precum și modernizarea și re tehnologizarea capacităților existente;
- Investiții pentru tratarea, reciclarea și eliminarea produșilor reziduali și deșeurilor nocive;
- Investiții pentru creșterea valorii adăugate a sub-produselor rezultate în procesul de prelucrare a laptelui (zer, zara) în cadrul unităților de procesare și marketing;
- Investiții pentru îmbunătățirea sistemului de monitorizare și control al lanțului de recepție, colectare, prelucrare și marketing a produselor sub aspect cantitativ și calitativ;
- Investiții pentru îmbunătățirea controlului intern al calității materiei prime, semifabricatelor, produselor și subproduselor obținute în cadrul unităților de procesare și marketing (construirea și modernizarea spațiilor pentru laboratoare de analize și achiziționarea echipamentului de laborator).

Carne, produse din carne și ouă

- Investiții noi pentru construcții și modernizarea și re tehnologizarea unităților existente pentru abatorizarea și procesarea cărnii de taurine, suine, ovine, caprine și păsări, inclusiv clădiri, mașini, instalații și echipamente, referitoare la abatorizare, procesare, ambalare, depozitare și marketing a cărnii și produselor din carne și a ouălor, precum și achiziționarea de mijloace noi de transport intern, și de mijloace noi de transport, specializate (autoizoterme, autofrigorifice și transport al animalelor) necesare în baza identificării lor în studiul de fezabilitate;
- Investiții pentru tratarea, reciclarea și eliminarea produșilor reziduali și deșeurilor nocive;
- Investiții pentru creșterea valorii adăugate a sub-produselor rezultate în procesul de abatorizare și procesare a cărnii (organe, slănină, sânge, țesuturi conjunctive etc.) în cadrul unităților de procesare și marketing
- Investiții pentru îmbunătățirea sistemului de monitorizare și control a lanțului de recepție, abatorizare, prelucrare, depozitare și marketing a produselor sub aspect cantitativ și calitativ;
- Investiții pentru îmbunătățirea controlului intern al calității materiei prime, semifabricatelor, produselor și subproduselor obținute în cadrul unităților de procesare și marketing (construirea și modernizarea spațiilor pentru laboratoare de analize și achiziționarea echipamentului de laborator).

Legume, fructe și cartofi

- Investiții noi pentru clădiri, mașini și echipamente, și/sau modernizarea unităților existente pentru depozitare, sortare, condiționare, refrigerare, congelare, procesare, ambalare și marketing;
- Investiții pentru îmbunătățirea calității și igienei produselor;
- Investiții pentru protecția mediului (stații pentru epurarea apelor reziduale);
- Investiții pentru creșterea valorii adăugate a subproduselor rezultate în urma procesării fructelor, legumelor și cartofilor din cadrul unităților de procesare și marketing;
- Investiții pentru îmbunătățirea sistemului de monitorizare și control a lanțului de recepție, depozitare, prelucrare și marketing a produselor sub aspect cantitativ și calitativ;
- Investiții pentru îmbunătățirea controlului intern al calității materiei prime, semifabricatelor, produselor și subproduselor obținute în cadrul unităților de procesare și marketing (construirea și

modernizarea spațiilor pentru laboratoare de analize și achiziționarea echipamentului de laborator).

Vin

- Investiții noi și/sau modernizarea și re tehnologizarea clădirilor, mașinilor și echipamentelor de vinificație inclusiv recepția, depozitarea, procesarea, îmbutelierea și marketingul vinului;
- Investiții pentru îmbunătățirea calității și igienei produselor;
- Investiții pentru tratarea, reciclarea și eliminarea produsilor reziduali și a deșeurilor nocive;
- Investiții pentru îmbunătățirea sistemului de monitorizare și control al lanțului de recepție, depozitare, prelucrare și marketing a produselor sub aspect cantitativ și calitativ;
- Investiții pentru îmbunătățirea controlului intern al calității materiei prime, semifabricatelor, produselor și subproduselor obținute în cadrul unităților de procesare și marketing (construirea și modernizarea spațiilor pentru laboratoare de analize și achiziționarea echipamentului de laborator)
- Investiții pentru implementarea sistemului de management al calității conform cu cerințele ISO 9000.

Pește și produse piscicole

- Investiții noi, și/sau modernizarea și re tehnologizarea capacităților existente referitoare la clădiri, mașini și echipamente pentru depozitarea (inclusiv depozite frigorifice en-gross), procesarea, ambalarea și marketingul pestelui și produselor piscicole (inclusiv echipamente pentru refrigerarea, congelarea și producerea de gheață);
- Investiții pentru îmbunătățirea igienei și calității conform standardelor UE;
- Achiziționarea de mijloace noi, specializate de transport, necesare ca rezultat al identificării lor în studiul de fezabilitate (autofrigorifice);
- Investiții pentru tratarea, reciclarea și eliminarea produsilor reziduali și deșeurilor nocive,
- Investiții pentru creșterea valorii adăugate a subproduselor rezultate în procesul de prelucrare a pestelui și a produselor piscicole (oase, capete, solzi); în cadrul unităților de procesare și marketing
- Investiții pentru îmbunătățirea sistemului de monitorizare și control al lanțului de recepție, prelucrare și marketing a produselor sub aspect cantitativ și calitativ;
- Îmbunătățirea controlului intern al calității materiei prime, semifabricatelor, produselor și subproduselor obținute în cadrul unităților de procesare și marketing (construirea și modernizarea spațiilor pentru laboratoare de analize și achiziționarea echipamentelor de laborator).

Cereale

- Construcția (în cadrul unităților de procesare și marketing) și/sau modernizarea clădirilor, mașinilor și echipamentelor și re tehnologizarea celor existente pentru depozitarea și procesarea primară a cerealelor (uscarea, calibrare, curățire, condiționare, măcinare) dar fără depășirea cotei naționale;
- Investiții pentru echipamente de protecția mediului (emisii de praf organic și mineral, impurități minerale și organice);

- Investiții pentru îmbunătățirea sistemului de monitorizare și control al lanțului de recepție, depozitarea, prelucrarea și marketingului produselor sub aspect cantitativ și calitativ;
- Investiții pentru îmbunătățirea controlului intern al calității materiei prime, semifabricatelor, produselor și subproduselor obținute în cadrul unităților de procesare și marketing (construirea și modernizarea spațiilor pentru laboratoare de analize și achiziționarea echipamentelor de laborator).

Semințe oleaginoase

- Construcția (în cadrul unităților de procesare și marketing existente) și/sau modernizarea clădirilor și echipamentului capacităților existente cu noi tehnologii pentru depozitarea și procesarea semintelor oleaginoase fără creșterea capacității existente (uscarea, calibrare, curățire, condiționare, conservare prin frig, extracție, rafinare), inclusiv seminte de floarea soarelui;
- Investiții pentru tratarea, reciclarea și eliminarea produsilor reziduali și deșeurilor nocive;
- Investiții pentru creșterea valorii adăugate a subproduselor rezultate în procesul de depozitare și prelucrare (sroturi oleoproteaginoase) în cadrul unităților de prelucrare și marketing;
- Investiții pentru îmbunătățirea sistemului de monitorizare și control al lanțului de recepție, depozitare, prelucrare și marketing a produselor sub aspect cantitativ și calitativ;
- Investiții pentru îmbunătățirea controlului intern al calității materiei prime, semifabricatelor, produselor și subproduselor obținute în cadrul unităților de procesare și marketing (construirea și modernizarea spațiilor pentru laboratoare de analize și achiziționarea echipamentului de laborator).

Zahăr

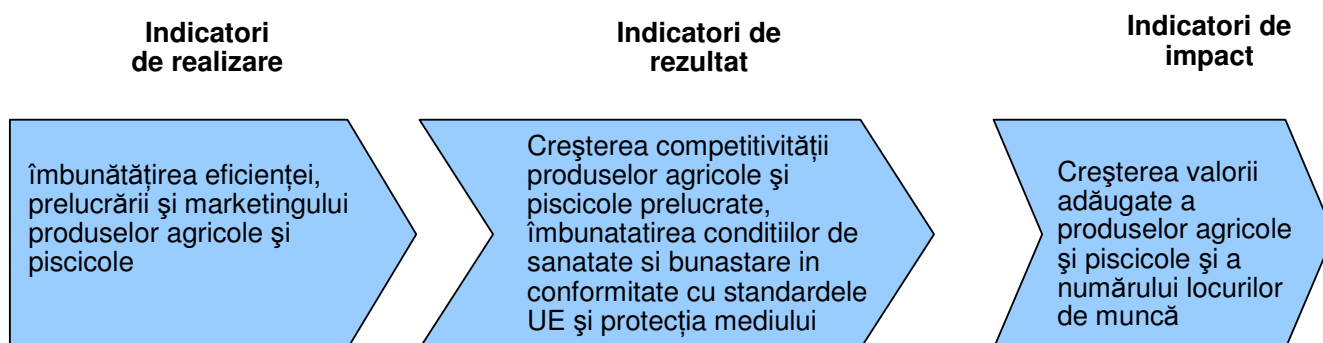
- Construcția (în cadrul unităților de procesare și marketing existente) și/sau modernizarea clădirilor, achiziționarea și re tehnologizarea echipamentelor și instalațiilor pentru depozitarea și procesarea sfeclei de zahăr, ;
- Investiții pentru îmbunătățirea tehnologiilor de depozitare, marcare și ambalare a zahărului;
- Investiții pentru îmbunătățirea igienei și calității conform standardelor UE;
- Investiții pentru creșterea valorii adăugate a subproduselor rezultate în procesul de prelucrare a sfeclei de zahăr (melasa, borhot) în cadrul unităților de procesare și marketing.
- Investiții pentru tratarea, reciclarea și eliminarea produșilor reziduali și deșeurilor nocive;
- Investiții pentru îmbunătățirea sistemului de monitorizare și control al lanțului de recepție, prelucrare și marketing a produselor sub aspect cantitativ și calitativ;
- Investiții pentru îmbunătățirea controlului intern al calității materiei prime, semifabricatelor, produselor și subproduselor obținute în cadrul unităților de procesare și marketing (construirea și modernizarea spațiilor pentru laboratoare de analize și achiziționarea echipamentelor de laborator).

Plante textile

- Investiții noi pentru construcții, modernizarea și re tehnologizarea unităților existente pentru procesarea plantelor textile (în și canepa), inclusiv clădiri, mașini, instalații și echipamente pentru procesare, ambalare, depozitare și marketingul fibrelor textile ;
- Investiții pentru tratarea, reciclarea și eliminarea produsilor reziduali și deșeurilor nocive;

- Investiții pentru creșterea valorii adăugate a subproduselor rezultate din procesarea plantelor textile ;
- Investiții pentru îmbunătățirea sistemului de monitorizare și control al fluxului de recepție, prelucrare, depozitare și marketing a plantelor textile sub aspect cantitativ și calitativ;
- Investiții pentru îmbunătățirea controlului intern a calitatii materiei prime, produselor și subproduselor obținute în cadrul unităților de procesare și marketing (construcții și modernizarea spațiilor pentru laboratoare de analize și achiziționarea echipamentului de laborator).

Logica de intervenție a Măsurii 1.1 poate fi descrisă după cum urmează:

3. Rezultate financiare la 31/12/2009

În ceea ce privește Măsura 1.1 modul de cheltuire este rezumat în următorul tabel:

An	Plan financiar ¹		Aprobate ²	Platite ³		c/a	b/a	c/b
	Cheltuiala publica totala	Contributie UE		c	Contributie UE			
	a		b					
	€	€	€	€	€	%	%	%
2000	52.806.925	39.605.194	0,00	0,00	0,00	-%	-%	-%
2001	54.814.904	41.111.178	0,00	0,00	0,00	-%	-%	-%
2002	29.366.667	22.025.000	15.262.925,79	0,00	0,00	-%	-%	-%
2003	55.034.187	41.275.640	27.840.733,67	3.596.582,02	2.697.436,52	-%	-%	-%
2004	84.375.127	63.281.345	28.459.052,15	29.755.355,95	22.316.516,95	40%	34%	117%
2005	53.176.768	40.734.580	111.466.146,24	27.521.728,68	20.641.296,52	52%	210%	25%
<i>Calamitate</i>	<i>8.520.038</i>	<i>7.242.032</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	-%	-%	-%
2006	49.938.702	37.835.497	154.378.966,24	72.843.112,06	54.632.334,04	146%	309%	47%
<i>calamitate</i>	<i>3.814.707</i>	<i>3.242.501</i>	<i>6.057.376,27</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	-%	159%	-%
2007				150.906.267,97	113.351.763,20	-%	-%	-%
<i>calamitate</i>				<i>1.720.621,87</i>	<i>1.462.528,59</i>	-%	-%	-%
2008				56.059.831,28	42.324.576,97	-%	-%	-%
<i>calamitate</i>				<i>2.797.035,11</i>	<i>2.377.479,83</i>	-%	-%	-%
2009				10.341.514,30	7.890.465,23	-%	-%	-%
<i>calamitate</i>				<i>1.343.294,95</i>	<i>1.141.800,71</i>	-%	-%	-%
Total*	379.513.279	285.868.434	337.407.824,09	351.024.392,26	263.854.389,44	92%	89%	104%
<i>necalamitate</i>	367.178.535	275.383.901	331.350.447,82	345.163.440,33	258.872.580,090	94%	90%	104%
<i>calamitate</i>	12.334.745	10.484.533	6.057.376,27	5.860.951,93	4.981.809,13	48%	49%	97%

¹ Valoarea cheltuielii publice totale planificate, extrase din PNADR, pg. 373 difera cu 0,37 euro fata de valoarea extrasa din Raportul final privind implementarea Programului SAPARD, pg. 159

² Suma totalurilor aprobate pentru proiecte calamitate si necalamitate, extrase din tabelul Excel Anexa 6 (centralizator) nr. 2 proiecte calamitate si nr. 6 proiecte necalamitate, difera cu 2,09 euro fata de valoarea cheltuielilor totale aprobate din Raportul final privind implementarea Programului SAPARD, pg. 159.

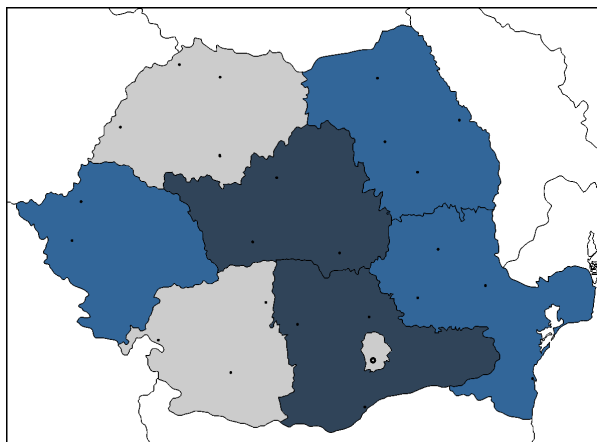
³ Suma totalurilor platite pentru proiecte calamitate si necalamitate, extrase din tabelul Excel Anexa 4, T03 proiecte calamitate si proiecte necalamitate difera cu 0,191 euro fata de valoarea cheltuielilor totale platite extrasa din Raportul final privind implementarea Programului SAPARD, pg. 159

Surse: Coloana "Plan financiar": National Plan for Agriculture and Rural Development, 27.dec.2006, pg. 373; Coloana "Aprobate": Raportul final privind implementarea programului Sapard in Romania, iunie 2010, tabele Excel Anexa 6, Proiecte aprobate necalamitat 1.1, 2.1 și Proiecte aprobate calamitate 1.1, 2.1; Coloana "Platite": Raportul final privind implementarea Programului Sapard in Romania, iunie 2010, tabel Excel APDRP - Payment SAPARD 2003-2009.

* Observație: neconcordanțele dintre totaluri și suma totalurilor provin din faptul că atât colectarea, cât și prelucrarea datelor pentru monitorizare s-a făcut manual, lucrându-se cu un număr diferit de zecimale. Așadar, în momentul efectuării calculelor, sumele au fost rotunjite în mod automat în funcție de numărul de zecimale introduse manual, ceea ce conduce la apariția diferențelor de ordinul a 0,1-2 euro între sumele incluse în diversele raportări ale APDRP.

Pe parcursul anilor de implementare s-au cheltuit 92% din sumele prevazute, indicand o performanta ridicata in evolutia financiara ce favorizeaza urmarirea obiectivelor stabilite, peste evolutia generala a Planului Financiar al Programului Sapard care in medie a fost de aproximativ 89% .Primele angajamente au fost luate in anul 2002, iar primele plati s-au efectuat abia in anul 2003. Cea mai mare parte a sumelor angajate s-au contractat in anii 2005 si 2006 (79% din totalul sumelor aprobate). Se observa o evolutie variabila a cheltuielilor cu o crestere speciala pentru anii 2006-2008 unde se concentreaza 80% din platile efectuate pe intreaga perioada de programare. Suma cea mai insemnata a fost platita in anul 2007 (43%). Aceasta dinamica este deja consolidata si a privit toate Masurile Sapard, in special investitiile cu plata la aprobarea lucrarilor finalizate.

În harta urmatoare se evidențiază distribuția în teritoriu a finanțării aferente Măsurii 1.1.

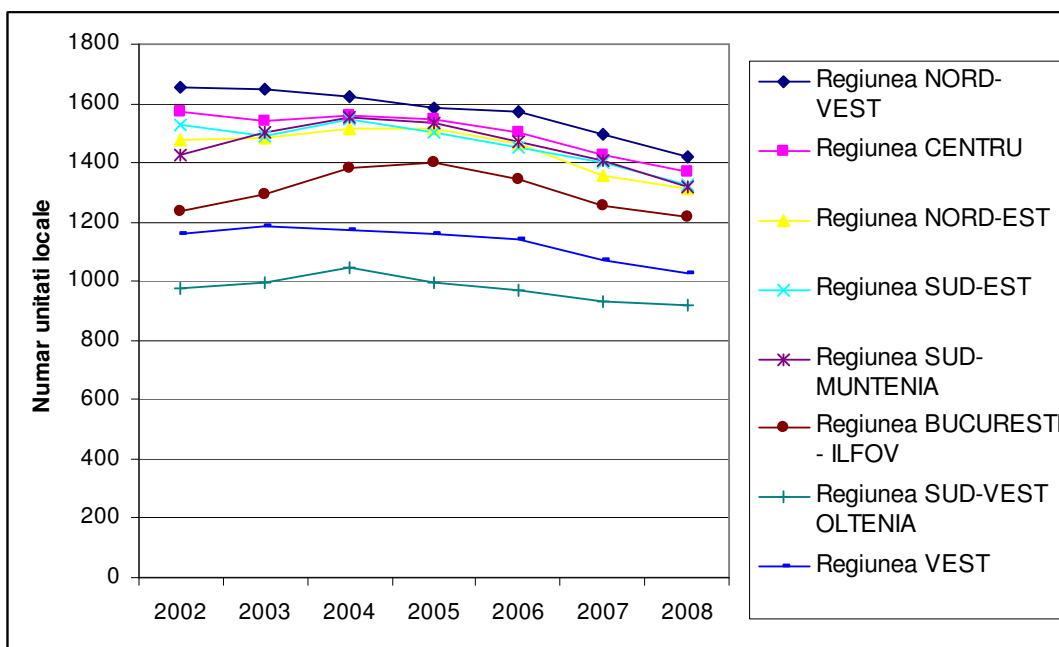

Sursa: Elaborat de Evaluator

Legenda:

Între 7% și 9%
 Între 13% și 15%
 Între 15% și 18%

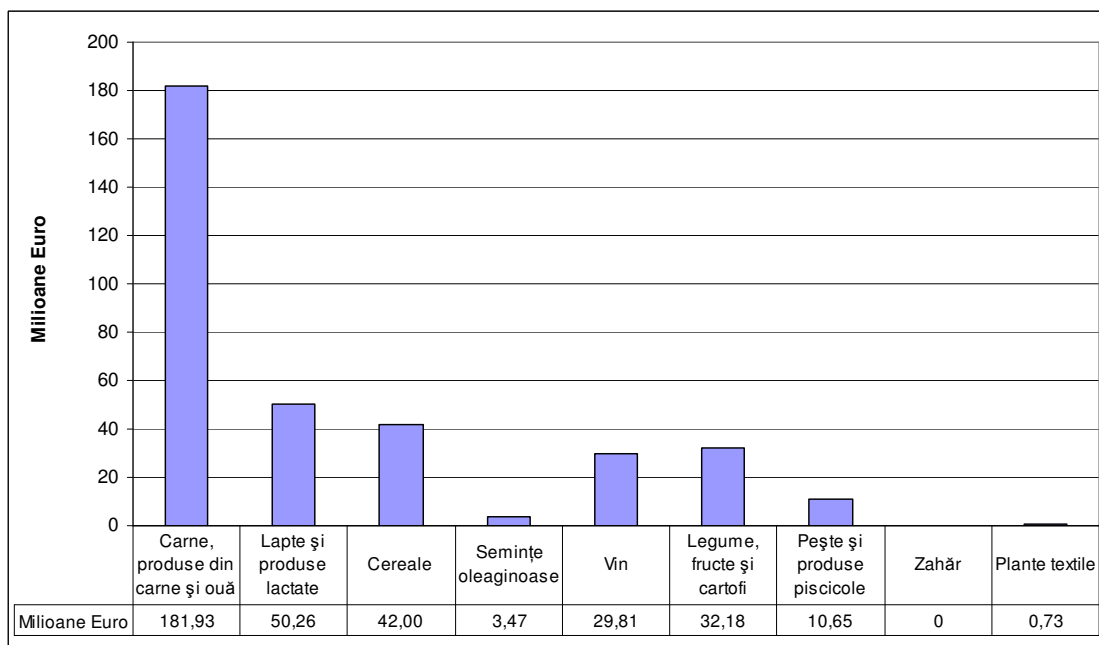
Avand in vedere ca prelucrarea si marketingul produselor agricole nu sunt neapărat legate ca si locatie de activitatea de productie agricola, distributia teritoriala relativ echilibrata a finantarilor aferente acestei submasuri nu reflecta diferentele reale existente între potentialul agricol al regiunilor. Ponderea cea mai mare a platilor efectuate aferente masurii 1.1 revine Regiunii Centru (18%), fiind urmata de Regiunea Sud Muntenia (15%). Regiunile Sud-Vest Oltenia (7%) si Bucuresti Ilfov (8%) au beneficiat intr-o proportie mai mica, dar diferenta dintre cea mai mare si cea mai mica valoare este totusi scazuta (11 puncte procentuale). Regiunea Nord-Vest si Bucuresti Ilfov au beneficiat din această măsură într-o proporție mai mică, iar Regiunea Centru într-o proporție puțin mai mare, decât s-ar fi preconizat pe baza numărului unităților locale active în industria alimentară și a băuturilor (vezi figura de mai jos)

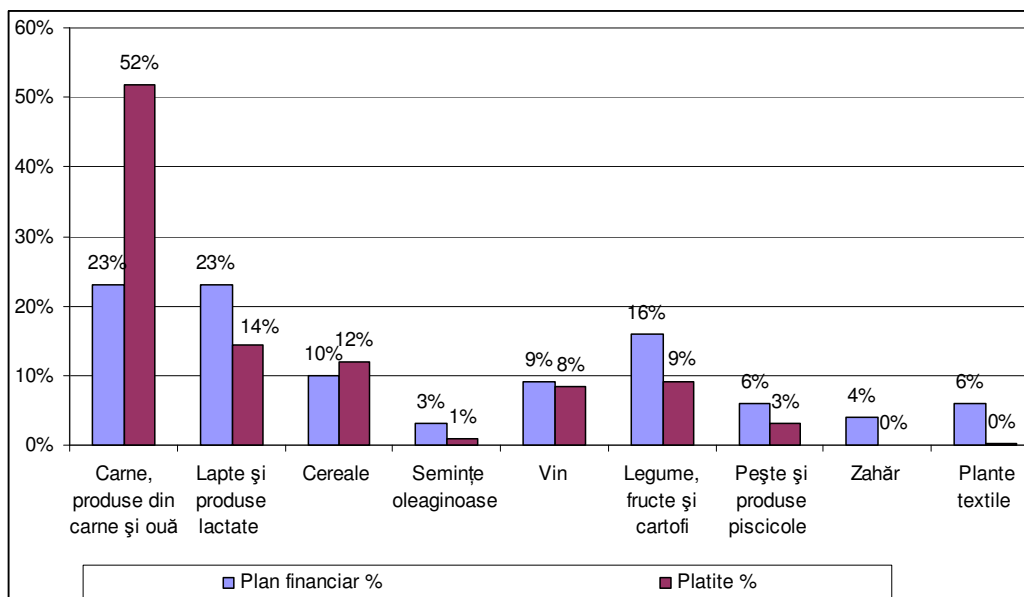

Sursă: INSE TEMPO_INT101H_27_6_2011

Figura: Unități locale active în industria alimentară și a băuturilor

Analiza resurselor pe submăsura (prezentată în graficul de mai jos indică modul de concentrare a cheltuielii pe baza plăților efectuate pe submăsura de referință).

Majoritatea platilor efectuate au fost directionate catre submasura “Carne, produse din carne si oua” (52%), depasind de peste doua ori proportia prevazuta de programul Sapard (23%). Platile aferente submasurilor “Cereale” (12%) si “Vin” (8%) au atins proportii asemanatoare cu cele prevăzute in program (10%, respectiv 9%). Pe de alta parte submasurile “Lapte si produse lactate” (14%), “Legume, fructe si cartofi” (9%), “Pește și produse piscicole” (3%), “Semințe oleaginoase” (1%) si “Plante textile” (0,2%) nu si-au atins cotele de de finantare planificate (23%, 16%, 6%, 3% si 6%). Remarcam lipsa de interes din partea potentialilor beneficiari pentru submasura “Zahar”, unde nu a fost finantat nici un proiect.

4. Rezultate ale evoluției fizice la 31/12/2009

Măsura 1.1 este foarte consistenta financiar (capacitate de realizare 92%), dar mai puțin din punct de vedere al numărului de proiecte (capacitate de realizare 24%). În tabelul de mai jos sunt prezentați indicatorii de realizare și de rezultat pentru Măsura 1.1, pe submăsurile, la 31.12.2009, pe baza datelor extrase din Raportul final privind implementarea Programului Sapard in Romania, iunie 2010.

Indicatori de realizare	Unitate de masura	Target	Realizat (Proiecte aprobate) ⁴			Capacitate de realizare (Proiecte aprobate)
			Necalamitate	Calamitate	Total	(b/a) %
						(a)
Total						
nr. de proiecte	N°	1900	456	3	459	24%

⁴ Observatie: In tabelul Excel din Raportul final, Anexa 6.a.1.1 exista coloana numar de proiecte finalizate (coloana G). Aceste date nu au fost luate in considerare (in tabelul de mai sus la coloana Realizat fiind introduse numarul de proiecte aprobate), pentru ca nu exista date referitoare la capacitatile implicate de proiectele finalizate, acestea fiind disponibile doar pentru proiecte aprobate.

Lapte și produse lactate						
nr. de proiecte	N°	450	91	0	91	20%
<i>Proiecte de procesare</i>	<i>N°</i>	<i>300</i>	<i>88</i>	<i>0</i>	<i>88</i>	29%
<i>Proiecte de depozitare</i>	<i>N°</i>	<i>150</i>	<i>1</i>	<i>0</i>	<i>1</i>	0.7%
<i>Colectare lapte</i>	<i>N°</i>	<i>n.d.</i>	<i>2</i>	<i>0</i>	<i>2</i>	n.d
Carne, produse din carne și ouă						
nr. de proiecte	N°	490	196	1	197	40%
<i>Proiecte de procesare</i>	<i>N°</i>	<i>300</i>	<i>144</i>	<i>0</i>	<i>144</i>	48%
<i>Proiecte de depozitare</i>	<i>N°</i>	<i>190</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	0%
<i>Abatoare</i>	<i>N°</i>	<i>n.d.</i>	<i>51</i>	<i>1</i>	<i>52</i>	n.d.
<i>Oua</i>	<i>N°</i>	<i>n.d.</i>	<i>1</i>	<i>0</i>	<i>1</i>	n.d.
Legume, fructe și cartofi						
nr. de proiecte	N°	340	40	0	40	12%
<i>Proiecte de procesare</i>	<i>N°</i>	<i>200</i>	<i>n.d.</i>	<i>0</i>	<i>n.d.</i>	<i>n.d.</i>
<i>Proiecte de depozitare</i>	<i>N°</i>	<i>140</i>	<i>n.d.</i>	<i>0</i>	<i>n.d.</i>	<i>n.d.</i>
<i>Proaspete</i>	<i>N°</i>	<i>n.d.</i>	<i>20</i>	<i>0</i>	<i>20</i>	<i>n.d.</i>
<i>Prelucrate</i>	<i>N°</i>	<i>n.d.</i>	<i>20</i>	<i>0</i>	<i>20</i>	<i>n.d.</i>
Vin						
nr. de proiecte	N°	190	44	0	44	23%
<i>Proiecte de procesare</i>	<i>N°</i>	<i>100</i>	<i>27</i>	<i>0</i>	<i>27</i>	27%
<i>Proiecte de depozitare</i>	<i>N°</i>	<i>90</i>	<i>12</i>	<i>0</i>	<i>12</i>	13%
<i>Laboratoare</i>	<i>N°</i>	<i>n.d.</i>	<i>5</i>	<i>0</i>	<i>5</i>	-
Pește și produse piscicole						
nr. de proiecte	N°	130	18	0	18	14%
<i>Proiecte de procesare</i>	<i>N°</i>	<i>60</i>	<i>n.d.</i>	<i>0</i>	<i>n.d.</i>	-
<i>Proiecte de depozitare</i>	<i>N°</i>	<i>70</i>	<i>n.d.</i>	<i>0</i>	<i>n.d.</i>	-
Cereale						
nr. de proiecte	N°	160	63	2	65	41%
<i>Proiecte de procesare</i>	<i>N°</i>	<i>100</i>	<i>n.d.</i>	<i>n.d.</i>	<i>n.d.</i>	-
<i>Proiecte de depozitare</i>	<i>N°</i>	<i>60</i>	<i>n.d.</i>	<i>n.d.</i>	<i>n.d.</i>	-
Semințe oleaginoase						

nr. de proiecte	N°	30	3	0	3	10%
<i>Proiecte de procesare</i>	<i>N°</i>	<i>20</i>	<i>n.d.</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>-</i>
<i>Proiecte de depozitare</i>	<i>N°</i>	<i>10</i>	<i>n.d.</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>-</i>
Zahăr						
nr. de proiecte	N°	50	0	0	0	0%
<i>Proiecte de procesare</i>	<i>N°</i>	<i>30</i>	<i>n.d.</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>-</i>
<i>Proiecte de depozitare</i>	<i>N°</i>	<i>20</i>	<i>n.d.</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>-</i>
Plante textile						
nr. de proiecte	N°	60	1	0	1	2%
<i>Proiecte de procesare</i>	<i>N°</i>	<i>60</i>	<i>1</i>	<i>0</i>	<i>1</i>	<i>2%</i>
<i>Proiecte de depozitare</i>	<i>N°</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>-</i>

Surse: Coloana "Target": National Plan for Agriculture and Rural Development, pg. 181; Coloana "Realizat": Raportul final privind implementarea programului Sapard in Romania, iunie 2010, pg. 222 și tabel Excel Anexa 5, a 1.1, a3.1 calamitat

Indicatori de rezultat ⁵	UM	Target (Capacități implicate)		Realizat (Capacități implicate)		Capacitate de realizare	
		Nouă	Îmbunătățită	Nouă	Îmbunătățită	Nouă	Îmbunătățită
		(a1)	(b1)	(a2)	(b2)	(a2/a1) %	(b2/b1) %
Lapte și produse lactate	Mii hl/an	4.400	6.600	2.677,455	6.881,813	61%	104%
<i>Proiecte de procesare</i>	Mii hl/an	4.400	6.600	2.667,84	6.610,81	60,6%	100,2%
<i>Proiecte de depozitare</i>	Mii hl/an	n.d	n.d	0	151	n.d	n.d
<i>Colectare lapte</i>	Mii hl/an	n.d	n.d	9,61	120	n.d	n.d
Carne, produse din carne și ouă	Mii t/an	n.d	n.d	358,08	774,27	n.d	n.d
<i>Proiecte de procesare</i>	Mii t/an	67	170	165,82	520,10	247%	306%

- ⁵ În cazul submasurii Lapte și produse lactate valoarea totala a capacitatii imbunatatite difera cu 151 mii hl/an fata de totalul capacitatii diferitelor tipuri de proiecte (proiecte de procesare, depozitare, colectare lapte);
- În cazul submasurii Vin valoarea totala a capacitatii nou realizate difera cu 31,97 mii hl/an, fata de totalul capacitatii diferitelor tipuri de proiecte (proiecte de procesare, depozitare, laboratoare), iar în cazul capacitatiilor imbunatatite cu 114,26 mii hl/an fata de totalul diferitelor tipuri de proiecte (proiecte de procesare, depozitare, laboratoare).
- Din cauza lipsei unor indicatori (de target sau de realizare) pentru anumite masuri/tipuri de proiecte, nu s-a putut calcula capacitatea de realizare

<i>Proiecte de depozitare</i>	Mii t/an	27	55	0	0	0%	0%
<i>Abatoare</i>	Mii t/an	395	658	192,26	254,17	49%	39%
<i>Oua</i>	mii.buc oua/an	n.d	n.d	0	6.000	n.d	n.d
Legume, fructe si cartofi	Mii t/an	152	219	133	147	87%	67%
<i>Proiecte de procesare</i>	Mii t/an	95	80	7,31	121,98	8%	152%
<i>Proiecte de depozitare</i>	Mii t/an	57	139	125,66	25,33	220%	18%
Vin	Mii hl/an	370	870	51,12	254	14%	29%
<i>Proiecte de procesare</i>	Mii hl/an	350	870	31,97	114,26	9%	13%
<i>Proiecte de depozitare</i>	Mii hl/an	-	-	16,15	136,66	n.d	n.d
<i>Laboratoare</i>	Mii hl/an	-	-	3	3,14	n.d	n.d
Pește și produse piscicole	Mii t/an	13	25	19,54	22,15	150%	89%
<i>Proiecte de procesare</i>	Mii t/an	11	19	n.d	n.d	n.d	n.d
<i>Proiecte de depozitare</i>	Mii t/an	2	6	n.d	n.d	n.d	n.d
Cereale	Mii t/an	-	2.238	-	2.679	-	120%
<i>Proiecte de procesare</i>	Mii t/an	-	938	-	n.d	n.d	n.d
<i>Proiecte de depozitare</i>	Mii t/an	-	1.300	-	n.d	n.d	n.d
Semințe oleaginoase	Mii t/an	75	425	0	252,60	0%	59%
<i>Proiecte de procesare</i>	Mii t/an	75	425	0	252,60	0%	59%
<i>Proiecte de depozitare</i>	Mii t/an	-	-	-	-	-	-
Zahăr	Mii t/an	-	10	0	0	-	0%
<i>Proiecte de procesare</i>	Mii t/an	-	10	0	0	-	0%

<i>Proiecte de depozitare</i>	Mii t/an	-	-	-	-	-	-
Plante textile	Mii t/an	30	8	0,30	0	1%	0%
<i>Proiecte de procesare</i>	Mii t/an	30	8	0,30	0	1%	0%
<i>Proiecte de depozitare</i>	Mii t/an	-	-	-	-	-	-

Surse: Coloana "Target": National Plan for Agriculture and Rural Development, Appendix 5, pg. 191; Coloana "Realizat": Raportul final privind implementarea programului Sapard in Romania, iunie 2010, pg. 222

Capacitatea de realizare cea mai ridicată din perspectiva numărului de proiecte s-a înregistrat în cazul submăsurii "Cereale" (41%), fiind urmată de submăsurile "Carne, produse din carne și ouă" (40%) și "Vin" (23%). Cele mai multe proiecte implementate în cadrul acestei măsuri se încadrează la submăsura "Carne, produse din carne și ouă" (197 proiecte, 43% din totalul proiectelor finanțate în cadrul Măsurii 1.1). Pentru submăsura "Zahăr" nu s-a finanțat nici un proiect, iar la submăsura "Plante textile" doar un singur proiect, realizându-se doar 2% din target.

Dacă însă ne raportăm la capacitatea de realizare a proiectelor finanțate prin Măsura 1.1, putem observa un grad mult mai ridicat de realizare a targeturilor propuse, cel mai mare grad de realizare fiind înregistrat la submăsura "Carne, produse din carne și ouă", capacitatea de realizare îmbunătățită la proiecte de procesare (306%). În cazul submăsurii "Pește și produse piscicole" s-a depășit cu 50% targetul propus pentru capacitatea nou realizată, iar la capacitatea îmbunătățită s-a atins 89% din target, în timp ce targetul propus pentru numărul de proiecte finanțate a fost atins doar în proporție de 14%. În cazul submăsurii "Cereale" capacitatea de realizare îmbunătățită s-a depășit cu 20% față de targetul propus, iar în cazul submăsurii "Lapte și produse lactate" cu 4%.

Indicatori de rezultat	Target	Realizat*
Îmbunătățirea sănătății și bunăstării		
Ponderea investițiilor beneficiare, referitoare la sanatate si bunastare	>20%	3,32% (6.a.2.2 total adaptare la standarde UE, col. H)
din care:		
- menite sa imbunatateasca calitatea produselor pentru consumul uman, din punct de vedere al igienei si sub aspectul nutritiv	>30%	2,20% (6.a.2.2, igiena alimentara + calitatea produselor alimentare, col. H)
Ponderea tuturor investițiilor beneficiare, cu scop de protectie a mediului (emisii, utilizarea resurselor etc.) din cadrul liniilor de prelucrare si marketing beneficiare	>20%	1,12% (6.a.2.2 mediu + reziduri, col. H)

Surse: Coloana "Target": National Plan for Agriculture and Rural Development, Appendix 5, pg. 191; Coloana "Realizat": Raportul final privind implementarea programului Sapard in Romania, iunie 2010, tabel Excel Anexa 5, 6 a2.2

* Observație: Din raspunsurile beneficiarilor nu se pot calcula acesti indicatori

Indicatorul „Ponderea investițiilor beneficiare, referitoare la sanatate si bunastare” a fost calculat pe baza datelor din Anexa 5 al Raportului final privind implementarea programului Sapard in Romania, versiunea iunie 2010, in fisierul excel a.2.2. – 6.a. Imbunatatirea prelucrării și marketingului produselor agricole și piscicole (valoarea sprijinului), tabelul 6.a.2.2 Impartire pe tip de investitii (date cumulate).

Ponderea costurilor eligibile efectuate de beneficiari referitoare la investiții in lei (coloana H) pentru obiectivul „Adaptarea la standardele UE pentru: Igiiena alimentara, Sector veterinar, Calitatea produselor alimentare, Sanatate animala, Mediu” este de 43.083.085,843 lei, reprezentând 3,32% din „Costuri totale eligibile efectuate de beneficiari” (1.297.739.144,705 lei).

Pentru a calcula ponderea investițiilor „menite sa imbunatateasca calitatea produselor pentru consumul uman, din punct de vedere al igienei si sub aspectul nutritiv”, s-a adunat valoarea costurilor eligibile efectuate de beneficiari referitoare la investiții (coloana H) pentru obiectivul “Igiiena alimentara” (11.340.313,868 lei) cu valoarea costurilor eligibile efectuate de beneficiari referitoare la investiții (coloana H) pentru obiectivul “Calitatea produselor alimentare” (17.247.003,654 lei) și s-a împărțit cu valoarea „Costuri totale eligibile efectuate de beneficiari” (1.297.739.144,705 lei), rezultatul fiind 2,20%.

Pentru calcularea gradului de realizare al indicatorului „Ponderea tuturor investițiilor beneficiare, cu scop de protectie a mediului (emisii, utilizarea resurselor etc.) din cadrul liniilor de prelucrare si marketing beneficiare” evaluatorul a luat în considerare ponderea costurilor eligibile efectuate de beneficiari referitoare la investiții cu obiectivul “Mediu” (9.490.199,2961 lei) și “O mai buna utilizare si eliminarea produselor secundare sau reziduurilor rezultate in urma procesarii” (5.092.398,965 lei) din „Costuri totale eligibile efectuate de beneficiari” (1.297.739.144,705 lei), rezultând 1,12%.

Conform observației nr. 5 din acest tabel, pentru a se evita dubla considerare a proiectelor care finanțează mai multe tipuri de investiții s-a luat în considerare numai investiția a cărei valoare este cea mai mare.

În ceea ce privește indicatorii de rezultat referitori la „Îmbunătățirea sănătății și bunăstării” ne-am raportat la target-urile explicitate în PNADR, Anexa 5, pg. 191. Pentru a calcula valoarea realizată a indicatorului “Ponderea investițiilor beneficiare, referitoare la sanatate si bunastare” am extras datele privind ponderea costurilor totale eligibile ale proiectelor pentru care investiția de valoare cea mai mare s-a încadrat în categoria “Adaptare la standarde UE” din Raportul final privind implementarea programului Sapard in Romania, iunie 2010, tabel Excel Anexa 5, a2.2. Această pondere nu reflectă fidel valoarea indicatorului de rezultat “Ponderea investițiilor beneficiare, referitoare la sanatate si bunastare”, deoarece nu se poate presupune o proporționalitate dintre costul total al proiectelor și valoarea investițiilor realizate pentru scopurile urmărite. Astfel este greu de comparat valoarea realizată de 3,32% cu targetul de >20%. Aceași problemă de metodologie de calcul se ridică și în cazul indicatorului “Ponderea tuturor investițiilor beneficiare, cu scop de protectie a mediului (emisii, utilizarea resurselor etc.) din cadrul liniilor de prelucrare si marketing beneficiare”. Valorile scăzute ale indicatorilor calculați ne permit totuși să afirmăm că nu s-au atins nici pe departe indicatorii de rezultat referitoare la Îmbunătățirea sănătății și bunăstării.

Considerații privind situația evoluției fizice

Măsura 1.1 și-a atins într-un grad foarte scăzut targetul privind numărul de proiecte (capacitate de realizare 24%). S-a realizat sub 50% din target chiar și în cazul submăsurilor cu capacitatea de realizare cea mai ridicată (“Cereale” și “Carne, produse din carne și ouă”), iar pentru submăsura “Zahăr” nu s-a finanțat nici un proiect.

Dacă însă ne raportăm la capacitățile implicate ale proiectelor finanțate prin Măsura 1.1, putem observa un grad mult mai ridicat de realizare a targeturilor propuse, cel mai mare fiind înregistrat la submăsura “Carne, produse din carne și ouă”.

Indicatorii de rezultat referitoare la „Îmbunătățirea sănătății și bunăstării” nu s-au atins, dar ponderea scăzută a costurilor proiectelor încadrate în categoria “Adaptare la standarde UE” se datorează și faptului că, în tabelele de monitorizare, proiectele au fost împărțite pe categorii după tipul investiției de cea mai mare valoare, nefiind evidențiate sumele alocate pentru investiții referitoare la sănătate și bunăstare din cadrul proiectelor care au avut alte tipuri de investiții de valoare mai ridicată. Astfel, indicatorii calculați în baza tabelelor de monitorizare sunt subevaluați.

5. Date primare colectate

Activitățile de investigare au avut ca scop analiza impactului programului asupra beneficiarilor, s-au desfășurat în perioada aprilie -mai 2011 și au implicat 46 beneficiari ai Măsurii 1.1, cărora li s-a aplicat un chestionar.

6. Criterii de selecție a eșantionului pentru Măsura 1.1

Pentru selectarea unui eșantion reprezentativ de beneficiari pentru această Măsură se face trimitere la analiza efectuată pe eșantionul de beneficiari ai Programului Sapard. În special, se considera oportuna indicarea factorilor luați în considerare pentru estimarea numărului semnificativ din punct de vedere statistic pentru analiza eșantionului, după cum este indicat în tabelul următor.

Măsură	Ponderea factorului număr	Ponderea factorului financiar	Medie	Medie corectată	Extragere eșantion (număr)
Măs. 1.1	10,3%	27,1%	18,7%	18,3%	46

Măsura 1.1 – Analiza eșantionului de beneficiari per submasuri

Eșantionul a fost împărțit în submăsurile prevăzute în cadrul Măsurii 1.1, luând în considerare importanța fiecărei submasuri, după cum este evidențiat în tabelul de mai jos.

Măsura 1.1 - Îmbunătățirea prelucrării și marketingului produselor agricole și piscicole

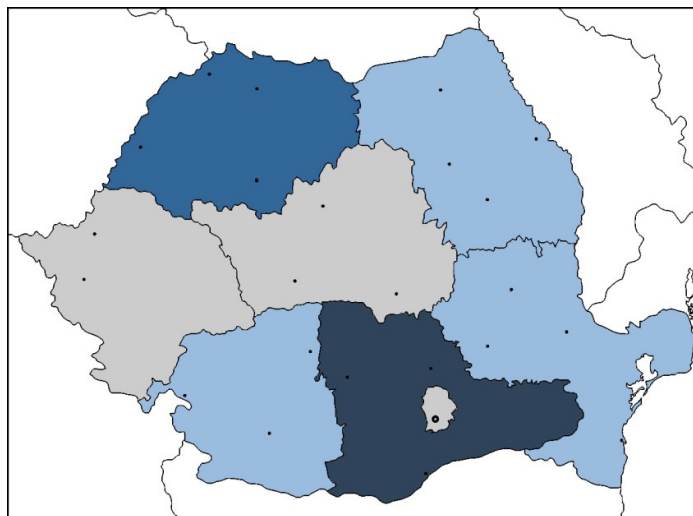
Submăsură	Pondere factor număr	Ponderea factorului financiar	Media	Unități de extras
Carne și produse din carne	42,6%	51,8%	47,2%	22
Lapte și produse lactate	20,1%	14,3%	17,2%	8
Cereale	14,3%	12,0%	13,2%	6
Vin	9,5%	8,5%	9,0%	4
Legume, fructe și cartofi	8,6%	9,2%	8,9%	4
Alte activități	4,9%	4,2%	4,5%	2
TOTAL	100%	100%	100%	46

Putem observa că cele mai multe unități extrase (48%) aparțin submăsurii “Carne și produse din carne”, datorită faptului că 52% din plățile efectuate au fost alocate către această submăsură și 43% dintre proiecte aprobate aparțin acestei submăsuri.

Eșantionul de interviuri reprezintă 10% din beneficiarii finali ai Măsurii și sunt localizați în cele 8 regiuni de dezvoltare ale României.

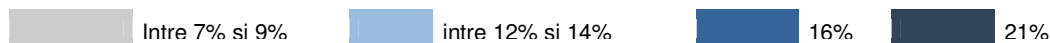
7 Harta răspunsurilor, analiza datelor cercetării și comentarii

Distribuția geografică a respondenților este prezentată în harta următoare. Majoritatea respondenților este stabilită în regiunea Sud-Muntenia.

Sursa: Elaborat de Evaluator

Legenda:

Au răspuns 43 de societăți comerciale, reprezentând 43 de proiecte finanțate, astfel mărimea eșantionului reprezintă 9,37% din cele 459 de proiecte aprobate în cadrul Măsurii 1.1. În ceea ce privește valoarea plăților efectuate, respondenții au folosit 11% din cheltuiela admisă pentru această măsură.

Analiza datelor obținute pe baza chestionarului de evaluare a evidențiat că 21% din societățile comerciale respondente au fost nou constituite înaintea depunerii cererii de finanțare, 19% au fost preluate de la un alt fermier și într-un caz societatea comercială s-a format dintr-o societate de stat. Majoritatea (56%) nu au răspuns la această întrebare.

Suma medie a finanțării obținute de societățile comerciale pentru proiectele din eșantion era de 894 mii Euro, peste valoarea medie a tuturor proiectelor aprobate din cadrul Măsurii 1.1 (727 mii Euro).

Beneficiarii aveau dreptul să primească finanțare de două ori pe perioada de implementare în cadrul Măsurii 1.1 (fără însă a depăși limita sumei maxime eligibile în cadrul măsurii - 4 milioane EUR) și de asemenea puteau primi finanțare și în cadrul altor măsuri ale programului SAPARD.

Majoritatea respondenților (77%) nu au aplicat pentru altă finanțare în cadrul programului Sapard. Dintre respondenții la chestionar 10 societăți comerciale (23%) au prezentat cereri de finanțare în cadrul programului SAPARD în afara proiectelor incluse în eșantion, dintre care doi respondenți pentru două alte proiecte (primul pentru Măsurile 1.1 și 123XS și al doilea Măsurile 1.1 și 3.1), trei

respondenți pentru un alt proiect în cadrul Măsurii 1.1, un respondent pentru Măsura 123XS și patru respondenți au aplicat și pentru Măsura 3.1.

40% din societățile intervievate au declarat ca volumul total al investițiilor efectuate în cadrul exploatației de la înființare până în prezent a fost între 1.000.000 Euro și 10.000.000 Euro, patru societăți au investit sub 1 milion de Euro, șase societăți (14%) au investit peste 10 milioane Euro, iar 16 societăți (37%) nu au răspuns la această întrebare.

20 (47%) societăți au declarat că din totalul investit procentul contribuției finanțării Sapard a fost între 20% și 50%, pentru opt societăți (19%) contribuția SAPARD a fost sub 20%, pentru un respondent a depășit 50%, iar 14 societăți (33%) nu au răspuns la această întrebare.

În urma finanțării SAPARD venitul exploatațiilor intervievate a crescut în cele mai multe cazuri (10 respondenți, 23%) cu 15-30%, doi respondenți au declarat că veniturile exploatației s-au dublat (creștere cu 100%), iar pentru șase respondenți (14%) veniturile nu au crescut deloc sau nesemnificativ (sub 10%). Ponderea non-răspunsurilor a fost ridicată (58%) și în cazul acestei întrebări.

Deși Măsura 1.1 a acordat asistență pentru investiții de capital în domeniul prelucrării și marketingului produselor agricole și piscicole, în majoritatea cazurilor (65%) societățile comerciale au accesat fonduri numai pentru investiții în utilaje și echipamente.

Piața de desfacere a produselor este regională pentru 9 respondenți (21%), națională pentru 19 (44%), europeană pentru 4 (9%) și extra-europeană pentru 10 (23%), o societate nu a răspuns la întrebare. De remarcat, că două societăți comerciale produc doar pentru export și nu-și vând deloc produsele pe piața națională.

35% din respondenți au declarat ca produsele societății sunt comercializate atât direct din societate, cât și prin intermediari comerciali, 30% declara ca sunt comercializate direct din societate, iar 26% afirmă ca sunt vândute intermediarilor comerciali. O societate comercială (2%) cedează produsele organizațiilor de producători, iar 3 societăți (7%) nu au răspuns la această întrebare.

Investițiile prin programul Sapard au determinat numeroase îmbunătățiri și modificări la nivelul exploatațiilor beneficiare: 20 respondenți (47%) considera ca investiția prin programul Sapard a determinat modificări în comercializarea produselor, 14 respondenți (33%) în calitatea produselor, 13 respondenți (30%) în tipologia produselor și un respondent (2%) a evidențiat creșterea producției. Opt societăți (19%) nu au răspuns la această întrebare.

În cazul Măsurii 1.1 pentru evaluarea creșterii competitivității societăților comerciale au relevat rezultatele care vizează determinarea indicatorilor referitoare la:

- Gradul de utilizare a capacității liniilor de prelucrare și marketing beneficiare (target >80%);
- Reducerea costurilor de prelucrare și marketing pe unitate de produs de bază - numai pentru capacitățile existente (target >20%);
- Procentul produselor comercializate provenite din cele obținute pe liniile beneficiare de prelucrare și marketing care au eticheta de calitate - nr. de produse și % (target >20%).

O pondere importantă a respondenților apreciază ca investițiile finanțate au facilitat creșterea productivității (utilizarea mai eficientă a factorilor de producție): 51% dintre beneficiarii intervievati declara ca acest lucru s-a îndeplinit într-o măsură destul de mare și 19% în mare măsură; 13 societăți (30%) nu au răspuns la această întrebare.

În cele mai multe cazuri (70%) investițiile efectuate au contribuit mult sau destul de mult la îmbunătățirea și rationalizarea procesării și marketingului produselor din domeniu, prin următoarele efecte: scăderea cheltuielilor, creșterea controlului calitatii, calitatea mai bună a produselor, diversificarea sortimentului, creșterea capacității de producție și creșterea productivității, livrare mai rapidă a produselor, intrarea la noi segmente de piață, prezentarea mai bună a produselor și prin obținerea unor autorizații de comerț intracomunitar. Un respondent (2%) a declarat că contribuția investițiilor efectuate a fost mică, iar în cazul unui alt respondent (2%) investițiile efectuate nu au contribuit la îmbunătățirea și rationalizarea procesării și marketingului produselor. 11 societăți (26%) nu au răspuns la această întrebare.

Majoritatea beneficiarilor intervievați (22 societăți comerciale, 51%) nu realizează produse de calitate recunoscute ca marca (ex. produse ecologice), 26% (11 societăți comerciale) realizează, iar 23% nu a răspuns la această întrebare. Pentru 9 din cele 11 societăți care realizează produse de calitate recunoscute ca marca, procentul veniturilor realizate în urma acestora reprezintă cel puțin 50% din totalul veniturilor, în cazul unei societăți este de 10% și o altă societate nu a specificat acest procent. Cea mai mare parte a societăților interievate (18 respondenți, 42%) declară că își comercializează produsele ca produse cu marca de calitate, 12 respondenți (28%) ca produs convențional, 3 societăți (7%) comercializează produse certificate biologic, alte 3 societăți comercializează atât produse convenționale, cât și produse cu marcă de calitate, o societate comercializează produse convenționale și produse certificate biologic, o societate comercializează produse cu marca de calitate și produse certificate biologic, iar 5 societăți (12%) nu au răspuns la această întrebare.

Modernizarile efectuate și modificările aduse au contribuit mult sau destul de mult la crearea de economie de scară în cadrul companiilor (scăderea costurilor prin mărirea producției) pentru 60% dintre respondenți, în cazul a 12% contribuția a fost scăzută, iar 28% nu au răspuns la această întrebare.

Pe baza răspunsurilor de mai sus putem aprecia, ca targeturile indicatorilor de rezultat au fost atinse și programul Sapard a contribuit la creșterea competitivității exploatațiilor beneficiare.

Între efectele pozitive directe și indirecte generate de acțiunile de finanțare, 21% dintre respondenți au făcut referiri la aspecte legate de sănătate și bunăstare, astfel putem afirma că targetul de 20% al indicatorului de rezultat care vizează ponderea investițiilor beneficiare referitoare la sănătate și bunăstare a fost atins.

63% dintre respondenți afirmă că investițiile efectuate în cadrul controlului sanitar veterinar și a sănătății mediului au dus la îmbunătățirea sistemului de gestiune a calității interne a societății, o societate a declarat că aceste investiții nu au dus la îmbunătățirea sistemului de gestiune a calității interne a societății, iar 35% nu au răspuns la această întrebare.

Majoritatea respondenților (61%) consideră, ca investițiile finanțate au facilitat alinierea la standardele sanitar-veterinare UE în mare sau în destul de mare măsură, 2% în mică măsură, 2% deloc și 35% nu a răspuns la această întrebare.

Deși prin chestionarul aplicat nu am obținut informații de la beneficiarii programului SAPARD referitor la indicatorul de rezultat “Tendința privind frecvența accidentelor la locul de muncă raportate (să descrească)”, pe baza statisticilor naționale⁶ putem afirma că acest target a fost

⁶Sursa: INS: TEMPO_ACC102A_6_6_2011, TEMPO_ACC102C_6_6_2011. Datele înainte și după 2008 nu sunt comparabile, datorită revizuirii definițiilor aplicate la nivelul diviziunilor CAEN.

atins, întrucât în perioada 2003-2007 numărul persoanelor accidentate la locul de munca în activitățile economice (Caen Rev.1) legate de “Agricultura și servicii auxiliare”, “Silvicultura, exploatare forestieră și servicii auxiliare”, “Pescuitul și piscicultura”, respectiv “Industria alimentară și a băuturilor” a scăzut cu 28% în anul 2007 față de anul 2003, iar în perioada 2008-2009 a scăzut cu 15%.

Nouă respondenți (21%) au declarat că valoarea adăugată a produselor în cadrul liniilor de procesare asistată și distribuție s-a îmbunătățit cu cel puțin 10% după finanțarea Sapard, în cazul unui respondent valoarea adăugată s-a îmbunătățit doar cu 5% iar în cazul a trei respondenți (7%) nu este cazul. Deoarece majoritatea societăților comerciale din eșantion (69%) nu au dat răspuns cuantificabil, nu putem aprecia gradul de atingere a indicatorului de impact “Valoarea adăugată a produselor obținute pe linii de prelucrare și marketing beneficiare >10%”.

Investitiile efectuate în cadrul Măsurii 1.1 au avut efecte pozitive asupra mentinerii și creării de noi locuri de munca. Investiția a determinat angajarea de personal la 29 de societăți intervievate (67%) și a contribuit la mentinerea locurilor de munca în condiții mai bune la 10 societăți intervievate (23%), 9% dintre respondenți nu au răspuns la întrebarea referitoare la locuri de munca.

Aceși tendințe observăm și din datele informative din bilanțurile societăților comerciale respondente. Conform informațiilor de pe pagina de web www.mfinante.ro în perioada implementării (între anul depunerii și finalizării proiectelor) numărul salariaților a crescut în total cu 2041 la cele 43 de societăți din eșantion. În perioada implementării proiectelor SAPARD. Au fost create în total 2.367 locuri de muncă (rezultând în medie cu 55,1 locuri de muncă create pe proiect) și menținute 10.774 locuri de muncă (în medie 250,6 locuri de muncă menținute pe proiect), dar la 10 societăți comerciale s-a redus numărul de salariați în această perioadă, desființându-se în total 326 de locuri de muncă.

Pentru a urmări impactul pe termen lung al investițiilor din cadrul Măsurii 1.1 asupra creării și menținerii locurilor de muncă, am studiat evoluția numărului de salariați între anul depunerii cererii de finanțare (diferențiat pentru fiecare proiect în parte) și anul 2009 (conform datelor de pe www.mfinante.ro). Din aceste date reiese că numărul salariaților societăților comerciale respondente a crescut și pe termen lung, în total cu 1180. Deci, la beneficiarii incluși în eșantion, din anul depunerii cererii de finanțare până în anul 2009 s-au creat în total 2734 de locuri de muncă, s-au menținut 9546 locuri de muncă și s-au desființat 1554 locuri de muncă. Am calculat numărul locurilor de muncă create, respectiv menținute care se datorează programului SAPARD înmulțind totalurile cu procentul reprezentat de investițiile realizate din fonduri SAPARD din totalul investițiilor realizate de societățile comerciale beneficiare (conform declarațiilor respondenților). Astfel am ajuns la 747 de locuri de muncă create (în medie cu 17,4 locuri de muncă create pe proiect, cu un cost de 51.472,97 Euro pe loc de muncă creat) și 2347 locuri de muncă menținute (54,6 locuri de muncă menținute pe proiect, 16.382,75 Euro pe loc de muncă menținut).

Extrapolând rezultatele obținute pentru societățile comerciale din eșantion asupra tuturor proiectelor finanțate în cadrul Măsurii 1.1, putem estima impactul social al acestei măsuri. Având în vedere că valoarea publică totală angajată a contractelor încheiate pentru cele 459 proiecte beneficiare ale Măsurii 1.1 a fost de 337.407.826,18 Euro⁷, aplicând media sumelor cheltuite pe un loc de muncă creat/menținut calculat pentru proiectele din eșantion, putem estima că investițiile finanțate în cadrul Măsurii 1.1 au dus la crearea de 6.555 noi locuri de muncă și au contribuit la

⁷ Conform Raport final privind implementarea programului SAPARD în România, pg. 159, suma angajată la data de 31.12.2009 pentru cele 459 proiecte finanțate din Măsura 1.1 a fost de 337.407.826,18 Euro. Pentru extrapolare s-a folosit valoarea sumei angajate și nu cea a sumei plătite (351.024.392,26 Euro), deoarece pentru proiectele din eșantion dispunem doar de valoarea publică contractată, conform documentului Excel *Lista beneficiarilor Programului SAPARD pentru Măsura 1.1* (<http://www.apdrp.ro/content.aspx?item=1999&lang=RO>) și nu avem date referitoare la sumele plătite.

menținerea unui număr de 20.595 locuri de muncă, reprezentând în total 27.150 locuri de muncă, 9,74% din numărul total de salariați (278.837 salariați) la nivelul economiei naționale în următoarele domenii: “Agricultura, vanatoare si servicii anexe”, “Silvicultura si exploatare forestiera; Pescuit si acvacultura”, “Industria alimentara” și “Fabricarea bauturilor” (Caen rev. 2) în anul 2009.⁸

Rezultatele obținute prin proiect sunt diferite față de cele definite în momentul prezentării lor pentru 10 din cele 43 societăți comerciale respondente (23%), dintre care cinci au raportat rezultate superioare, 3 au raportat rezultate inferioare și doi respondenți nu au specificat prin ce au diferit rezultatele finale de cele definite. 18 societăți comerciale (42%) au raportat că au obținut rezultatele preconizate și 15 (35%) nu au răspuns la această întrebare. Atingerea rezultatelor nu a garantat însă și durabilitatea acestora: o societate comercială care a obținut rezultatele definite într-un proiect finalizat în anul 2004 a declarat că a ajuns în insolvență datorită crizei economice.

8 Considerații finale asupra rezultatelor Măsurii 1.1

Performanța financiară a Măsurii 1.1. a fost ridicată, realizându-se 92% din cheltuiala publică prevăzută, peste evoluția generală a Planului Financiar al Programului Sapard (89%). Cea mai mare parte a sumelor angajate s-au contractat relativ târziu, în ultimii doi ani ai perioadei de programare (în 2005 și 2006 au fost contractate 79% din totalul sumelor aprobate), iar cea mai mare parte a plăților s-a efectuat în perioada 2006-2008 (80% din plățile efectuate pe întreaga perioadă de programare). Aceasta indică o demarare cu întârziere a implementării măsurii 1.1, ceea ce a avut ca efect direct imposibilitatea de a cheltui în totalitate suma prevăzută pentru anul 2006.

Distribuția teritorială relativ echilibrată a finanțării aferente acestei submăsuri nu reflectă diferențele reale existente dintre potențialul agricol al regiunilor.

Majoritatea platilor efectuate au fost directionate catre submasura “Carne, produse din carne si oua”, depasind de peste doua ori proportia prevazuta de Programul Sapard, această submăsură fiind cea mai eficientă, clasându-se pe locul doi din punctul de vedere al numărului de proiecte (40% din target) și primul din perspectiva capacităților realizate (atingând 149,76% din capacitatea de realizare la carne și produse din carne). Cealaltă submăsură pentru care s-a depășit proporția de finanțare prevăzută este submăsură “Cereale”, fiind pe locul unu din punctul de vedere al numărului de proiecte realizate (41% din target) și realizând capacitate îmbunătățită peste 20% față de targetul propus. Remarcăm totodată lipsa de interes din partea potențialilor beneficiari pentru submăsură “Zahar”, unde nu s-a finanțat nici un proiect.

Ponderea investițiilor realizate pentru îmbunătățirea sănătății și bunăstării, respectiv pentru protecția mediului nu atinge nivelul stabilit prin targeturile programului SAPARD.

Investitiile au generat efecte pozitive legate de sanatate si bunastare pentru beneficiari. Ponderea scăzută a costurilor proiectelor încadrate în categoria “Adaptare la standarde UE” se datorează faptului că, în tabelele de monitorizare, proiectele au fost împărțite pe categorii după tipul investiției de cea mai mare valoare și nu sunt evidențiate sumele alocate pentru investitiile referitoare la sănătate și bunăstare din cadrul proiectelor care au avut alte tipuri de investiții de valoarea mai ridicată. Astfel, indicatorii calculați în baza tabelelor de monitorizare sunt clar subevaluați.

Efectul pozitiv al investițiilor realizate în cadrul Măsurii 1.1 asupra aspectelor legate de sanatate si bunăstare, se demonstrează prin rezultatele obținute prin cercetarea directă, întrucât pentru 61%

⁸ Sursa: INS: TEMPO_FOM104G_6_6_2011

dintre beneficiarii chestionați, investițiile finanțate au facilitat alinierea la standardele sanitar-veterinare UE.

Din gradul scăzut de realizare al indicatorilor de realizare (număr de proiecte) și gradul ridicat de realizare al indicatorilor de rezultat (capacități de realizare) putem trage concluzia, că pe Măsura 1.1 au fost finanțate proiecte mult mai puține, dar de dimensiuni mult mai mari, decât cele prevăzute, sprijinindu-se astfel crearea și dezvoltarea unităților de procesare și depozitare cu capacitate mare. Astfel, această măsură nu a facilitat accesul la finanțare pentru întreprinderile sau grupurile de producători cu putere financiară mică.

MĂSURA 1.2

Îmbunătățirea structurilor în vederea realizării controlului de calitate, veterinar și fitosanitar, pentru calitatea produselor alimentare și pentru protecția consumatorilor

Axa prioritară 1	Îmbunătățirea accesului la piețe și a competitivității produselor agricole prelucrate	
Tipologia de intervenție	Infrastructura reabilitarea laboratoarelor de analize	X
	Servicii pentru alte întreprinderi	X
Beneficiari	Laboratoarele instituțiilor publice autorizate pentru a desfășura activități sanitar-veterinare, fitosanitare și de control al calității alimentelor.	
Localizare	Pe întreg teritoriul României	
Modalitatea de selectare a proiectelor	La nivel Ministerial	Anunt
		X

1. Obiective si descrierea Masurii

Obiectivul general al Măsurii 1.2 este implementarea “acquisului comunitaire” în domeniul sanitar veterinar, sanatatea plantelor și animalelor. Scopul acesteia este de a contribui la îmbunătățirea calității materiilor prime și a produselor finite agro-alimentare românești, permițând astfel și îmbunătățirea competitivității pieței interne și creșterea perspectivelor de export.

De asemenea Măsura își propune ca :

- Sistemul de control sanitar pentru domeniul zootehnic și vegetal și controlul de calitate al alimentelor să devină operative și eficiente ;
- Adoptarea de tehnici pentru controalele igienico sanitare, similare celor folosite în laboratoarele țărilor membre UE ;
- Modernizarea laboratoarelor în vederea respectării cerințelor de acreditare la nivel internațional;
- Consolidarea sistemului de comunicare și împărtășire a rețelei de informații în sistemul laboratoarelor publice.

2. Sectoare de intervenție ale Măsurii

Pentru sectorul **sanitar-veterinar**, investițiile constau în:

- extinderea și modernizarea construcțiilor existente și dotarea cu echipamente și aparatură specifică a laboratoarelor din cadrul a 16 direcții sanitare veterinare și pentru siguranța alimentelor județene, subordonate ANSVSA, din 8 regiuni stabilite prin strategia sectorială
- achiziționarea de mijloace informatice specifice în scopul introducerii sistemelor informaționale din UE și a unei baze de date relevante, în special programul TRACES pentru comunicarea rapidă cu centrele de referință europene, între direcțiile sanitare veterinare și pentru siguranța alimentelor și toate cu Autoritatea Națională Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor (ANSVSA), referitor la procedurile de import, export și tranzit;
- modernizarea și/sau dotarea cu echipamente și aparatură specifică a unor laboratoare din domeniul public.

Pentru **sectorul fitosanitar**, investițiile constau în:

- dotarea unui laborator pentru determinarea reziduurilor de pesticide din plante și produse vegetale, care va deservi mai multe județe ;
- achiziții de aparatură (sisteme Agroexpert), echipamente și tehnică de calcul și software pentru Sistemul Informatic Național pentru Protecția Plantelor din cadrul celor 42 unități fitosanitare județene;

Pentru controlul **calității alimentelor** investițiile constau în:

- modernizarea construcțiilor și dotarea cu aparatură și echipamente specifice, a laboratoarelor Institutului de Bioresurse Alimentare București pentru controlul securității și calității produselor alimentare și a ambalajelor acestora, în vederea acreditării naționale conform standardului SR EN ISO/CEI 17025/2001, pentru efectuarea analizelor dispuse de autoritățile de control cu ocazia verificărilor agenților economici, cât și pentru analizele de laborator solicitate de agenții economici, fără laboratoare uzinale sau cu dotări neperformante, din municipiul București și județele limitrofe;
- extinderea și modernizarea spațiilor existente destinate expertizei alimentelor și dotarea cu echipamente și aparatură specifică efectuării analizelor privind siguranța și calitatea alimentelor pentru laboratoarele din cadrul a 16 direcții sanitare veterinare și pentru siguranța alimentelor județene, subordonate ANSVSA din 8 regiuni;
- dotarea cu un sistem de informare și monitorizare modern, în vederea transmiterii datelor privind siguranța și calitatea alimentelor către autoritățile implicate.
- modernizarea și/sau dotarea cu echipamente și aparatură specifică a unor laboratoare, autorizate sau acreditate, din domeniul public, pentru controlul siguranței și calității produselor alimentare, de origine animală și/sau vegetală, recomandate de către Autoritatea Națională Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor.

Logica de intervenție a Măsurii 1.2 poate fi descrisă după cum urmează :

3. Rezultate financiare la 31/12/2009

În ceea ce privește Măsura 1.2 modalitatea de cheltuire este rezumată în următorul tabel:

Tabel - . Realizarea financiară a măsurii 1.2 la 31.12.2009

Plan financiar publica totala	Cheltuiala		Aprobate	Platite		%	%	%
	a	cota UE		c	cota UE			
Anno	€	€	€	€	€	c/a	b/a	c/b
2000	0	0						
2001	0	0						
2002	5.905.333	4.429.000						
2003	7.788.175	5.841.131		0				
2004	7.822.807	5.867.105		0				
2005	9.841.333	7.381.000		0		0%		
2006	6.433.945	4.825.459	31.150.781	0		0%	484%	0%
2007			2.546.855	1.347.000	1.010.250	-%	-%	53%
2008				16.506.000	12.379.500	-%	-%	-%
2009				11.502.166	8.626.625	-%	-%	-%
Totale	37.791.593	28.343.695	33.697.636	29.355.166	22.016.375	78%	89%	87%

Din datele prezentate în tabelul de mai sus se observă o evoluție a cheltuielii mai ales în ultimii ani cu o creștere specială a plăților în ultima fază de implementare a Sapard, și anume anii 2008 și 2009 unde s-au concentrat peste 90% din plățile efectuate pe întreaga perioadă de programare.

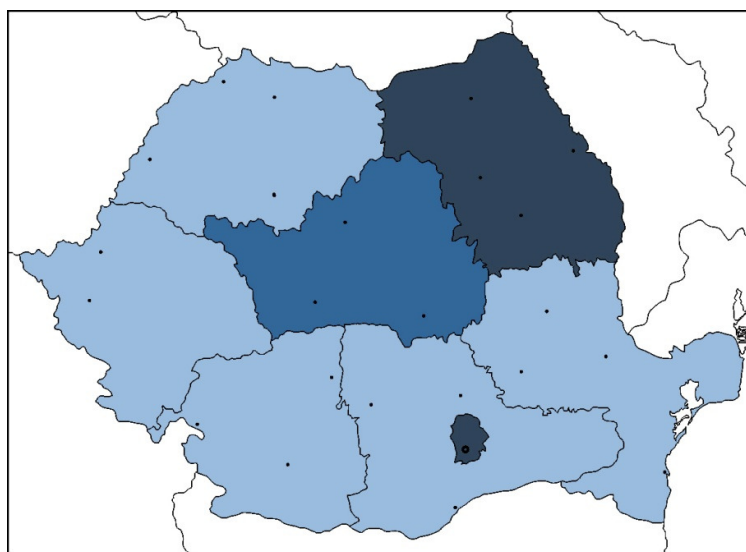
Se observă în special cum anul 2006 a fost anul de colectare al cererilor pentru Măsura 1.2 având cea mai mare parte a angajamentelor luate. Cu toate acestea indicatorii de flux financiar nu permit evidențierea unor legături specifice între previziunile financiare, angajamente și plăți, tocmai pentru că aceste trei faze s-au petrecut în ani diferiți. Cheltuiala era prevăzută până în 2006, angajamentele au început cu anul 2006 iar cea mai mare parte a plăților s-a efectuat în 2008 și 2009. Acest flux financiar pe etape limitează o corectă analiză financiară a Măsurii. Cu toate acestea este în concordanță cu tipologia inițiativelor finanțate. Practic, modalitățile de plată definite de APDRP s-au efectuat în raport cu evoluția lucrării și în special în raport cu aprobarea la finalizare. Această modalitate de furnizare a contribuției implică în mod necesar o distanță temporală între faza de angajament și aceea de plată.

Analizând indicatorii de evoluție financiară în raport cu întregul ciclu de programare, se observă un discret progres, de 78% din resursele totale disponibile. Acest lucru evidențiază faptul că peste 87% din resursele angajate au fost efectiv furnizate beneficiarilor finali.

Capacitatea de absorbție a sumelor financiare totale disponibile a atins aproape 90% indicand pe întreaga perioadă de programare o bună evoluție a măsurii. Această confirmă faptul că necesitatea îmbunătățirii “acquisului communautaire” in domeniul sanitar veterinar este o temă obligatorie în cadrul laboratoarelor de analiză din România.

De asemenea se subliniază buna capacitate a Autorității de Management în a cheltui cea mai mare parte a resurselor disponibile în ultima perioadă a programului, asigurand astfel o bună evoluție a cheltuielii Măsurii și demonstrand o bună capacitate de gestionare a fondurilor disponibile.

O altă analiză interesantă este cea privitoare la distribuirea în teritoriu a resurselor, pe harta de mai jos evidențindu-se distribuirea pe zone a finanțărilor aferente Măsurii 1.2. Harta de mai sus indică faptul că distribuirea resurselor pe această măsură s-a făcut destul de omogen pentru toate cele 8 Regiuni ale României. Practic, se observă, cu excepția Regiunilor București și Nord Est Iași care au obținut respectiv 19% și 17% din totalul alocării financiare, toate celelalte regiuni au primit finanțări de circa 10% în special pentru îmbunătățirea sistemului de control al laboratoarelor veterinare. Acest lucru demonstrează că necesitatea îmbunătățirii sistemelor de calitate și control este o temă orizontală pentru toate cele 8 Regiuni. In special Regiunea București a primit o alocare financiară mare întrucât aici este prezent unicul laborator național pentru controlul calității alimentelor (Institutului de Bioresurse Alimentare Bucuresti), prin urmare este unicul beneficiar al submăsurii “calității alimentelor” .

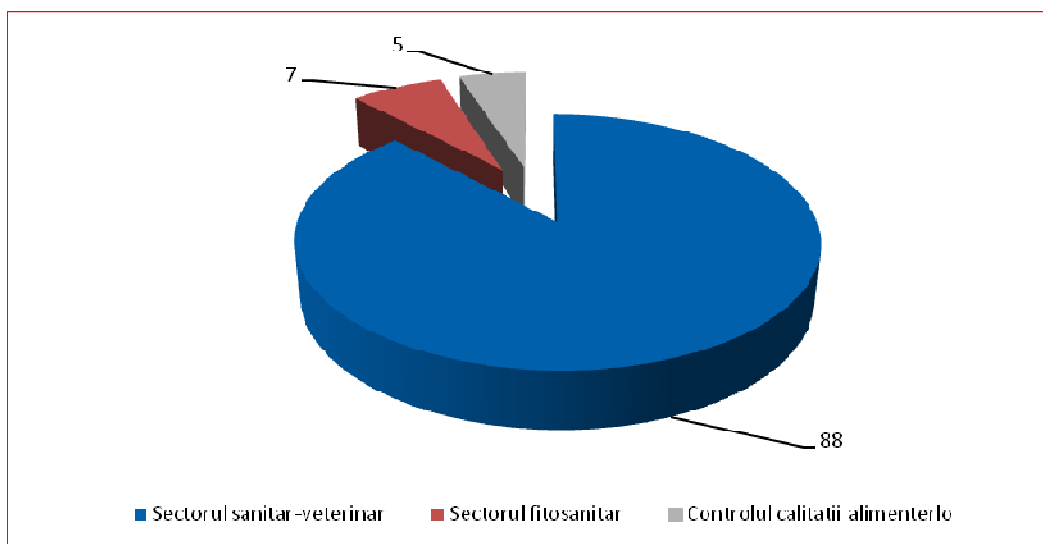

Sursa: Elaborat de Evaluator

Legenda:

Analiza resurselor per submăsură (prezentată in graficul următor indică nivelul de concentrare a cheltuielii în baza plăților efectuate pentru fiecare submăsură)

Se evidențiază că aproximativ 90% din plăți au fost efectuate pe submăsura “sectorul sanitar-veterinar” pentru consolidarea controlului sistemului sanitar veterinar, în timp ce celelalte două submăsuri au beneficiat de circa 2 Milioane de Euro fiecare. Acest lucru demonstrează modul în care s-a vrut intervenția prin acest instrument, în special pentru consolidarea sistemului de control a serviciilor regionale de zootehnie tocmai pentru a asigura un răspuns prompt în cazurile de pandemii și răspândirea epidemiilor de origine animală (H1N1, sindromul vacii nebune etc.). Se confirmă astfel că prin intermediul acestui instrument a fost posibilă îmbunătățirea sistemului de monitorizare și control pentru prevenirea răspândirii pandemiilor periculoase de origine animală la nivelul Uniunii Europene, punând astfel România în măsură să participe la rețeaua europeană de protecție împotriva acestor fenomene. Este evident așadar scopul îmbunătățirii “Acquisului Comunitaire” al Măsurii.

4. Rezultate ale evoluției fizice la 31/12/2009

Mai jos sunt prezentate două tabele privind situația indicatorilor de realizare și de rezultat pentru Măsura 1.2 la 31.12.2009, după cum este indicat în raportul final SAPARD Romania din Iunie 2010.

Tabel - . Indicatori de realizare la nivelul măsurii 1.2

Indicator de realizare	UM	Target	Realizat	Capacitate de realizare
		(a)	(b)	(b/a) %
Număr de proiecte pe tipuri de activitate după cum urmează	N°	20	19	95%
<i>Extindere , modernizare constructii și dotare de laboratoare</i>	N°	18	17	94%

<i>Rețea informațională națională</i>	N°	2	2	100%
<u>Laboratoare</u>				
Număr de beneficiari	N°	18	17	94%
Număr de proiecte publice pentru modernizare	N°	18	17	94%
<u>Reteaua informațională</u>				
Număr de proiecte	N°	2	2	100%

La o prima analiză a evoluției fizice a Măsurii se evidențiază faptul că toate valorile target au fost atinse pe deplin, satisfacându-se așteptările inițiale; astfel progresul fizic este foarte bun în raport cu targetul prevăzut în cadrul programării și subliniază că Măsura a acționat pe deplin pentru îndeplinirea obiectivelor stabilite.

Buna evoluție de realizare este în concordanță cu cheltuiala făcută, iar evaluatorul observă că totalitatea inițiativelor s-au adresat structurilor publice de control și verificare a normelor sanitare. Practic, această activitate de control și supraveghere asupra calității produselor agroalimentare este cu precădere desfășurată de instituții publice.

În concluzie se evidențiază ca toate target-urile propuse în cadrul programării au fost atinse ca o confirmare a bunei desfășurări a Măsurii și a previziunilor efectuate. Este adevărat și că numărul limitat de beneficiari finali (18) au permis gestionarea în formă liniară a inițiativei. Cei 18 beneficiari au primit în medie resurse de 2,1 Milioane de Euro de utilizat pentru modernizarea propriilor structuri.

În tabelul de mai jos sunt prezentați indicatorii de rezultat pentru Măsura 1.2 cu valorile consolidate la 31.12.2009

Tabel - . Indicatori de rezultat la nivelul măsurii 1.2

Indicatori de rezultat	UM	Target	Realizat	Capacitate de realizare
		(a)	(b)	(b/a)
Raportul dintre numărul de analize realizate, respectând cerințele U.E. din totalul numărului de analize realizate, să depășească 90%	%	90	87,5	97%
Creșterea numărului de tipuri de analize realizate, respectând cerințele U.E., datorate asistentei, cu 20% față de numărul de tipuri de analize efectuate înainte de acordarea asistentei, pentru laboratoarele modernizate	%	20	10	50%
Îmbunătățirea calității alimentelor de origine animală și vegetală		Nedisponibile	80%*	---

*indicator cuantificat și estimat de evaluator în baza datelor culese prin cercetări directe ale beneficiarilor finali

Considerații privind situația evoluției fizice

În ceea ce privește primul indicator de rezultat “Raportul dintre numărul de analize realizate, respectând cerințele U.E. din totalul numărului de analize realizate, să depășească 90%”, în absența datelor oficiale de monitorizare, Evaluatorul a apelat la cercetarea directă a laboratoarelor. Din interviuri a rezultat ca în medie 88% dintre analizele efectuate la momentul actual de către aceste structuri sunt conforme cu standardele comunitare. Astfel rezultă o deplină îndeplinire a obiectivelor stabilite în cadrul programării, funcționarii intervievați confirmând îmbunătățirea netă a calității cercetărilor efectuate datorită noilor dotări de laborator achiziționate prin SAPARD.

În ceea ce privește al doilea indicator de rezultat “Creșterea numărului de tipuri de analize realizate, respectând cerințele U.E., datorate asistentei, cu 20% față de numărul de tipuri de analize efectuate înainte de acordarea asistentei, pentru laboratoarele modernizate”, în rapoartele anuale de execuție este prezentat un tabel cu numărul tipurilor de analize efectuate la nivelul fiecărui sector, ca acela de mai jos:

Laboratoare	nr. tipuri de analize			Var 2008/2006
	2006	2007	2008	%
control sanitar-veterinar	2084	2232	2232	7%
control fitosanitar	3	13	13	77%
controlul calității produselor alimentare	0	65	65	100%
Total	2087	2310	2310	10%

Din datele de mai sus se evidențiază faptul că în 2006, anul în care au fost aprobate finanțările, laboratoarele de analiză implicate de SAPARD efectuau în total 2.087 tipuri de analize cu ajutorul dotărilor disponibile, la finele implementării inițiativelor finanțate de program, în 2008, totalul tipurilor de analize desfășurate echivalează cu 2.310 cu o creștere de 10% care corespunde cu 50% din valoarea target definită în cadrul programării.

Cu toate că din cercetarea directă a beneficiarilor a rezultat ca media creșterii tipurilor de analize efectuate se atestă în jur de 50%, această valoare este diferită față de datele prezentate de sistemul de monitorizare. Totuși, indiferent de procentul de creștere, este evident efectul pozitiv generat de investiții atât în ceea ce privește calitatea analizelor efectuate cât și creșterea tipurilor acestora.

Privitor la cel de-al treilea indicator de rezultat, mai mult cu caracter calitativ, Evaluatorul a putut estima prin intermediul interviurilor directe cu beneficiarii că, în circa 80% din cazuri calitatea produselor alimentare s-a îmbunătățit având în vedere creșterea calității controalelor și astfel necesitatea din partea producătorilor de a respecta toate normele igienico-sanitare în sectorul alimentar. Așadar, indirect, îmbunătățirea calității controalelor a promovat calitatea produselor alimentare, specificându-se că cu datele din posesia evaluatorului nu se poate determina în termeni numerici relația acestui efect pozitiv al finanțării.

5. Date primare colectate

Activitățile de cercetare s-au desfășurat în luna aprilie 2011 și au implicat 6 beneficiari ai măsurii 1.2. De asemenea acestea au prevăzut pregătirea unui chestionar ad-hoc pentru analiza

rezultatelor și în general a impactului generat de Program asupra beneficiarilor; în special analiza în termeni de evaluare a "Acquis comunitarie" în cadrul siguranței alimentare și administrarea pandemiilor.

6 Criterii de selecție a eșantionului Măsurii

Pentru selectarea unui eșantion semnificativ reprezentativ de beneficiari pentru această Măsură se face trimitere la analiza făcută pe eșantionul beneficiarilor Programului SAPARD. În special se consideră oportună prezentarea factorilor luați în considerare pentru estimarea unui număr considerabil din punct de vedere statistic pentru analiză, după cum este prezentat în tabelul următor, făcând referire la reprezentativitatea Măsurii în baza întregului univers al beneficiarilor Sapard luat în considerare.

Măsură	Ponderea factorului număr	Ponderea factorului financiar	Medie	Medie corectată	Extragere eșantion (număr)
Măsura 1.2	0,40%	2,30%	1,40%	2,10%	5

De asemenea eșantionul de cercetare a fost împărțit pe baza submăsurilor prevăzute în cadrul Măsurii 1.2, după cum s-a subliniat în prezentarea Măsurii. Eșantionul a fost stratificat după următoarea metoda:

Măsura 1.2 – Analiza eșantionului de beneficiari per submasuri

Submăsură	Pondere factor număr	Ponderea factorului financiar	Media	Unități de extras
<u>sectorul sanitar-veterinar</u>	84,20%	87,80%	86,00%	5
Alte activitati	15,80%	12,20%	14,00%	1
TOTAL	100%	100%	100%	6

Totodata pentru creșterea reprezentativității sectorului și la nivel geografic, evaluatorul a considerat oportună mărirea cu o unitate a numărului de beneficiari finali de interviuat, ajungând la un număr total de interviuri de 6 pe această Măsură .

Este evident că, după cum a fost deja subliniat, în cadrul inițiativelor finanțate prin Măsura 1.2, circa 90% din resurse au fost alocate pentru sectorul "sanitar-veterinar", astfel cercetările s-au concentrat pe beneficiarii acestei inițiative.

Eșantionul de interviuri reprezintă astfel peste 30% din beneficiarii finali ai Măsurii, localizați în 5 din cele 8 regiuni ce compun România, de asemenea 83% dintre beneficiari aparțin submăsurii "sectorul sanitar-veterinar", după cum a fost stabilit în sistemul de eșantionare.

În total cei 6 beneficiari intervievați au folosit 32% din cheltuiala admisă pentru această Măsură, confirmând proporția între numărul de beneficiari și cheltuiala admisă, dar și dimensiunea medie a proiectului.

7. Evoluția răspunsurilor și analiza datelor din cercetarea directă

În acest caz particular al Măsurii 1.2, în 100% din cazuri beneficiarii sunt laboratoare publice, prin urmare cei intervievați sunt 100% laboratoare publice ce efectuează activități de analiză și control privitor la sistemul sanitar și de supraveghere națională.

În cea mai mare parte a cazurilor au fost intervievați direct responsabilii laboratoarelor care posedă mai multe informații privind tipul, modalitatea și realizarea cercetărilor, dar în anumite cazuri a fost posibil și contactul direct cu directorii instituțiilor ce au o viziune de ansamblu mai bună asupra sistemului de control fitosanitar pus în aplicare prin finanțările primite.

Toți beneficiarii au prezentat cererile pentru sesiunea din 2006 pentru a efectua investițiile în cursul anului 2007. **Suma medie** a finanțării cerute este de **1,8 Milioane de Euro** în raport cu maximul admis al finanțării de 2,0 Milioane Euro. Niciun beneficiar nu a mai prezentat cereri pentru alte Măsurii SAPARD, asta și datorită faptului că având în vedere tipologia specifică a solicitantului, aceștia nu sunt eligibili pentru alte acțiuni de sprijin prevăzute de SAPARD.

50% dintre participanți la finanțare au prezentat cererea în mod individual, sau apelând la resurse interne pentru pregătirea întregii documentații în vederea finanțării. Ceilalți 50% au apelat la societăți de consultanță pe acest domeniu, deși aveau posibilitatea de a participa în mod direct, au preferat să se adreseze către externi pentru o corectă pregătire a documentației.

Important de reținut pentru această Măsură că efectul “**deadweight**” este aproape zero, peste 50% dintre beneficiari nu ar fi făcut investiția fără finanțarea SAPARD, alți 15% ar fi încercat să găsească alte resurse comunitare sau fonduri de cercetare pentru a-și putea dota propriul laborator, și restul beneficiarilor nu știu sau nu răspund. De aici rezultă importanța și relevanța acestei Măsurii care nu numai că a rezolvat o temă fundamentală cum ar fi cea a îmbunătățirii rețelei de control al calității produselor de origine vegetală și animală, dar subliniază și faptul că fără SAPARD aceste tipuri de investiții nu s-ar fi făcut. Astfel este confirmată contribuția netă a Măsurii la unul din obiectivele generale ale SAPARD, acela de asigurare a “Acquis Comunitaire” în noile țări membre în vederea noii etape de programare a Fondurilor Structurale pentru perioada 2007-2013.

Măsura a prevăzut o contribuție de finanțare de 100% din totalul investițiilor eligibile garantând o acoperire totală a investițiilor efectuate din partea laboratoarelor regionale, cu toate acestea 15% dintre beneficiari au recurs la o **finanțare** privată (prin bănci) pentru a putea anticipa costurile și apoi să le raporteze în anul succesiv către SAPARD.

Tinând cont de specificul investițiilor finanțate, echipamente și dotări pentru laboratoarele de analiză, acestea nu au avut efecte directe asupra **aspectului forței de muncă**, prin urmare pentru 67% din eșantion nu a avut niciun impact pozitiv asupra creării locurilor de muncă în urma finanțării. Pentru restul de 33% a existat o creștere ce a dus la angajarea a 8 unități de muncă cu normă întreagă (din care 6 femei și doi bărbați). Totuși, această valoare nu face referire la întreg universul, creșterea forței de muncă survenind exclusiv pe submăsura privitoare la calitatea produselor alimentare, ce a vizat constituirea unui nou laborator. În celelalte cazuri a fost vorba de modernizarea laboratoarelor deja existente.

Un aspect foarte interesant direct legat de cel al forței de muncă vizează formarea personalului; pentru 100% dintre beneficiari a existat un impact pozitiv în ceea ce privește calificarea personalului. Necesitatea de a utiliza echipamente noi și a efectua noi tipuri de analize a implicat un nivel de formare mai bun al angajaților laboratoarelor, în totalitatea cazurilor participând la cursuri de formare specifice. Acest aspect de calificare profesională este foarte important întrucât este direct legat de unul din obiectivele Măsurii, acela de Acquis Comunitaire, iar interviurile directe confirmă faptul că s-au dublat “metodologiile calitative și cantitative după care sunt efectuate analizele”.

Printre efectele pozitive directe și indirecte prezentate de beneficiari se evidențiază următoarele:

- adaptarea condițiilor de muncă la normele comunitare ;
- creșterea numărului de analize în termeni cantitativi și ca tip de examinări efectuate ;
- acreditarea RENAR (organism național românesc de certificare a calității)

În cele din urmă, privitor la aspectele procedurale ale chestionarului se evidențiază că există o birocrație excesivă din partea sistemului de management, procedurile fiind destul de complicate atât ca acces la finanțare, cât și ca raportare, prin urmare se dorește pentru viitor, mai ales pentru măsurile ce vizează sectorul public găsirea unei modalități de gestionare a contribuției mai flexibilă și mai puțin restrictivă.

8. Considerații finale asupra rezultatelor Măsurii 1.2

Măsura 1.2 pare că a atins pe deplin obiectivele stabilite, asigurând o prestație foarte bună în termeni de realizare fizică și financiară. Evoluția generală, chiar dacă a fost inferioară nivelului de cheltuieli al programului (78% față de 89%) în termeni de calitate se demonstrează că target-urile stabilite au fost respectate pe deplin. Pentru indicatorii de rezultat se evidențiază îmbunătățirea calității analizelor efectuate de laboratoarele publice beneficiare ale finanțării, dar și creșterea numărului general de analize posibile de realizat la momentul actual în cadrul acestor structuri. Noile dotări achiziționate au permis sistemului de supraveghere fitosanitar/ veterinar/ alimentar să se acrediteze și să îndeplinească standardele cerute la nivel comunitar. Această rețea de laboratoare publice astfel consolidată pune bazele creșterii schimburilor produselor alimentare între România și restul țărilor comunitare.

MASURA 2.1*„Dezvoltarea și îmbunătățirea infrastructurii rurale ”*

Axa 2	Dezvoltarea infrastructurilor pentru dezvoltare rurală și agricultura		
Tipologia de intervenție	Infrastructura	X	
Beneficiari	Consiliile locale ale comunelor din România; Asociații, cu statut juridic, între Consiliile Locale ale comunelor din România; Administrația Națională a Îmbunătățirilor Funciare.		
Localizare	Pe întreg teritoriul României		
Modalitatea de selectare a proiectelor	La nivel Ministerial	Anunț	
		X	

1. Obiective și descrierea Măsurii

Obiectivele generale ale măsurii sunt:

- Îmbunătățirea situației existente a infrastructurii din cadrul spațiului rural, îmbunătățirea atât a condițiilor de viață cât și a standardelor de muncă și menținerea populației în spațiul rural.
- Asigurarea refacerii și conservării infrastructurii de prevenire și de protecție împotriva inundațiilor.

Mai în detaliu, măsura prevede următoarele obiective specifice:

- Ameliorarea accesului la rețeaua de drumuri comunale, județene, naționale, căi ferate, precum și la exploatarea agricole, obiective turistice de importanță națională sau alte obiective economice;
- Sprijinirea activităților economice, comerciale și turistice prin dezvoltarea unei infrastructuri minimale;
- Ameliorarea în conformitate cu standardele în vigoare a condițiilor igienico-sanitare ale locuitorilor și a activităților productive desfășurate;
- Ameliorarea calității mediului și diminuarea surselor de poluare;
- Asigurarea prevenirii și protecției împotriva inundațiilor.

și următoarele obiective operaționale:

- Construirea și modernizarea drumurilor de interes local și a podurilor;
- Construirea și modernizarea sistemelor de aprovizionare cu apă potabilă;
- Construirea sistemelor de canalizare a apei și investiții referitoare la stațiile de epurare a apei;
- Reabilitarea digurilor existente de apărare împotriva inundațiilor.
- Reabilitarea și consolidarea lucrărilor de stabilizare a terenurilor și prevenirea inundațiilor .

2. Sectoare de intervenție ale Măsurii

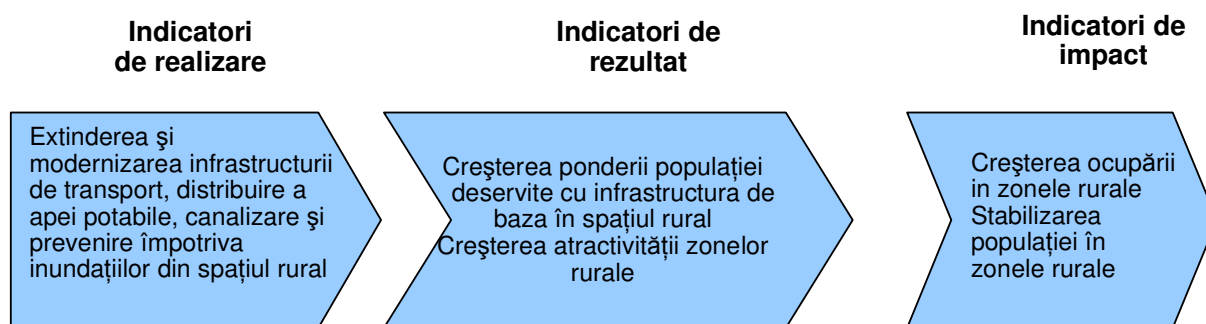
Drumuri în zonele rurale: Construirea de drumuri de interes local noi și modernizarea drumurilor de interes local existente, cu prioritate pentru cele care facilitează accesul la drumurile județene și naționale și la rețeaua de căi ferate, inclusiv alte lucrări necesare care fac parte integrantă din drum în conformitate cu stipulările Legii nr. 82/1998. Construirea de rețele exterioare pentru conectarea la utilități a investiției (energie electrică, telecomunicații).

Alimentarea cu apă în sistem centralizat în zonele rurale: Construirea unor lucrări noi de alimentare cu apă și extinderea și/sau modernizarea lucrărilor existente, cum ar fi: captare, aducțiune, stație de tratare, rezervor de înmagazinare, stații de pompare, rețea de distribuție. Construirea de rețele exterioare pentru conectarea la utilități a investiției (energie electrică, drum de acces, telecomunicații, apă, canal).

Canalizări în sistem centralizat în zonele rurale: Construirea unor lucrări noi de canalizare, extinderea și/sau modernizarea lucrărilor existente, cum ar fi: rețea de canale colectoare a apelor uzate menajere, stația de epurare, stația de pompare și canale de evacuare a apelor epurate (tratate în stații de epurare). Construirea de rețele exterioare pentru conectarea la utilități a investiției (energie electrică, drum de acces, telecomunicații, apă, canal).

Infrastructură de prevenire și de protecție împotriva inundațiilor: Reabilitarea și consolidarea malurilor și digurilor din zonele afectate de inundații și din cele cu risc la inundații. Menținerea capacității de evacuare a apelor în exces din incintele îndiguite, prin rețeaua de canale. Reabilitarea unor construcții hidrotehnice din zonele afectate de inundații și din cele cu risc la inundații. Plantații forestiere constituite în zone de protecție și consolidare. Regularizarea scurgerilor pe versanți. Stabilizarea terenurilor cu alunecări. Eliminarea excesului de umiditate prin realizarea unor canale de coastă de colectare a precipitațiilor și conducerea acestora în emisarii naturali. Amenajarea văilor și ravenelor prin realizarea unor construcții hidrotehnice adecvate.

Logica de intervenție a Măsurii 2.1 poate fi descrisă după cum urmează:

3. Rezultate financiare la 31/12/2009

În ceea ce privește Măsura 2.1 modul de cheltuire este rezumat în tabelul următor:

Tabel - . Realizarea financiară a măsurii 2.1 la 31.12.2009

	Plan financiar		Aprobate (calamitate si necalamitat e) cumulat*	Plati **				%		
	Cheltuiala publica totala	cota UE		plati calamitat	total plati (calamitat si necalamitat)	cota UE calamitat	total cota UE	d/a	b/a	d/b
	a		b	c						
2000	150.666.667	113.000.000								
2001	153.333.333	115.000.000								
2002	92.667.904	69.500.928								
2003	75.928.675	56.946.506			2.423.585		1.817.689	3		
2004	43.676.160	32.757.120	483.491.446		199.308.184		149.481.138	456	110 7	41,2
2005	83.602.461	71.062.092	0		137.814.979		103.361.234	165	571	28,9
2006	78.285.239	66.542.453	135.575.290		71.234.366		53.425.775	91	859	10,6
2007	0		0	21.027.101	68.535.302	17.873.036	53.504.187			10,4
2008	0		0	28.892.807	99.430.698	24.558.886	77.462.304			15,7
2009	0		0	6.798.866	21.553.533	5.779.036	16.845.037			3,48
tot	678.160.439	524.809.099	619.066.736	56.719.000	600.300.874	48.210.958	455.897.363	89	91	97

* Datele se regăesc în Rapoartele Anuale SAPARD: datorită incidenței proiectelor reziliate nu a fost posibil identificarea proiectelor aprobate în fiecare an, ci doar valoarea cumulată pe an. Având în vedere fluxul neregulat al sumelor, acestea fiind, spre exemplu, mai mari în anul 2006 față de anii 2007, 2008 și 2009, evaluatorul a calculat valoarea de 135.575.290 euro prin diferența între anul 2009 și anul 2004 și a atribuit aceasta valoare la anul 2006. În fapt, din rezultatele chestionarelor supuse beneficiarilor măsurii 2.1 reiese că au fost depuse și aprobate cereri de finanțare din anul 2000 până în anul 2008

Valoarea plăților aferente proiectelor calamitate este doar cumulată, așa cum această reiese din Rapoartele anuale.

Se remarcă faptul că suma din Raportul final (56,719 milioane de euro) nu coincide cu suma din tabelele de monitorizare (circa 50 milioane de euro). Aceasta diferență se poate datora faptului că unele din proiectele plătite au fost, succesiv, reziliate și / sau se poate datora schimbului valutar.

** Valoarea plăților pe an a fost furnizată de beneficiar.

Din datele tabelului de mai sus se observă că Planul financiar revizuit prevăzuse pentru măsura 2.1 o evoluție a cheltuielilor clar concentrată în primii trei ani de implementare a programului, aceștia însumând aproape 60% din volumul total al sumelor angajate (acestea însumând peste 678 milioane de euro). În fapt, volumul proiectelor aprobate până la 31.12.2004, în valoare de peste 483 milioane de euro, a demonstrat faptul că cererea de finanțare în cadrul acestei măsuri depășea cu mult previziunile, sumele contractate până în anul 2004 reprezentând de 11 ori valoarea alocată anului respectiv și peste 71% din sumele angajate până în anul 2006.

De asemenea, plățile realizate până la 31.12.2004, în valoare de circa 202 milioane de euro, au fost de 4,6 ori mai mari decât sumele angajate anului respectiv și au reprezentat circa 41% din valoarea proiectelor contractate până atunci, *ceea ce arată un început promițător pentru această măsură în ceea ce privește capacitatea de absorbție a fondurilor disponibile, care, de altfel, pe parcursul implementării programului, s-au demonstrat a fi limitate față de nevoile existente, ceea ce a condus la diverse realocări financiare în favoarea măsurii 2.1.*

Valoarea plăților realizate în anul 2005 s-a ridicat la aproape 138 milioane de euro, reprezentând circa 29% din valoarea proiectelor aprobate pentru același an și 23% din totalul cheltuielilor plătite la 31.12.2009. În anii 2006 și 2007 s-au plătit circa 70 milioane de euro pe an (10-11% din valoarea aprobată) și în anii 2008 și 2009 s-au plătit 99 milioane de euro (circa 16% din valoarea aprobată) și, respectiv, circa 21,5 milioane de euro (3,5% din total aprobat).

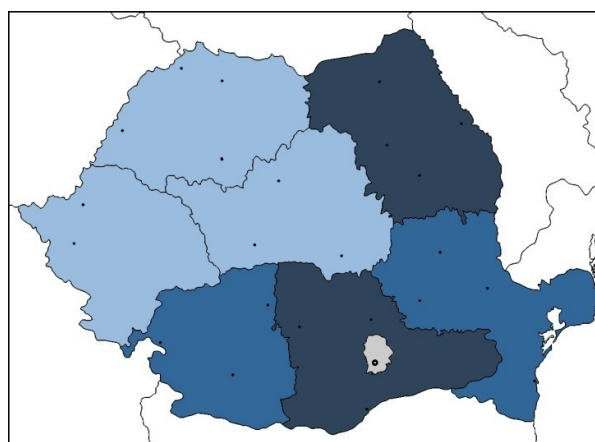
La 31.12.2009, peste 91% din sumele alocate au fost contractate și aproape totalitatea (97%) sumelor contractate (circa 619 milioane de euro) au fost și plătite (circa 600,3 milioane de euro), ceea ce sugerează un adevărat succes în ceea ce privește realizarea financiară a acestei măsuri.

Co-finanțarea UE în cadrul acestei măsuri a fost planificată a fi de 75% pentru proiectele necalamitate și 85% pentru proiectele calamitate (anii 2005-2006). În baza tabelor de monitorizare financiară a programului, cota UE plătită până la 31.12.2009 se ridică la aproape 456 milioane de euro, reprezentând 75,95% din totalul plăților efectuate. Din aceste 456 milioane de euro, circa 48 milioane au fost plătite pentru proiecte calamitate (35% din sumele alocate).

În aceasta privință, se remarcă că din totalul plăților efectuate la 31.12.2009 circa 9,4% au fost făcute pentru proiecte calamitate. Valoarea plăților proiectelor calamitate, ridicându-se la peste 56,7 milioane de euro, reprezintă circa 35% din sumele alocate proiectelor calamitate (circa 162 milioane de euro) în anii 2005-2006.

În ceea ce privește distribuția resurselor în teritoriu, graficul următor evidențiază valoarea proiectelor aprobate în cadrul Măsurii 2.1 pe regiuni de dezvoltare

Harta. Distribuția teritorială a proiectelor aprobate în cadrul măsurii 2.1

Sursa: Elaborat de Evaluator

Legenda:

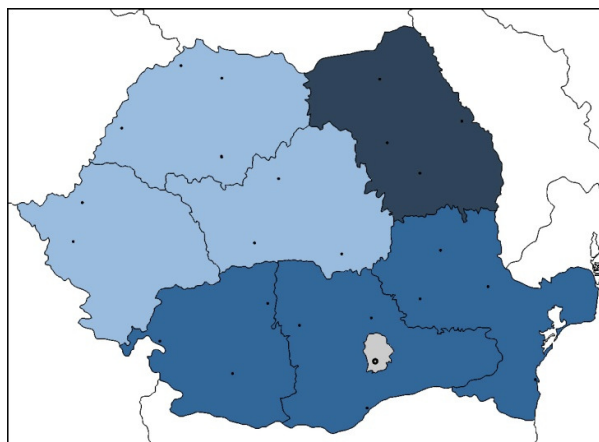

Harta indică faptul ca regiunea Nord Est este principală destinatară a finanțării pentru Măsura 2.1, concentrând o pondere de peste 27% din resursele totale puse la dispoziție. Resurse importante se regăsesc și în regiunile Sud Muntenia (20%), Sud Est (15,23%) și Sud Oltenia (12,69%) acestea, împreună cu regiunea Nord Est, însumând aproape 75% din totalul finanțării. Aceasta concentrare în patru regiuni principale poate să se datoreze în primul rând contextului de dezvoltare al acestora, regiunile menționate fiind cele mai sărace din România și necesitând de cele mai multe investiții în infrastructură, mai ales în mediul rural, care este predominant în aceste patru regiuni. Din contra, regiunea București-Ilfov a beneficiat doar într-o mică măsură (sub 1%) de resursele puse la dispoziție de program.

Detalierea distribuirii resurselor în teritoriu pe sub-măsuri, așa cum arată hărțile de mai jos, arată că regiunea Nord Est, concentrând circa 36% din resurse, este principală destinatară a intervențiilor în domeniul drumurilor comunale, urmată de regiunile din sudul țării, respectiv regiunile Sud Est, Sud Muntenia și Sud Oltenia, cu ponderi cuprinse între 14 și 18% din resursele alocate. Pe de altă parte, regiunile din nordul, centrul și vestul țării, respectiv regiunile Nord Vest, Vest și Centru înregistrează valori cuprinse între 5 și 6% din totalul resurselor alocate acestei sub-măsuri, în vreme ce nici o resursă a fost alocată regiunii București-Ilfov.

În ceea ce privește sub-măsura privind extinderea și / sau modernizarea rețelei de distribuție a apei potabile, distribuirea resurselor în teritoriu este relativ mai omogenă, ponderile regiunilor fiind cuprinse între 1% (regiunea București-Ilfov) și 21% (regiunile Sud est și Sud Muntenia), iar două regiuni (regiunile Nord est și Sud vest Oltenia) au concentrat între 14% și 17% din resursele și trei regiuni (regiunile Centru, Nord vest și Vest) între 6% și 10% din resursele alocate acestei sub-măsuri. Regiunea București Ilfov rămâne regiunea care concentrează sumele cele mai scăzute.

Harta x. Alocarea resurselor în teritoriu în cadrul Măsurii 2.1 - Sub-măsura 1

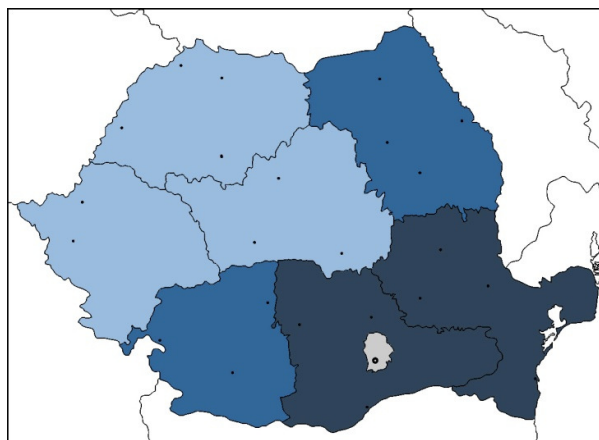

Sursa: Elaborat de Evaluator

Legenda:

Harta. Alocarea resurselor în teritoriu în cadrul Măsurii 2.1 - Sub-măsura 2

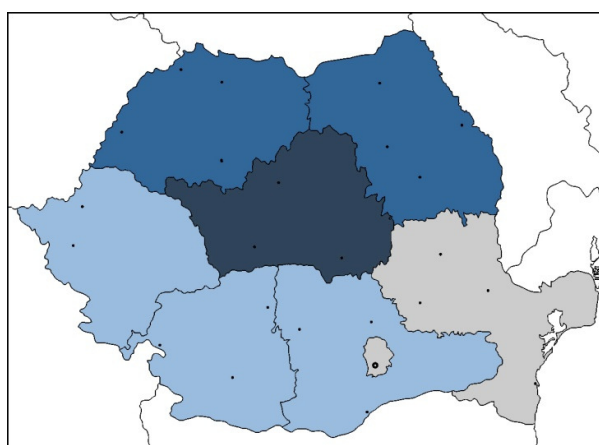
Sursa: Elaborat de Evaluator

Legenda:

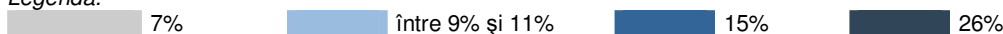
În ceea ce privește intervențiile vizând modernizarea și extinderea rețelei de canalizare ponderile din harta de mai jos arată că distribuția în teritoriu a resurselor destinate acestei sub-măsuri a fost într-o anumită măsură și mai omogenă decât distribuția resurselor din cadrul sub-măsurii 2, aceste ponderi fiind cuprinse între 7% din regiunile București-Ilfov și Sud Est și 26% din regiunea Centru, în vreme ce regiunile Nord Est și Nord Vest au concentrat câte 15% din resursele contractate și regiunile Vest, Sud Vest și Sud Muntenia între 9% și 11%. Aceasta omogenitate relativă a distribuției resurselor în cadrul sub-măsurii aferente infrastructurii de canalizare poate să derive din faptul că toate regiunile se confruntau la începutul derulării programului cu neajunsuri majore în ceea ce privește dotarea cu aceasta infrastructură, media națională de localități din mediul rural conectate la rețeaua de canalizare în anul 2002 fiind sub 17%⁹.

Harta x. Alocarea resurselor în teritoriu în cadrul Măsurii 2.1 - Sub-măsura 3

Sursa: Elaborat de Evaluator

Legenda:

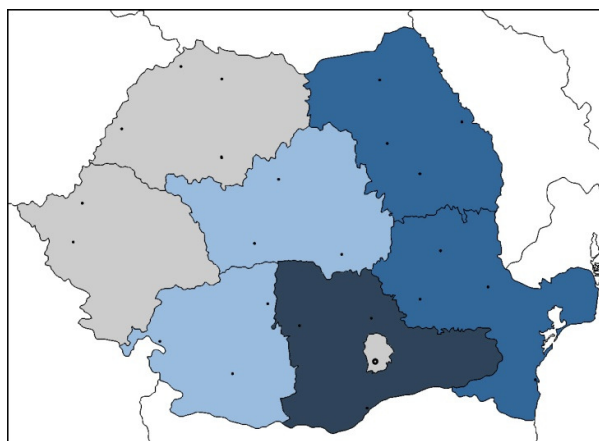
⁹ O valoare mai mare decât cel menționat în PNADR cu referire la perioada 1997-1998, ceea ce se poate datora faptului că înainte și în timpul implementării programului Sapard au fost realizate și alte investiții infrastructurale din alte surse de finanțare, dovedind încă o dată importanța atribuită acestor intervenții de către Guvernul României în perioada de pre-aderare la UE.

Regiunea Sud Muntenia este cea care a concentrat pe departe volumul cel mai ridicat (50% din alocările) de investiții din cadrul sub-măsurii aferente infrastructurii de prevenire și protecție împotriva inundațiilor, urmată de regiunile Nord Est și Sud Est (între 15% și 18%). Pe de altă parte, regiunile din versantul occidental al României, respectiv regiunile Vest și Nord Vest, și regiunea București-Ilfov au concentrat doar între 0 și 3% din resursele. De asemenea, regiunile Centru și Sud Vest au primit resurse relativ limitate, în procente cuprinse între 6% și 7%.

În ceea ce privește infrastructura de prevenire și protecție împotriva inundațiilor se menționează că 38 din 41 județe din România și Municipiul București includ mai multe sau puține localități din cele 1.351 menționate în Lista unităților administrativ-teritoriale afectate de inundații conform Planului Național de Amenajare a Teritoriului, Secțiunea V-a – Zone de risc natural – inundații, aprobat prin Legea 575/2001.

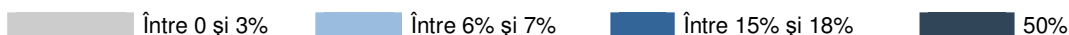
Prin Hotărârea Guvernului nr. 1512/2005 în funcție de gradul de afectare au fost declarate zone calamitate localitățile afectate de inundațiile din perioada aprilie-septembrie 2005, contribuția comunitară crescând de la 75% la 85%.

Harta. Alocarea resurselor în teritoriu în cadrul Măsurii 2.1 - Sub-măsura 4

Sursa: Elaborat de Evaluator

Legenda:

În legătură cu gradul de absorbție a fondurilor puse la dispoziție la nivel de sub-măsură, se remarcă o concentrare a peste 54% din plățile efectuate la 31.12.2009 în cadrul măsurii privind construirea și reabilitarea drumurilor din spațiul rural, această pondere fiind chiar mai mare decât cea de 50% stabilită inițial în PNADR. Destinarea unor sume relevante la infrastructura de transport este de înțeles având în vedere importanța asigurării legăturii între spațiul rural și zonele urbane pentru dezvoltarea echilibrată a teritoriului, din punct de vedere social și economic, mai ales în condițiile în care jumătate din localitățile rurale nu erau direct conectate la drumurile principale și mai puțin de 10% din drumurile comunale și județene erau modernizate în anii 1997-1998. De altfel, situația infrastructurii din mediul rural era critică din perspectiva mai multor dotări, de la infrastructura educațională și sanitară, la infrastructura de distribuire a energiei termice și de aprovizionare a apei potabile și de canalizare, aceste din urmă prezentând niște neajunsuri majore: rețeaua de apă potabilă exista în circa 20% din localitățile rurale, deservind circa un sfert

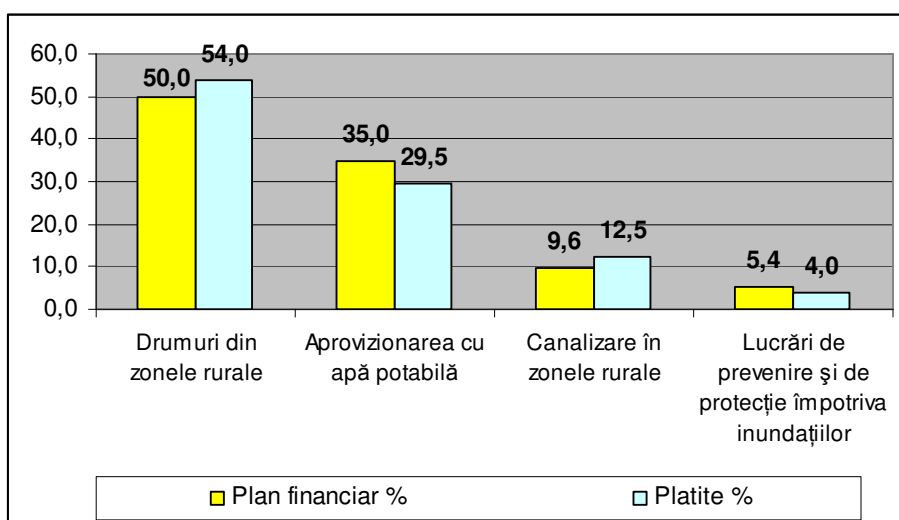
din populația rurală, iar rețeaua de canalizare exista în mai puțin de 3% din localitățile rurale (conform datelor furnizate în PNADR).

În acest context, PNADR atribuisse o importanță ridicată la infrastructura de distribuire a apei potabile, la care era destinată o pondere de 35% a fondurilor. În fapt, sumele plătite la data de 31.12.2009 arată o scădere a acestei ponderi la 29,5%, în vreme ce sume mai mari decât cele programate (reprezentând 12,5% din total, față de 9,6% programat) au fost cheltuite pentru sub-măsura aferentă infrastructurii de canalizare.

O pondere ușor mai mică decât valoarea programată (4% față de 5,4%) a fost cheltuită pentru sub-măsura aferentă infrastructurii de prevenire și protecție împotriva inundațiilor.

Graficul următor rezumă cele descrise mai sus.

Grafic: Ponderea resurselor planificate și a celor plătite, pe sub-măsură

Sursa: datele planului financiar sunt preluate din PNADR p.216, iar datele privind sumele plătite au fost calculate din Raportul Final SAPARD, tabel 6.16.

4. Rezultate ale evoluției fizice la 31/12/2009

În cele două tabele de mai jos se indică evoluția indicatorilor de realizare și de rezultat pentru Măsura 2.1 la 31.12.2009, după cum este prezentat în raportul final Sapard România din iunie 2010.

Din datele evidențiate se poate afirma că Măsura 2.1 și-a atins pe deplin țintele agregate în ceea ce privește numărul de proiecte (847 aprobate) și locuitorii vizați (1.368.459 locuitori prevăzuți a fi atinși de proiectele finalizate), capacitatea de realizare a acestora fiind de 117% și, respectiv, 400%.

Tabel - : Indicatori de realizare la nivelul Măsurii 2.1

Indicator de realizare	UM	Target	Realizat	Capacitate de realizare
		(a)	(b)	(b/a) %
<i>nr proiecte</i>	nr	724	847	117
<i>nr locuitori</i>	nr	342.000	1.368.459	400
<i>nr comune</i>	nr	880	n.d.	n.d.
<u>Drumuri în spațiul rural</u>				
<i>nr proiecte</i>	nr	300	442	147%
<i>nr locuitori</i>	nr	147.000	n.d.	
<i>nr km</i>	km	1.500	2792	186%
<i>nr comune</i>	nr	380	n.d.	
<u>Apă potabilă</u>				
<i>nr proiecte</i>	nr	300	292	97%
<i>nr locuitori</i>	nr	145.000	1.029.129	710%
<i>nr km de conducte</i>	km	3.100	5.385	174%
<i>nr comune</i>	nr	370	n.d.	
<i>nr stații de pompare</i>	nr	500	n.d.	
<i>nr rezervoare de apă potabilă</i>	nr	500	n.d.	
<u>Apă reziduală în spațiul rural</u>				
<i>nr proiecte</i>	nr	100	91	91%
<i>nr locuitori</i>	nr	50.000	339.330	679%
<i>nr km conducte</i>	km	1.300	1.723	133%
<i>nr comune</i>	nr	130	n.d.	
<i>nr statii de pompare</i>	nr	300	n.d.	
<i>nr statii de epurare</i>	nr	100	n.d.	
<u>Infrastructură de prevenire și de protecție împotriva inundațiilor</u>				
<i>nr proiecte</i>	nr	24	22	92%

Indicator de realizare	UM	Target	Realizat	Capacitate de realizare
		(a)	(b)	(b/a) %
<i>total km, din care:</i>	km	101,5	112	110%
- nr km reconstrucție dig	km	0,5	n.d.	
- nr km protecție mal	km	2,3	n.d.	
- nr km restabilire mal	km	1,7	n.d.	
- nr km reprofilare dig	km	14,5	n.d.	
- nr de km de reabilitare și consolidare ravene și văi	km	101	n.d.	
<i>Suprafață totală, din care:</i>	ha	3.485	3.334	95,66
- Suprafața (ha) cu lucrări de prevenire a inundațiilor	ha	2.685	n.d.	
- Suprafața (ha) cu lucrări de prevenire a inundațiilor pe terenuri în pantă	ha	800	n.d.	

Nota: Tabelul a fost creat prin compararea indicatorilor de realizare prevăzuți în PNADR cu situația proiectelor aprobate, calamitate și necalamitate, descrise la paginile 226 și 227 din Raportul Final SAPARD versiune în limbă română.

O privire mai atentă asupra realizărilor măsurii 2.1 în ceea ce privește numărul proiectelor prevăzute a fi implementate, pe sub-măsuri, arată, de altfel, că:

1. intervențiile privind drumurile în spațiul rural sunt cele care de fapt au depășit ținta, fiind implementate 442 de proiecte față de 300 planificate;
2. celelalte sub-măsuri de fapt nu și-au atins ținta în totalitate, dar în orice caz capacitatea de realizare a fost de peste 90% (chiar peste 97% pentru sub-măsura referitoare la rețeaua de apă potabilă).

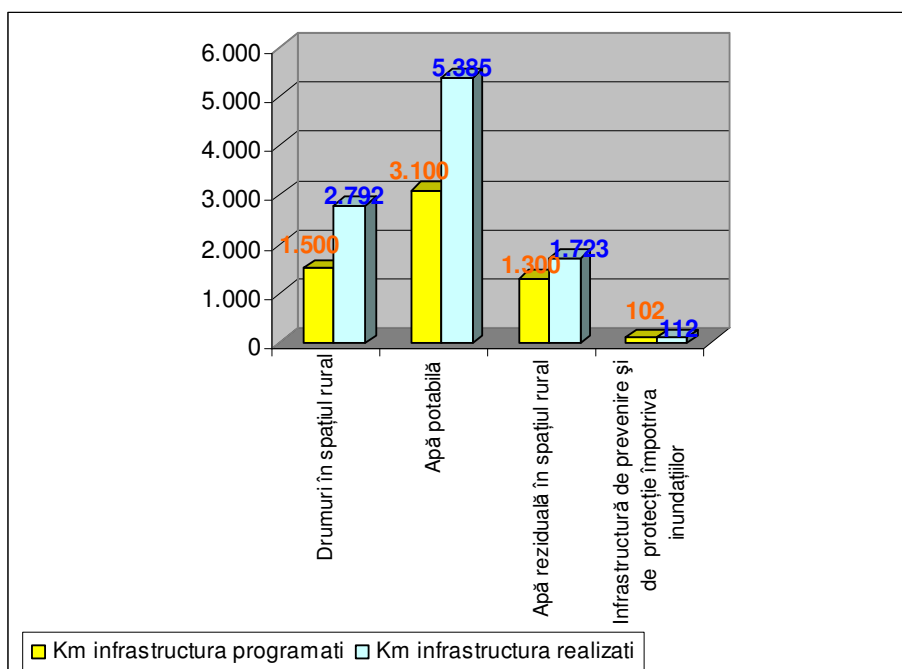
Mai în detaliu, dacă se iau în considerare rezultatele efective ale proiectelor, adică numărul de km de drum, km de conducte de apă, km de infrastructură de prevenire și protecție împotriva inundațiilor (cu alte cuvinte „km de infrastructură realizați”), reiese că toate sub-măsurile și-au atins și chiar au depășit ținta stabilită în PNADR, după cum evidențiază graficul următor.

Încă o dată, sub-măsura privind drumurile a atins performanța cea mai ridicată înregistrând o capacitate de realizare de 186%, urmată de sub-măsura privind rețeaua de apă potabilă, având o capacitate de realizare a țintei de 173%, de sub-măsura referitoare la rețeaua apelor reziduale, care a avut o capacitate de realizare de 132,5% și, în fine, de sub-măsura aferentă infrastructurii de prevenire și protecție împotriva inundațiilor, care a înregistrat o capacitate de realizare de 110%.

În ceea ce privește numărul locuitorilor atinși de îmbunătățirile infrastructurale realizate se remarcă performanțele sub-măsurii aferente rețelei apei potabile și celei a rețelei de canalizare, de care a beneficiat un număr de locuitori de circa 7 ori mai mare decât cel programat (adică circa 1 milion

de persoane pentru infrastructura de apă potabilă și, respectiv, 340 mii de persoane pentru infrastructura de canalizare).¹⁰

Grafic. Realizarea fizică a măsurii 2.1 pe sub-măsuri – Km de infrastructură programați vs. Km de infrastructură realizați

În ceea ce privește tipologiile de acțiuni finanțate, pe sub-măsuri, tabelul de mai jos arată următoarele:

1. acțiunile finanțate în cadrul sub-măsurii aferente drumurilor s-au focalizat asupra modernizării drumurilor comunale, reprezentând peste 91% din numărul de proiecte finanțate. Refacerea drumurilor calamitate a concentrat circa 6,5% din proiectele finanțate și construirea de noi drumuri comunale doar 2,26% din total.
2. pe de altă parte, acțiunile finanțate în cadrul sub-măsurii aferente rețelei de distribuție a apei potabile s-au concentrat asupra executării de noi lucrări (67% din numărul total de proiecte), în vreme ce lucrări de extindere și / sau modernizare a rețelei au privit doar 28% din proiecte, iar refacerea sistemelor de alimentare cu apă potabilă în zonele calamitate a fost realizată în cadrul 4,4% din proiecte.
3. de asemenea, marea majoritate (peste 79%) intervențiilor din cadrul sub-măsurii privind canalizarea a tratat executarea de noi lucrări de canalizare, modernizarea și / sau extinderea rețelei fiind realizată în circa 17,5% din proiecte și refacerea sistemelor de canalizare în zonele calamitate în doar 3,3% din acestea.

Tipologiile de acțiuni finanțate în cadrul măsurii 2.1 sunt perfect coerente și relevante față de nevoile identificate în momentul programării.

¹⁰

Numărul de locuitori care a beneficiat de lucrările de infrastructura rutieră nu este disponibil.

Având în vedere faptul că intervențiile finanțate din programul Sapard au vizat în principal acțiuni de modernizare a drumurilor, precum și că 4/5 din drumurile publice sunt reprezentate de drumuri comunale și județene, prin analizarea datelor disponibile privind evoluția rețelei de drumuri publice și nivelul acesteia de modernizare în perioada 2002-2008 se pot constata următoarele:

1. în ciuda concentrării intervențiilor de modernizare a drumurilor, regiunea Nord Est continuă să aibă o pondere de drumuri publice modernizate mai mică decât media națională (25,94% față de 27,99% la nivel național), însă aceasta a crescut cu 12,46% față de anul 2002 (când era de 23,26%);
2. se remarcă creșterea relativ importantă (peste media națională) a ponderii drumurilor modernizate în regiunile Sud est (care a trecut de la 17,45% în 2002 la 21,66% în 2008), Sud Muntenia (de la 27,39% la 32,28%) și Centru (de la 22,29% la 26,02%);
3. cu toate că s-a înregistrat o creștere importantă a drumurilor modernizate, în regiunile Sud Est și Centru ponderea acestora continue să se situeze sub media națională;
4. în ciuda concentrării scăzute a resurselor alocate acestei submăsuri ponderea drumurilor modernizate în cadrul regiunii București-Ilfov a crescut de la 48,47% la 74,38%, probabil datorită altor surse de finanțare (spre exemplu, Programul Operațional Regional 2007-2013);
5. se remarcă scăderea importantă (-10,86%, reprezentând circa 4 puncte procentuale, de la 27,74% la 23,70%) a procentului drumurilor modernizate în regiunea Nord Vest, probabil datorită deteriorării condițiilor drumurilor existente.

Tabel : Evoluția drumurilor publice 2002-2008 pe regiuni de dezvoltare

Regiuni	2002			2008			Δ (2008-2002) in %
	total, din care:	modernizate (nr. km)	modernizate (%)	total, din care:	modernizate (nr. km)	modernizate (%)	
Nord est	13.388	3.114	23,26	13.502	3.502	25,94	12,46
Sud est	10.565	1.844	17,45	10.966	2.375	21,66	28,80
Sud Muntenia	11.838	3.243	27,39	12.574	4.059	32,28	25,16
Sud est Oltenia	10.375	3.285	31,66	10.675	3.674	34,42	11,84
Vest	10.192	2.595	25,46	10.288	2.941	28,59	13,33
Nord vest	11.583	3.213	27,74	12.084	2.864	23,70	-10,86
Centru	10.105	2.252	22,29	10.714	2.788	26,02	23,80
București Ilfov	850	412	48,47	890	662	74,38	60,68
Total	78.896	19.958	25,30	81.693	22.865	27,99	14,57

Sursa: Elaborata de evaluator din datele: INS, Statistica teritoriala 2007; Ministerul Mediului <http://mmediu.ro/RO-EEA-EIONET/State%20of%20Env%20report/Lansare%20SOER%202010%20-%2015%20decembrie%202010/CD%20lansare%20SOER%202010%20-%2015%20decembrie%202010/Raport%20national%20de%20stare%20a%20mediului%202009/TRANSPORTURI.pdf>

Mai mult, datele disponibile (www.insse.ro) arată faptul că în perioada 2002-2009 numărul de localități deservite de rețeaua apei potabile și de rețeaua de canalizare a crescut în toată România, în special, a crescut cu aproape 32% numărul localităților conectate cu rețeaua de apă potabilă și cu 24% numărul localităților conectate cu rețeaua de canalizare.

Se remarcă că, în perioada de referință numărul de localități deservite de rețeaua de canalizare a scăzut în diverse județe, incluzând județele Bihor, Satu Mare, Sălaj, Botoșani, Teleorman, Dolj și Gorj. Pe de altă parte, recordul creșterii în ceea ce privește numărul localităților conectate rețelei de canalizate s-a avut în regiunile Centru (+82%) și Vest (+66%), iar județele în care numărul localităților conectate la rețeaua de canalizare a crescut cel mai mult (între 133 și 333%) sunt: Vâlcea, Harghita, Caraș-Severin, Covasna, Timiș și Sibiu. Având în vedere incidența resurselor Sapard în cadrul regiunii Centru pentru sub-măsura 3, cu siguranța această creștere a gradului de localități conectate la rețeaua de canalizare se poate datora și finanțărilor din programul Sapard.

În ceea ce privește localitățile deservite de infrastructura pentru distribuirea apei potabile, regiunile în care numărul acestora a înregistrat creșterea cea mai semnificativă sunt regiunea Sud Vest Oltenia (+50%), Sud Muntenia (+40,44%) și Centru (+40%). În aceasta privință se remarcă creșterile înregistrate la nivelul județelor Dolj (+525%), Giurgiu și Teleorman (+200%) și Sibiu (+122%). De asemenea, se remarcă că în anul 2009 județele cu cel mai mare număr de localități conectate la rețeaua apei potabile (peste 70 de localități) au fost județele Bihor, Argeș și Timiș.

Prin utilizarea datelor de mai sus (centralizate de către Evaluator) se poate efectua o estimare a ponderii exploatațiilor/gospodăriilor/afacerilor care au acces la infrastructură beneficiind de asistență, pornind din numărul localităților echipate cu aceste infrastructuri. Din datele analizate este clar evidențiat faptul că infrastructura de canalizare, deservind în anul 2009 un număr de 469 localități rurale (reprezentând 20,4% din totalul comunelor din România) este încă slab dezvoltată față de nevoile existente, în vreme ce numărul localităților rurale deservite cu apă potabilă era, în anul 2009, de 1874 (66% din total). Așadar, având în vedere ponderea localităților echipate, indicatorul de rezultat vizat (respectiv, conectarea peste 50% din gospodăriile / exploatațiile / afacerii) a fost atins pentru infrastructura apei potabile dar nu a fost atins pentru infrastructura de canalizare, iar, făcând o medie a indicatorilor celor două tipuri de infrastructură, *rezultatul nu rezultă atins*, așa cum evidențiază tabelul de mai jos (conform datelor din 2002 și 2009).

Totodată, se remarcă diferențieri importante în ceea ce privește atingerea acestui rezultat la nivelul regional și județean: în regiunea Sud Vest ponderea localităților conectate la rețeaua apei potabile continua să fie sub 50% în anul 2009, iar în ciuda îmbunătățirilor realizate în ultimii ani, această pondere era încă sub 40%, printre altele, în județele Sibiu, Giurgiu, Teleorman și Dolj. Pe de altă parte, peste 90% din localitățile conectate se regăsesc în județele Cluj, Constanța și Tulcea.

De asemenea, în ceea ce privește infrastructura de canalizare, se remarcă aproape 50% din localitățile conectate la rețeaua de canalizare în județele Harghita și Ilfov și de peste 50% numai în județul Bacău. Pe de altă parte, numeroase sunt județele în care sub 10% din localitățile rurale sunt conectate la rețeaua de canalizare (2009), respectiv: Satu Mare, Sălaj, Alba, Iași, Vaslui, Brăila, Buzău, Vrancea, toate județele din regiunea Sud Muntenia cu excepția județului Prahova, județele Dolj, Gorj și Olt. Pe lângă regiunea București-Ilfov, doar regiunea Vest nu înregistrează nici un județ cu mai puțin de 10% din localități conectate la rețeaua de canalizare.

În ceea ce privește creșterea frecvenței turistice în zonele rurale, desigur lucrările de infrastructură finanțate în cadrul măsurii 2.1 au facilitat acest fenomen. Însă, acest fenomen trebuie privit din prisma mai multor factori determinanți, incluzând, în primul rând, creșterea structurilor de primire turistică în zonele rurale, și, în special, a agro-turismelor. Așadar, în baza datelor disponibile (INS)

În perioada 2002-2009 numărul sosirilor turiștilor în agro-turisme a crescut de 5 ori, trecând de la 64.811 în anul 2002 la 325.686 în anul 2009, ceea ce înseamnă că rezultatul vizat a fost atins (informația privind durata sejurului nu este disponibilă). *Pentru mai multe detalii se trimite la capitolul privind implementarea măsurii 3.4.*

În fine, având în vedere creșterea ponderii localităților deservite cu infrastructura de canalizare de la 16,71% la 20,44% se poate concluziona ca rezultatul privind volumul produselor reziduale / canalizările de apă reziduală / tratarea apelor uzate în stații de tratare a fost atins.

Se subliniază faptul că pentru localitățile unde s-au implementat proiectele Sapard din cadrul măsurii 2.1 rezultatele atinse au fost mai remarcabile, procentul de exploatații/gospodării/afaceri care au acces la infrastructură beneficiind de asistență trecând în medie de la circa 22% la circa 70%.

Tabel : Indicatori de rezultat la nivelul Măsurii 2.1

Indicator de rezultat	Unitate de masura	Target	Baseline	Realizat
		(a)	(b)	(c)
Procentul de exploatații/gospodării/afaceri care au acces la infrastructură beneficiind de asistență – procentul localităților deservite (rețea de apă și canalizare)	%	>50%	34,84	43,24
Creșterea frecvenței turistice în zonele rurale	Număr (de turiști)	> baseline	64.811	325.686
	durata (sejururilor)	> baseline	n.d.	n.d.
Produsele reziduale / canalizările de apă reziduală / tratarea apelor uzate în stații de tratare ca rezultat al acțiunilor asistate	% (volumul apei tratate)	> baseline	n.d.	n.d.
	% (numărul de exploatații/gospodării deservite)	> baseline	16,71	20,44

Considerații privind situația evoluției fizice :

În ceea ce privește realizarea fizică a măsurii 2.1, se evidențiază depășirea țintelor stabilite în PNADR, atât referitor la numărul de proiecte depuse, cât și referitor la km de infrastructură realizați și la numărul de locuitori vizați, realocările financiare în favoarea măsurii 2.1 efectuate pe parcursul implementării programului demonstrând caracterul strategic al acestei măsuri, în toate componentele sale, pentru asigurarea unei dezvoltări echilibrate a teritoriului României, prin promovarea creșterii calității vieții din zonele rurale.

Din punct de vedere al distribuirii resurselor pe sub-măsuri, se poate spune că ponderile programate în PNADR au fost mai mult sau mai puțin respectate, chiar dacă s-au depășit ușor previziunile de cheltuieli pentru sub-măsurile aferente drumurile din spațiul rural și rețeaua de canalizare, în timp ce acestea au fost mai mari decât cele realizate pentru sub-măsurile aferente rețelei de apă potabilă și infrastructura de prevenire și protecție împotriva inundațiilor.

De asemenea, se remarcă un grad ridicat de conformitate față de nevoile identificate în PNADR, în ceea ce privește tipologiile de acțiuni finanțate în cadrul sub-măsurilor activate, evidențiindu-se, în special, pe de o parte, nevoia de modernizare a drumurilor comunale și județene, și, pe de altă parte, nevoia de construire de la zero a infrastructurilor de distribuire a apei potabile și de canalizare.

În ceea ce privește rezultatele obținute din implementarea intervențiilor din cadrul măsurii 2.1, se evidențiază permanența unei nevoi importante de dezvoltare a infrastructurii de canalizare în toate regiunile României, în vreme ce infrastructura de drumuri publice rămâne deficitară în ciuda investițiilor deja realizate, în special, în regiunile Nord Est, Sud Est, Centru și Nord Vest, unde probabil se impun intervenții de întreținere a drumurilor deja existente. În general, cu toate că în perioada 2000-2006 s-au alocat resurse importante acțiunilor de modernizare a drumurilor publice, luând în considerare că ponderea drumurilor publice modernizate este încă sub 40% în toate regiunile cu excepția regiunii București-Ilfov, se poate afirma că nevoile de investiții în acest domeniu sunt încă mari.

În ceea ce privește impactul intervențiilor finanțate se remarcă un grad ridicat de dificultate în izolarea efectului net al intervențiilor asupra populației, având în vedere numeroasele fenomene sociale și economice ce contribuie la definirea fenomenelor de mișcare a populației.

5. Date primare colectate

Activitățile de investigare s-au desfășurat în perioada aprilie - mai 2011 și au implicat 74 de beneficiari ai Măsurii 2.1, care au fost invitați să răspundă la un chestionar ad-hoc vizând analiza rezultatelor proiectelor, precum și, la nivel general, a impactului generat de Program asupra beneficiarilor. În special, din perspectiva impactului generat, principalele obiective ale Măsurii 2.1 privesc menținerea populației, crearea locurilor de muncă și creșterea atractivității zonelor rurale, îndeosebi cu referire la creșterea sosirilor turiștilor în aceste zone.

6 Criterii de selecție a eșantionului pentru Măsura 2.1

În ceea ce privește metodologia utilizată pentru selectarea unui eșantion reprezentativ de beneficiari pentru aceasta Măsură se face trimitere la paragraful corespunzător. În aceasta secțiune se vor indica doar factorii luați în considerare pentru estimarea unui număr de proiecte semnificativ din punct de vedere statistic, după cum arată tabelul următor:

Măsură	Pondere factorului număr	Pondere factorului financiar	Medie	Medie corectată	Extragere eșantion (număr)
Măs. 2.1	19,3%	42,7%	31,0%	31,5%	79

De asemenea, eșantionul a fost împărțit în baza sub-măsurilor prevăzute în cadrul Măsurii 2.1, după cum este evidențiat în prezentarea Măsurii. În special, eșantionul a fost stratificat urmărind metodologia descrisă în cele ce urmează.

Măsura 2.1 – Analiza eșantionului de beneficiari pe sub-măsuri

Sub-măsura legată de construirea și modernizarea drumurilor din mediul rural, care a concentrat numărul cel mai mare de proiecte, a avut și cei mai mulți beneficiari de interviu (52%), urmată de sub-măsurile privind alimentarea cu apă (33%), canalizare (12%) și prevenirea inundațiilor (3%), după cum este descris în tabelul de mai jos:

Sub-măsură	Pondere factor număr	Ponderea factorului financiar	Media	Unități extrase
Drumuri în zone rurale	54,1%	54,0%	54,0%	43
Alimentare cu apa în sistem centralizat in zonele rurale	33,5%	29,5%	31,5%	25
Canalizare în sistem centralizat in zonele rurale	10,3%	12,5%	11,4%	9
Lucrări pentru prevenirea inundațiilor și protecție	2,1%	4,0%	3,1%	2
TOTAL	100%	100%	100%	79

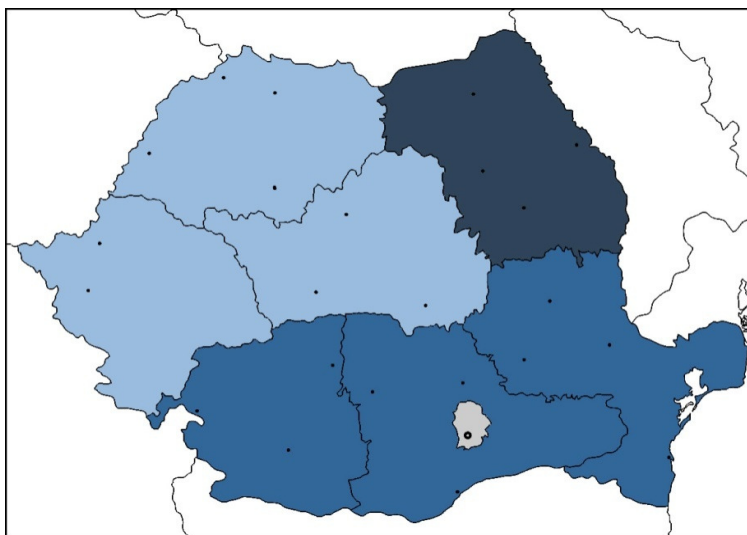
Din unitățile extrase au fost intervievați 74 de beneficiari, din care: 54,4% din sub-măsura pentru drumuri în zone rurale; 31,1% din sub-măsura privind alimentarea cu apă; 9,5% de beneficiari ai sub-măsurii în domeniul canalizării și 4% de beneficiari în domeniul prevenirii inundațiilor.

Eșantionul reprezintă **circa 9%** din totalul universului de beneficiari ai măsurii 2.1.

7. Harta răspunsurilor, analiza datelor cercetării și comentarii

În ceea ce privește caracteristicile beneficiarilor măsurii 2.1 intervievați, aceștia au fost în principal consilii locale (93%), urmași de Administrația Națională a Îmbunătățirilor Funciare (ANIF) (4%) și asociații ale administrațiilor publice locale (circa 3%).

Distribuirea teritorială a răspunsurilor arată că beneficiarii intervievați au provenit în principal din cele patru regiuni unde s-au realizat cele mai multe investiții în cadrul acestei măsuri (circa 75% din total) și anume, Regiunile Nord Est (circa 28% din respondenții), Sud Est (16%), Sud Muntenia (circa 15%) și Sud Oltenia (circa 12%), în vreme ce regiunile Vest, Nord Vest, Centru și București-Ilfov au fost reprezentate într-o măsură proporțional mai mică, după cum arată graficul de mai jos. Așadar, se poate spune că proveniența teritorială a beneficiarilor intervievați a respectat pe deplin ponderile aferente distribuirii resurselor financiare alocate acestei măsurii, prin proiecte contractate.

Sursa: elaborat de evaluator

Legenda

Beneficiarii intervievați au declarat ca au prezentat cererea de finanțare în perioada 2002-2006.

Cu excepția sub-măsurii 4, **valoarea medie** a proiectelor depuse de beneficiarii intervievați a fost mai mare decât valoarea medie a celor depuse de ansamblul beneficiarilor, aceasta din urmă fiind de 708.737 euro față de 1.145.035 euro a eșantionului. În special, proiectele privind infrastructura de drumuri și de distribuire a apei potabile prezentate în eșantion au fost cu peste 77% și, respectiv, 52% mai mari decât proiectele depuse în medie de beneficiarii.

Tabel - : Valoarea medie a proiectelor univers / eșantion pe sub-măsuri

Submăsură	Valoare medie proiect (univers) (€)	Valoare Medie proiect (eșantion) (€)
1	733.141	1.298.183
2	606.191	924.679
3	827.201	986.313
4	1.089.521	1.066.968

Sursa: elaborat de evaluator

Marea majoritate a beneficiarilor intervievați (77%) au prezentat în mod autonom cererile de finanțare și o parte relativ limitată (22%) au cerut sprijinul unor consultanți / societăți de consultanță, ceea ce sugerează că, în general, autoritățile administrației publice locale au expertiza internă necesară accesării fondurilor europene sau că acestea au fost sprijinite în mod corespunzător de către organismele responsabile (ex. ANCA) / asistența tehnică furnizată prin proiecte finanțate din alte programe (ex. Phare).

Sursele de informații privind programul Sapard și respectiva posibilitate de a depune cereri de finanțare au fost, în general, multiple, circa un sfert din respondenți menționând, în egală măsură, următoarele: consultanți (28%); personal public (22%); presă scrisă (22%); internet (22%); alte organizații (22%); alte surse (26%), în special, Consiliile Județene. Într-o măsură mai mică, dar totuși relevantă, respondenții au menționat, printre sursele de informare, televiziunea (18%), asociații de categorie (11%) și publicitate la nivel local (9%). Părerea respondenților asupra calității informației primite a fost, în general, bună și foarte bună, peste 91% din ei considerând informația optimă (39%) sau bună (51%) și doar 4% suficientă, ponderea celor care o consideră insuficientă fiind irelevantă.

70% din beneficiarii intervievați au declarat că nu au întâlnit dificultăți în relațiile cu autoritățile pe parcursul derulării procedurii birocratice necesare gestionării finanțărilor primite, însă un pic mai mult de un sfert din beneficiarii intervievați au declarat ca au întâlnit dificultăți. Printre dificultățile menționate peste jumătate din beneficiari (53%) au citat perioade de așteptare prea lungi pentru obținerea finanțării și un sfert din ei (25%) au citat condiții de accesare a fondurilor prea greu de îndeplinit.

Sugestiile primite din partea beneficiarilor în vederea abordării dificultăților întâlnite au privit, în principal, următoarele teme:

1. diminuarea birocrăției / simplificarea procedurilor;
2. facilitarea accesării fondurilor prin asigurarea unei cote de pre-finanțare publică astfel încât beneficiarii să nu apeleze la băncile;
3. respectarea timpurilor de rambursare;
4. motivarea financiară a personalului public implicat în implementarea programului;
5. reducerea organizațiilor intermediare și creșterea importanței nivelului regional de implementare;
6. continuarea sprijinirii investițiilor în domeniul prevenirii și protecției împotriva inundațiilor.

Totuși, **evaluarea de ansamblu** a corespondenței între politicile agricole naționale și nevoile organizației pe o scară de la unu la zece, fiind, în medie, bună (un punctaj de 8), sugerează că beneficiarii măsurii 2.1 au fost mulțumiți de tipurile de investiții care au putut fi făcute în cadrul acestei măsuri, ceea ce demonstrează încă o dată valoarea prioritară și importanța strategică / de pârghie a investițiilor infrastructurale, pentru mediul rural românesc.

Mai mult, peste 74% din respondenți nu ar fi realizat investiția fără sprijinul financiar din programul Sapard, restul de 28% fiind împărțit în mod egal între cei care ar fi realizat oricum lucrările și cei care nu știu / nu răspund, efectul **deadweight** fiind așadar relativ scăzut (circa 14%).

Contribuția Sapard la investițiile realizate a fost în medie de 79%, iar 82% din respondenții au recurs la institute de credit pentru realizarea proiectului. În fapt, acest lucru reduce cu mult sustenabilitatea investiției: numai 53% din respondenți consideră că întreținerea infrastructurii se va face ușor, în vreme ce 39% din ei consideră ca vor fi dificultăți majore în principal datorate lipsei de fonduri.

În ceea ce privește **efectele pozitive** ale investițiilor, se poate afirma că intervențiile finanțate au contribuit într-o bună măsură la îmbunătățirea competitivității zonelor rurale și a calității vieții locuitorilor din zonele interesate: circa 40 -43% din respondenți au observat creșterea accesibilității zonei și îmbunătățirea sistemului de transport local, dezvoltarea economică (inclusiv dezvoltarea agriculturii, creșterea prețurilor terenurilor și ale caselor, creșterea investițiilor și dezvoltarea turismului), creșterea nivelului de trai, confortului și/sau condițiilor sanitare ale populației; circa 12% au evidențiat rolul investițiilor în îmbunătățirea condițiilor de mediu; 4% din beneficiarii intervievați au menționat contribuția acestora la stabilizarea populației rurale, inclusiv prin atragerea de tineri și reducerea exodului rural - urban.

Răspunsul a fost în marea majoritate a cazurilor multiplu, indicând faptul că dezvoltarea infrastructurilor a contribuit la îmbunătățirea mai multor elemente din viața rurală, incluzând dezvoltarea economică, nivelul general de trai, stabilizarea populației și protecția mediului.

De asemenea, peste 92% din respondenți au afirmat că investiția finanțată a presupus o sporire a atractivității satelor pentru cetățeni și firme. Mai în detaliu, marea majoritate a beneficiarilor intervievați (circa 90% din răspunsuri) au observat o îmbunătățire a competitivității, prin creșterea investițiilor în zona, incluziv în sectoarele construcțiilor (prețurile caselor fiind crescute în urma îmbunătățirilor infrastructurale), turismului (în special, prin amenajarea unor noi structuri de primire turistică, cum ar fi agroturismele), agriculturii și comerțului și aproape unanimitatea (97%) au observat îmbunătățirea calității vieții locuitorilor.

În fine, se relevă faptul că în peste 40% de cazuri, investițiile realizate au determinat **crearea unor noi locuri de muncă** în cadrul organizației beneficiarului cu o medie 2-3 posturi, însemnând circa 850 de locuri de muncă permanente nou create în medie la nivelul beneficiarilor.

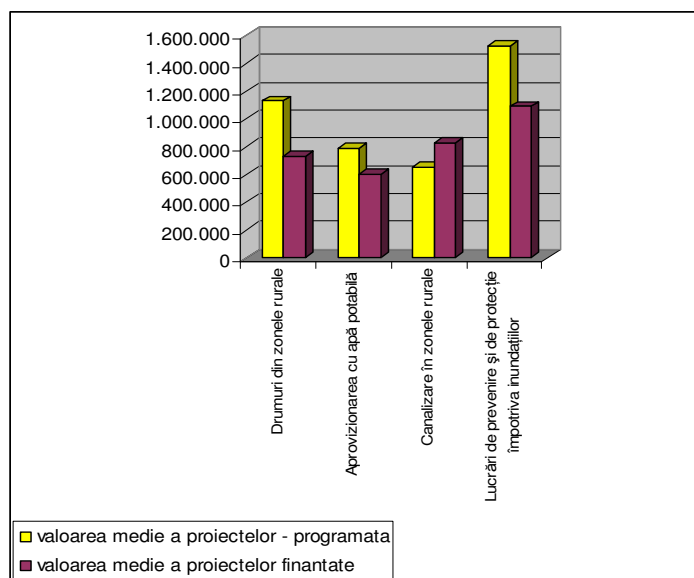
Mai mult, trebuie amintit că efectul ocupațional al investițiilor infrastructurale trebuie să aibă în vedere și posturile create la nivelul unor organizații externe beneficiarilor cum ar fi firmele de construcții și firmele din alte sectoare relevante, implicate în realizarea infrastructurilor, ceea ce ridică numărul de locuri de muncă create (cel puțin în timpul implementării proiectelor), la nivelul universului beneficiarilor, la circa 16.000. Acest lucru demonstrează încă o dată că investițiile în domeniul infrastructurilor de bază sunt o *pârghie* importantă de dezvoltare economică la nivelul unor arii vaste de teritoriu.

8. Considerații finale asupra rezultatelor Măsurii 2.1

Evoluția neregulată a sumelor proiectelor aprobate, atingând valoarea maximă de 672 milioane de euro în anul 2006, descrescând treptat până la 619 milioane de euro în anul 2009, se datorează faptului că o parte din proiectele aprobate au fost reziliate pe parcursul implementării acestora. Având în vedere acest element și faptul că volumul proiectelor depuse a demonstrat o mare nevoie de finanțare a proiectelor de infrastructură, se poate afirma că absorbția fondurilor disponibile în cadrul acestei măsurii ar fi fost desigur 100% dacă potențialii beneficiari ar fi avut o capacitate optimă de implementare a proiectelor, ceea ce ar fi însemnat să nu se rezilieze nici un contract.

Se remarcă faptul că valoarea proiectelor finanțate în cadrul măsurii 2.1 a fost în medie mai mică decât valoarea prevăzută în planul financiar, fiind de 708.737 euro, față de 936.686 euro. Calculând valoarea medie a proiectelor pe sub-măsurii reiese că proiectele cele mai mici, în medie de 606.191 euro, au fost finanțate în cadrul intervențiilor pentru infrastructura de apă potabilă, urmate de proiectele în domeniul infrastructurii rutiere, care, cu o valoare medie de 733.141 euro, au fost cu 35% mai mici decât valoarea previzionată. Peste un milion de euro pe proiect a fost cheltuit oricum pe proiectele aferente infrastructurii de prevenire și protecție împotriva inundațiilor, cu toate că valoarea medie a acestora a fost 28% mai mică decât cea previzionată. Pe de altă parte, proiectele de infrastructura pentru apele uzate, însumând în medie 827.201 euro, au fost cu 27% mai mari decât previzionat.

Grafic. Valoarea proiectelor pe sub-măsurile din cadrul măsurii 2.1

Datorita nevoilor încă existente în ceea ce privește modernizarea și / sau extinderea infrastructurii de transport, de distribuire a apei potabile și de canalizare din zonele rurale, atât pentru îmbunătățirea calității vieții a populației rurale cât și pentru dezvoltarea economică echilibrată a zonelor rurale, aceasta măsura a fost preluată în cadrul PNDR 2007-2013 în cadrul măsurii 322 „Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale”. Obiectivele acestei măsuri sunt:

- Îmbunătățirea infrastructurii fizice de bază în spațiul rural;
- Îmbunătățirea accesului la servicii de bază pentru populația rurală;
- Creșterea numărului de sate renovate;
- Creșterea numărului de obiective de patrimoniu din spațiul rural.

Fondurile totale alocate Măsurii 322 prin FEADR sunt de 1.546.087.425 euro.

La 11.02.2011 au fost depuse 3.039 proiecte în cadrul acestei măsuri, în valoare de 7.429.244.322 euro (reprezentând mai bine de jumătatea valorii proiectelor prezentate în cadrul programului întreg), din care au fost selectate 611 proiecte (în valoare de 1.623.062.089 euro) și contractate 610 proiecte, în valoare de 1.537.866.970 euro, pentru care s-au efectuat plăți în valoare de 167.709.873 euro.

Investițiile realizate prin programul Sapard au fost considerate relevante față de nevoile existente, iar efectele acestora au fost multiple și pozitive atât asupra condițiilor generale de trai ale populației cât și asupra dezvoltării economice a localităților interesate de program, astfel încât programul este evaluat, pe ansamblu, în mod pozitiv.

Mai în detaliu, trebuie subliniată încă o dată valoarea strategică a investițiilor infrastructurale în calitatea lor de „pârghii” ale dezvoltării economice și teritoriale determinând creșterea atractivității zonelor interesate și o îmbunătățire generală a condițiilor de trai ale locuitorilor din acestea, incluzând o contribuție importantă la creșterea ocupării atât în sectorul public cât și în sectorul privat, în toate domeniile economice, fiind întreaga comunitate și mediul de afaceri în general beneficiarii finali indirecti ai unei îmbunătățiri infrastructurale.

De asemenea, din punctul de vedere al sistemului de implementare, se apreciază în mod pozitiv raportul instaurat cu organizațiile responsabile implicate în derularea programului, cu toate că anumite dificultăți au fost întâmpinate pe parcursul derulării acestuia, evidențiind în special nevoia de simplificare a procedurilor / diminuare a birocrăției

MASURA 3.1**„Investiții în exploatații agricole”**

Axa 3	Dezvoltarea economiei rurale		
Tipologia de intervenție	Regim de ajutor financiar nerambursabil	X	
	Infrastructura: Construirea, modernizarea și extinderea clădirilor și instalațiilor conexe, incluzând, acolo unde este necesar, lucrări de demolare, rețele de utilități; Achiziționarea de utilaje și echipamente noi, echipament IT și software, necesare în administrarea fermei și în procesul de producție, incluzând cheltuielile de montaj; Achiziții de mașini agricole noi pentru activitățile din cadrul fermei; Achiziții de mijloace de transport noi, specializate; Unelte și instrumente pentru utilizarea în cadrul fermei, incluzând acelea pentru protecția împotriva incendiilor și pentru protecția muncii	X	
Beneficiari	Producatorii agricoli individuali; Asociatiile agricole familiale; Societatile agricole private / asociatiile agricole cu personalitate juridica, prevazute de Legea nr. 36/1991 privind societatile agricole si alte forme de asociere in agricultura; Societatile comerciale agricole cu capital privat de cel putin egal sau mai mare de 75% constituite in baza Legii nr.31/1990 si a Legii nr.15/1990; Grupuri de producatori;		
Localizare	Pe întreg teritoriul Romaniei		
Modalitatea de selectare a proiectelor	La nivel Ministerial	Anunț	La ghișeu
		X	

1. Obiective și descrierea Măsurii 3.1

Obiective generale

- În baza măsurii a putut fi asigurat sprijinul financiar pentru investiții în exploatații agricole private, vegetale și de creștere a animalelor, asigurând rationalizarea și reorientarea producției pentru creșterea calitatii produselor obținute prin aplicarea unor tehnologii competitive și care ar putea limita poluarea asupra mediului inconjurator.
- Această măsură a contribuit la îmbunătățirea veniturilor producătorilor agricoli, la atragerea tinerilor în activitățile agricole prin îmbunătățirea condițiilor lor de viață și munca, precum și la asigurarea condițiilor de igienă și bunăstare a animalelor.

- Implementarea masurii s-a facut respectand prevederile Articolului 2 din Regulamentul nr. 2759/1999/CE adoptat de Comisia Europeana si a asigurat conditiile pentru implementarea acquis-ului comunitar in exploatatii agricole.

Obiective specifice

- sa modernizeze tehnologiile de cultura si sa reduca costurile de productie;
- sa diversifice productia si sa imbunatateasca calitatea produselor agricole romanesti;
- sa asigure imbunatatirea raselor, respectarea conditiile de igiena si de intretinere a animalelor;
- sa reduca pierderile de productie si sa creasca eficienta exploatatilor agricole;
- sa promoveze diversificarea activitatilor agricole pentru a asigura o mai buna utilizare a fortei de munca in agricultura;
- sa asigure o mai buna valorificare a potentialului agricol al fiecarei zone;
- sa faciliteze transferul exploatatilor agricole catre tineri;
- sa protejeze, sa conserve si sa imbunatateasca mediul inconjurator natural, sa asigure refacerea si conservarea calitatii solului.
- sa stimuleze concurenta.

Obiective operationale

- promovarea investitiilor in sectorul animal si vegetal la nivelul fermei, pentru imbunatatirea constructiilor fermei (pentru sectorul vegetal si animal), investitii in noi masini si/sau animale cu valoare genetica ridicata, refacerea si ameliorarea plantatiilor de pomi si vita de vie.

2. Sectoare de intervenție ale Măsurii 3.1

Proiectele eligibile trebuie sa se refere la:

1. Ferme de productie vegetala

Asigurarea dezvoltarii unor ferme viabile prin:

- Achizitia de echipament necesar pentru modernizarea exploatatilor din sectorul vegetal prin dotarea acestora cu : tractoare, combine, utilaje, masini, instalatii si echipamente agricole inclusiv pentru calibrarea, sortarea, conditionarea, si depozitarea produselor agricole obtinute si prelucrate in cadrul fermei, instalatii de irigat, echipamente pentru procesarea resturilor vegetale;
- Reabilitarea plantatiilor pomicole (cu schimbarea structurii pomilor fructiferi) prin achizitionarea de material saditor, precum si lucrari executate de terti pentru destelenire, pregatirea solului, plantare si replantare, cu exceptia ingrasarii solului;
- Reabilitarea plantatiilor viticole (reconversie, inlocuirea vitei de vie imbatranita si/sau slab productiva precum si a hibrizilor de vita de vie numai cu soiuri nobile) pe suprafetele existente, fara cresterea suprafetei totale cultivata cu vita de vie, prin achizitionarea de material saditor, infiintare scoli de vita de vie (complex de depozitare la frig si foratare la cald, hala de altoire, masini si utilaje

agricole, magazine si depozit materiale), precum si lucrari executate de terti pentru destelenire, pregatirea solului, plantare si replantare, cu exceptia ingrasarii solului;

- Investitii in ferme vegetale prin modernizarea si extinderea cladirilor si utilitatilor (alimentare cu apa, energie electrica, energie termica, evacuarea deseurilor, canalizare, etc.) si completarea cu o serie de constructii necesare pentru productia agricola (spatii de sortare si depozitare, depozite de combustibil, remize pentru utilaje, imprejmuire, etc.) ;
- Modernizarea si construirea de sere noi, realizate din structuri metalice usoare, cu centrale termice proprii si instalatii de irigat, inclusiv asigurarea utilitatilor - alimentare cu apa, energie electrica, drenarea apelor, canalizare, epurarea apelor uzate etc. – pentru a respecta conditiile de protectie a mediului inconjurator.

2. Ferme pentru cresterea animalelor si pasarilor

Asigurarea dezvoltarii unor ferme viabile pentru cresterea animalelor si a pasarilor, prin:

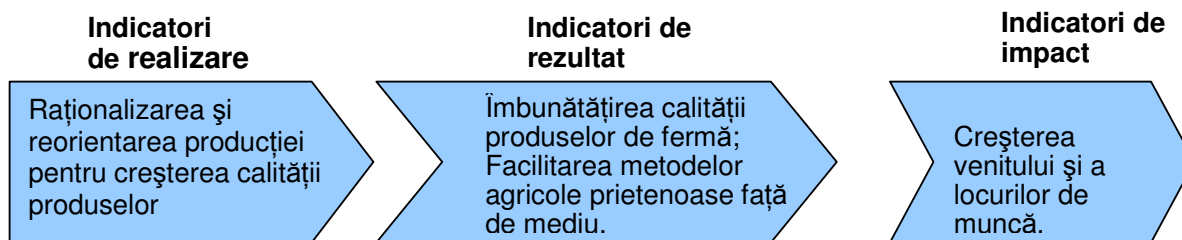
- Achizitionarea de animale (prima populare - femele) cu inalt potential genetic, cu mentionarea originii (pedigree), a provenientei si inregistrarea la unitatile teritoriale ale Agentiei Nationale pentru Ameliorare, Reproductie si Selectie¹ , (cu exceptia pasarilor) precum si achizitionarea de material seminal de calitate;
- Dotarea cu tractoare, utilaje, masini, instalatii si echipamente pentru efectuarea activitatilor din fermele de crestere a animalelor;
- Infiintarea fermelor de crestere a animalelor si pasarilor, modernizarea celor existente precum si completarea cu alte constructii si utilitati: padocuri, fanare, fose septice, bazine de purin, platforme de dejectii, statii de epurare, instalatii pentru producerea si dozarea furajelor complexe, sali de muls si de colectare a laptelui, centrale termice, depozite de combustibil, instalatii de alimentare cu apa, retele de canalizare, instalatii electrice, imprejmuire, etc.

Submasuri:

- Culturi de camp
- Horticultura (din care din floricultura 1,5%)
- Viticultura
- Pomicultura
- Sere
- Ferme de vaci de lapte/bivolite
- Crestere si ingrasare de taurine
- Ferme de oi/capre
- Ingrasatorii de berbecuti
- Ferme de porci
- Ferme de pasari
- Alte ferme vegetale si de crestere a animalelor si pasarilor specializate in obtinerea de produse pentru consumul uman.

¹ Agentia Nationala pentru Ameliorarea, Reproducerea si Selectie asigura prin unitatile teritoriale reproductia naturala si respectarea Planului de Ameliorare la nivel national

Logica de intervenție a Măsurii 3.1 poate fi descrisă după cum urmează :

3. Rezultate financiare la 31/12/2009

În ceea ce privește Măsura 3.1 modul de cheltuire este rezumat în urmatorul tabel:

An	Plan financiar ¹¹		Aprobate ¹²	Platite ¹³		c/a	b/a	c/b
	Cheltuiala publica totala	Contributie UE		c	Contributie UE			
	a		B			€	€	
	€	€	€	€	€	%	%	%
2000	0	0,00	0,00	0,00	0,00	-%	-%	-%
2001	0	0,00	0,00	0,00	0,00	-%	-%	-%
2002	53.489.248	40.116.936	0,00	0,00	0,00	-%	-%	-%
2003	52.088.236	39.066.177	205.271,60	0,00	0,00	-%	-%	-%
2004	51.563.708	38.672.781	21.685.941,27	3.157.641,04	2.368.230,75	6%	42%	15%
2005	47.202.268	36.135.200	56.867.388,03	25.662.576,60	19.246.932,43	54%	120%	45%
<i>calamitate</i>	<i>7.334.988</i>	<i>6.234.740</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	-%	-%	-%
2006	54.729.104	41.427.386	151.779.091,23	84.883.703,93	63.823.365,44	155%	277%	56%
<i>calamitate</i>	<i>3.805.578</i>	<i>3.234.741</i>	<i>7.133.155,94</i>	<i>1.605.873,91</i>	<i>1.364.992,81</i>	42%	187%	56%
2007				84.955.011,59	64.272.498,47	-%	-%	-%
<i>calamitate</i>				<i>5.562.397,29</i>	<i>4.728.037,70</i>	-%	-%	-%
2008				30.753.372,51	23.100.664,01	-%	-%	-%
<i>calamitate</i>				<i>356.346,03</i>	<i>302.894,12</i>	-%	-%	-%
2009				7,427,424.82	5,570,568.61	-%	-%	-%
<i>calamitate</i>				<i>0.00</i>	<i>0.00</i>	-%	-%	-%

¹¹ Valoarea cheltuielii publice totale planificate extrasa din PNADR, pg. 373 difera cu 0,45 euro fata de valoarea din Raportul final privind implementarea Programului SAPARD, pg. 159

¹² Suma totalurilor aprobate pentru proiecte calamitate si necalamitate, extrase din tabelul Excel Anexa 6 (centralizator) nr. 10 proiecte calamitate si nr. 4 proiecte necalamitate difera cu 1,05 euro fata de valoarea cheltuielilor totale aprobate din Raportul final privind implementarea Programului SAPARD, pg. 159.

¹³ Suma totalurilor platite pentru proiecte calamitate si necalamitate, extrase din tabelul Excel Anexa 4, T03 difera cu 0,24 euro fata de valoarea cheltuielilor totale platite din Raportul final privind implementarea Programului SAPARD, pg. 159

Total*	259,072,565	195,418,480	230,537,692.12	236,839,730.49	178,382,259.71	91%	89%	103%
necalamitate	247,931,999	185,948,999	223,404,536.18	229,315,113.26	171,986,335.07	92%	90%	103%
calamitate	11,140,566	9,469,481	7,133,155.94	7,524,617.23	6,395,924.64	68%	64%	105%

Surse: Coloana "Plan financiar": National Plan for Agriculture and Rural development, 27.dec.2006, pg. 377; Coloana "Aprobate": Raportul final privind implementarea programului Sapard in Romania, iunie 2010, tabel excel Anexa 6, Proiecte aprobate necalamitat 3.1 si 3.4_Centralizator, Proiecte aprobate calamitate 3.1, 3.4_Centralizator; Coloana "Platite": Tabel excel APDRP - Payment SAPARD 2003 – 2009

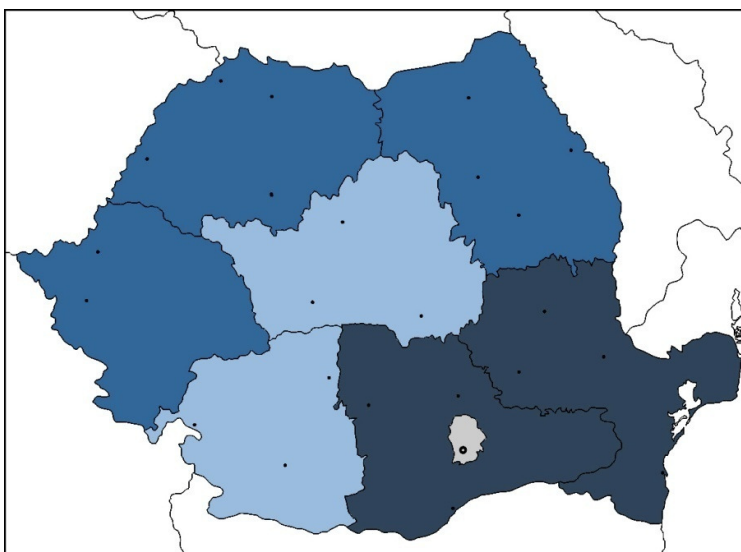
* **Observație:** neconcordanțele dintre totaluri și suma totalurilor provin din faptul că atât colectarea, cât și prelucrarea datelor pentru monitorizare s-a făcut manual, lucrându-se cu un număr diferit de zecimale. Așadar, în momentul efectuării calculului, sumele au fost rotunjite în mod automat în funcție de numărul de zecimale introduse manual, ceea ce conduce la apariția diferențelor de ordinul a 0,1-2 euro între sumele incluse în diversele raportări ale APDRP.

Pe parcursul anilor de implementare Măsura 3.1 a folosit 91% din alocarea sa financiară, indicând o performanță ridicată în evoluția financiară ce favorizează urmărirea obiectivelor stabilite, peste evoluția generală a Planului Financiar al Programului Sapard, care în medie a fost de aproximativ 89%.

Primele angajamente au fost luate în anul 2003, iar primele plăți s-au efectuat în anul 2004. Cea mai mare parte a sumelor angajate s-au contractat în anul 2006 (66% din totalul sumelor aprobate). Se observă o evoluție variabilă a cheltuielilor cu o creștere specială pentru anii 2006-2007 unde se concentrează 72% din plățile efectuate pe întreaga perioadă de programare; în acești doi ani au fost plătite sume aproximativ egale.

În harta următoare se evidențiază distribuția în teritoriul a finanțărilor aferente Măsurii 3.1.

Pondere cea mai mare a plăților efectuate aferente Măsurii 3.1 revine Regiunii Sud Muntenia (22%), fiind urmată de Regiunea Sud-Est Constanta (20%) și Nord-Est Iași (15%). Regiunea București-Ilfov a fost beneficiara a doar 1% din resursele puse la dispoziție de program, fiind o zonă cu un potențial agricol mai redus.

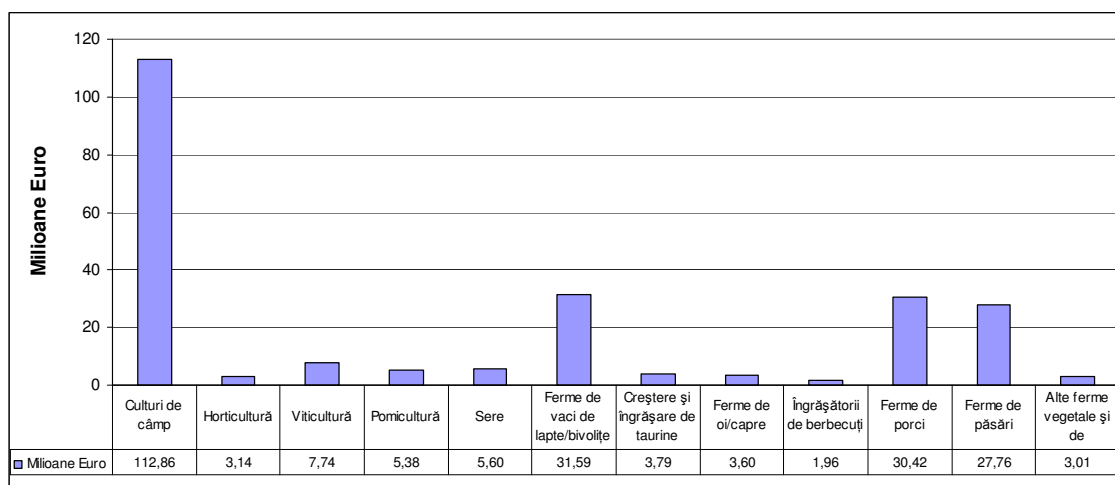

Sursa: Elaborat de Evaluator

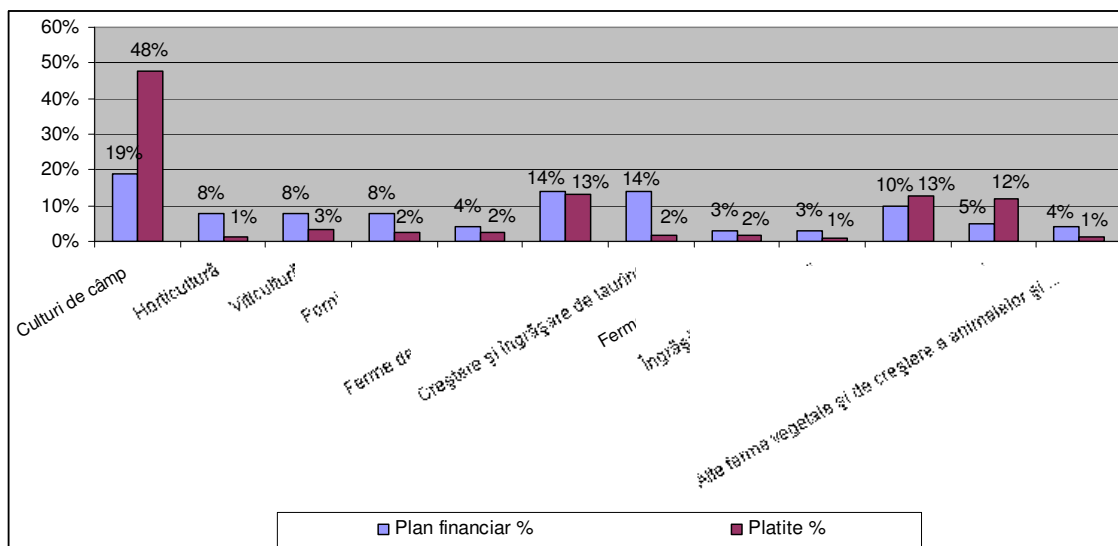
Legenda:

1% Între 7% și 9% Între 13% și 15% Între 20% și 23%

Analiza resurselor pe submăsură (prezentată în graficul de mai jos indică modul de concentrare a cheltuielii pe baza plăților efectuate pe submăsura de referință).

Surse: Raportul final privind implementarea programului Sapard in Romania, iunie 2010, pg. 212; Tabel Excel Anexa 5, e1.2, e1.1

Surse: National Plan for Agriculture and Rural development, 27.dec.2006, pg. 234; Raportul final privind implementarea programului Sapard in Romania, iunie 2010, Tabel Excel Anexa 5, e1.2, e1.1

Majoritatea platilor efectuate au fost directionate catre submasura “Culturi de camp” (48%), depasind de peste doua ori proportia prevazuta de programul Sapard (19%). Platile aferente submasurilor “Ferme de vaci de lapte/bivolite” (13%) si “Ferme de porci” (13%) au atins proportii asemanatoare cu cele prevazute in program (14%, respective 10%), iar valoarea platilor aferente submasurii “Ferme de pasari” (12%) au fost mult peste valorile planificate (5%). Pe de alta parte, celelalte submasuri nu si-au atins cotele de finantare prevazute.

4. Rezultate ale evoluției fizice la 31/12/2009

Măsura 3.1 este foarte consistenta financiar (gradul de absorbție a fondurilor alocate fiind de 91%), dar mai puțin din punct de vedere al numărului de proiecte (capacitate de realizare a targetului propus fiind de 18%) În tabelul de mai jos se prezintă valorile indicatorilor de realizare și de rezultat pentru Măsura 3.1 la 31.12.2009, pe baza datelor extrase din Raportul final privind implementarea programului Sapard in Romania, iunie 2010.

Indicator de realizare (nr. de proiecte)	UM	Target	Realizat			Capacitate de realizare
		(a)	Necalamitate	Calamitate	(b)	(b/a) %
TOTAL	N°	11.000	1.904	31	1.935	18%
Numar de beneficiar	N°	11.000	1.904	31	1.935	18%
<i>din care numar de tineri agricultori sprijiniti</i>	N°	2400	580	14	594	25%
Culturi de câmp	N°	2.300	1.186	27	1.213	53%
Horticultură	N°	900	76	0	76	8%
Viticultură	N°	800	62	0	62	8%
Pomicultură	N°	800	71	0	71	9%
Sere	N°	100	44	0	44	44%
Ferme de vaci de lapte/bivolțe	N°	1.500	227	3	230	15%
Creștere și îngrășare de taurine	N°	1.500	15	0	15	1%
Ferme de oi/capre	N°	400	28	0	28	7%
Îngrășătorii de berbecuți	N°	400	10	0	10	3%
Ferme de porci		1.100	87	0	87	8%
Ferme de păsări	N°	600	81	0	81	14%
Alte ferme vegetale și de creștere a animalelor și păsărilor specializate în obținerea de produse pentru consumul uman	N°	600	17	1	18	3%

Surse: National Plan for Agriculture and Rural development, pg. 235-236; Raportul final privind implementarea programului Sapard in Romania, iunie 2010, pg. 222; Anexa 5, Tabel Excel e 1.1, e 3.1 calamitate

Repartizare pe tipuri de investiții

Indicator de realizare	UM	Target	Realizat			Capacitate de realizare a targetului propus	
		(a)	Necalamitate	Calamitate	(b)	(b/a) %	
Construcții							
din	Grajduri pentru vaci/bivolțe	bucăți	1.000	312	1	313	31%

care:	Îngrășătorii porci	bucăți	400	276	0	276	69%			
	Ferme pentru pasari ¹⁴	bucăți	n.d	179	0	179	n.d			
	Alte grajduri	bucăți	800	67	1	68	9 %			
	Sere și echipamente adecvate	bucăți	280	95	0	95	34%			
	Alte construcții în fermă	bucăți	600	45	3	48	8%			
Utilaje si echipamente –independente¹⁵										
din care	Tractoare	bucăți	8.000	8.271	244	8.515	81%			
	Combine	bucăți	600							
	Alte utilaje	bucăți	2.000							
	Instalatii de irigat	bucăți	n.d					75	0	75
	Instalatii pentru procesarea complexa a furajelor pentru animale	bucăți	n.d					42	0	42
Achiziționarea de animale cu valoare genetică ridicată										
din care:	Vaci de lapte/bivolițe	capete	15.000	724	0	724	5%			
	Porci	capete	23.000	170	0	170	1%			
	Oi / capre	capete	50.000	9.000	0	9.000	18%			
Plantații agricole:										
din care:	Pomicole	ha	1.300	725,003	0	725,003	56%			
	Viticole	ha	1.700	886,590	0	886,590	52%			
Scoli vita de vie		ha	100	0	0	0	0%			
Sere	Suprafața nou construită	ha	60	20,299	0	20,299	34%			
	Suprafața modernizată	ha	200	1,432	0	1,432	1%			
Altele¹⁶		n.d	n.d	227	0	227	n.d			

Sursa: National Plan for Agriculture and Rural development pg. 236; Raportul final privind implementarea programului Sapard in Romania, iunie 2010, pg. 229; Anexa 5, Tabel Excel e 2.1, e 4.1 calamitat

¹⁴ In cazul submasurii Constructii/ Ferme pentru pasari nu a fost indicator de target in PNADR, dar exista indicator de rezultat in Raportul final privind implementarea programului Sapard in Romania, iunie 2010.

¹⁵ In cazul submasurii Utilaje si echipamente capacitatea de realizare a fost calculata pentru totalul valorii subunitatilor, deoarece la indicatorii de target apar separat valoarea planificata a numarului de tractoare, combine si alte utilaje, iar la indicatorii de rezultat aceste categorii sunt unite si mai apar subunitati suplimentare (Instalatii de irigat, Instalatii pentru procesarea complexa a furajelor pentru animale).

¹⁶ Nu exista indicator de target Altele, dar la rezultate apare si acest indicator.

Considerații privind situația evoluției fizice

Măsura 3.1 și-a atins într-un grad foarte scăzut targetul privind numărul de proiecte. Capacitatea de realizare cea mai ridicată din perspectiva numărului de proiecte s-a înregistrat în cazul submăsurii “Culturi de câmp” (53%), fiind urmată de submăsurile “Sere” (44%), “Firme de vaci de lapte/bivolite” (15%) și “Firme de păsări” (14%). Cele mai multe proiecte implementate în cadrul acestei măsuri se încadrează la submăsura “Culturi de câmp” (1.213 proiecte, 62,7% din totalul proiectelor finanțate în cadrul Măsurii 3.1). Față de targetul propus a fost sprijinit un număr scăzut de tineri agricultori, iar capacitatea de realizare al acestui indicatori fiind doar 25%.

A fost sprijinit un număr scăzut de tineri agricultori, capacitatea de realizare al acestui indicator fiind doar de 25% față de targetul propus.

Analizând capacitatea de realizare repartizată pe tipuri de investiții în cazul Măsurii 3.1, putem observa ca gradul de realizare înregistrat la categoria “Utilaje si echipamente - independente” era de 81%. În cazul categoriei “Construcții”, capacitatea de realizare cea mai ridicată a fost înregistrată la subcategoria “Îngrășătorii porci” (69%), însă capacitatea de realizare în ceea ce privește numărul proiectelor de “Firme de porci” era de numai 8%. Numărul construcțiilor de grajduri pentru vaci/bivolite a fost cel mai ridicat (313 bucăți).

În cazul categoriei “Achiziționarea de animale cu valoare genetică ridicată” capacitățile de realizare au fost sub targetul propus, cea mai ridicată fiind atinsă la subcategoria “Oi/capre” (18%). În cazul categoriei “Plantații agricole” capacitatea de realizare a fost de 56% la subcategoria “Plantații agricole pomicole”, respectiv 52% la subcategoria “Plantații agricole viticole”.

5. Date primare colectate

Activitățile de investigare s-au desfășurat în perioada aprilie - mai 2011 și au implicat aproximativ 76 beneficiari ai Măsurii 3.1 în ceea ce privește prezentarea unui chestionar ad-hoc pentru analiza rezultatelor, dar la nivel general a impactului generat de Program asupra beneficiarilor.

6. Criterii de selecție a esantionului pentru Masura 3.1

Pentru selectarea unui esantion reprezentativ de beneficiari pentru aceasta Masura se face trimitere la analiza efectuată pe esantionul de beneficiari ai Programului Sapard. În special, se considera oportuna indicarea factorilor luați în considerare pentru estimarea numărului semnificativ din punct de vedere statistic pentru analiza esantionului, după cum este indicat în tabelul următor.

Măsură	Pondere factorului număr	Pondere factorului financiar	Medie	Medie corectată	Extragere esantion (număr)
Măs. 3.1	44,0%	18,1%	31,0%	30,2%	76

Măsura 3.1 – Analiza esantionului de beneficiari per submasuri

Esantionul a fost împărțit în submasurile prevăzute în cadrul Măsurii 3.1, luând în considerare importanța fiecărei submasuri, după cum este evidențiat în tabelul de mai jos.

Măsura 3.1 - Investiții în exploatații agricole

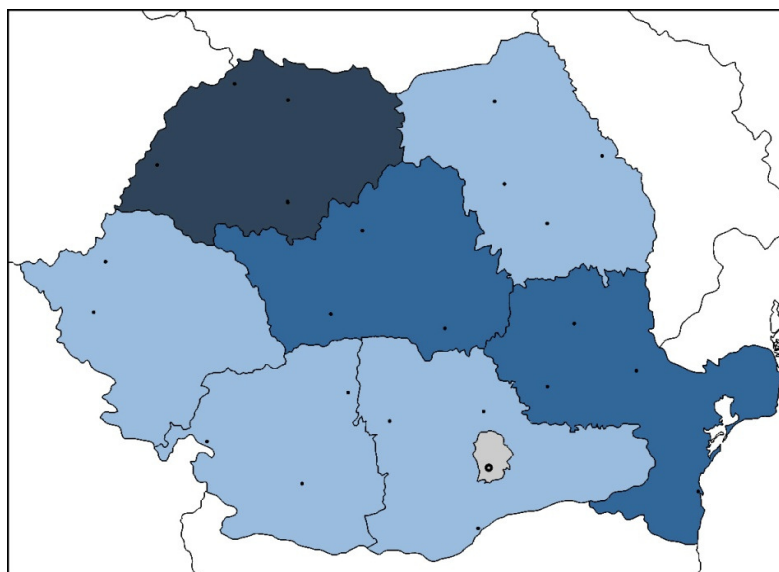
Submăsură	Pondere factor număr	Pondere factorului financiar	Media	Unități de extras
Culturi de câmp	63,5%	47,7%	55,6%	42
Horticultură	3,9%	1,3%	2,6%	2
Viticultură	3,2%	3,3%	3,2%	2
Pomicultură	3,6%	2,3%	3,0%	2
Sere	2,3%	2,4%	2,3%	2
Ferme de vaci de lapte	11,6%	13,3%	12,5%	9
Creștere și îngrășare de taurine	0,8%	1,6%	1,2%	1
Ferme de oi/capre	1,2%	1,5%	1,4%	1
Ingrășătorii de berbecuți	0,5%	0,8%	0,6%	1
Ferme de porci	4,4%	12,8%	8,6%	7
Ferme de păsări	4,1%	11,7%	7,9%	6
Alte tipuri de ferme vegetale, animale și de păsări	0,9%	1,3%	1,1%	1
TOTAL	100%	100%	100%	76

Cele mai multe unitati extrase (55,6%) apartin submasurii “Culturi de câmp”, datorita faptului ca 47,7% ai platilor efectuate au fost alocate catre aceasta submasura si 63,5% ale proiectelor aprobate aparțin submăsurii.

Eșantionul de interviuri reprezintă 4% din beneficiarii finali ai Măsurii și sunt localizați în cele 8 regiuni de dezvoltare ale Romaniei.

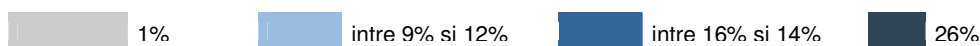
7. Harta răspunsurilor, analiza datelor cercetării și comentarii

Distribuția geografică a respondentilor este prezentata în figura urmatoare. Majoritatea respondentilor este stabilita in Regiunea Nord-Vest.

Sursa: Elaborat de Evaluator

Legenda:

Numarul respondentilor era de 74, astfel marimea esantionului reprezinta 4% din cele 1935 de unitati ai caror proiecte au fost aprobate in cadrul Masurii 3.1. In ceea ce priveste valoarea platilor efectuate, 92% dintre respondenti au folosit 5% din valoarea publica totala admisa pentru aceasta Masura.

Majoritatea beneficiarilor (70% dintre respondenti) sunt societati comerciale (cu capital privat de cel puțin 75%), dar au accesat fonduri in cadrul acestei masuri si asociatii familiale (15%), asociatii de producatori (7%), PFA-uri (4%) si societati agricole private (4%).

In cele mai multe cazuri (66%) unitatea aplicanta a existat deja la momentul accesarii finantarii si numai 27% dintre societati au fost nou constituite (7% nu au raspuns).

Zona de actiune/ sectorul de productie in cazul celor mai multe unitati beneficiare este sectorul vegetal (55% al respondentilor), 32% dintre beneficiari activeaza in sectorul animalier si 12% intreprinde activitati mixte (productie vegetala si cresterea animalelor).

Beneficiarii aveau dreptul să primească finanțare de două ori pe perioada de implementare în cadrul Măsurii 3.1 (fără însă a depăși limita sumei maxime eligibile în cadrul măsurii - 2 milioane EUR, pentru întreaga perioada de implementare a Programului) și de asemenea puteau primi finanțare și în cadrul altor măsuri ale programului SAPARD.

Majoritatea respondenților (88%) au aplicat pentru o singura finanțare în cadrul programului Sapard (Masura 3.1), noua respondenți (12%) au despus 2 proiecte în cadrul Măsurii 3.1 si alte 5 unitati (7%) au prezentat cereri de finanțare pentru alte masuri in cadrul programului SAPARD.

Suma medie a finanțării obținute de societățile comerciale pentru proiectele din eșantion este de 177 mii Euro, peste valoarea medie a tuturor proiectelor aprobate din cadrul Măsurii 3.1 (119 mii Euro).

50% din societatile intervievate (37 unitati) au declarat ca volumul total al investitiilor efectuate în cadrul unității de la înființare până în prezent a fost între 100.000 Euro și 900.000 Euro, 5 unități (6,8%) au investit sub 100.000 Euro, 22 unități (29,7%) au investit peste 1 milion de Euro, iar 10 respondenți (13,5%) nu au răspuns la această întrebare.

Ponderea societăților intervievate care ar fi realizat investiția și fără finanțare SAPARD (42%) este apropiată de ponderea celor care nu ar fi realizat investiția fără finanțare (41%); 17% nu au răspuns la această întrebare.

Pentru 44 unități (59,5%) investițiile realizate din finanțarea SAPARD au reprezentat mai puțin de 50% din totalul investițiilor efectuate de la înființarea societății până în prezent, iar pentru 24 unități (32,4%) au reprezentat peste 50%; 6 unități (8,1%) nu au răspuns la această întrebare.

Majoritatea beneficiarilor intervievati (82%) au trebuit sa recurga la o institutie de credit pentru a putea efectua investiția si aproape jumătate dintre ei au reusit sa ramburseze imprumutul. Este de mentionat faptul ca 42% din unitățile intervievate ar fi realizat investitia si fara finantarea Sapard, ceea ce indica ca nivelul efectului deadweight este la limita.

Majoritatea respondentilor (36 unitati, 66%) considera ca modernizarea condițiilor de producție și a procedurilor aferente de gestiune prin adaptarea la standardele europene a favorizat o creștere a producției exploatației într-o masura mare sau destul de mare, iar 14% (10 unitati) apreciaza ca aceste modernizari au favorizat putin sau nu au favorizat deloc creșterea producției exploatației. 20% dintre unitatile intervievate nu au raspuns la aceasta intrebare.

În cele mai multe cazuri (58%) unitatile intervievate au evaluat pozitiv faptul ca investitiile efectuate au contribuit la scaderea pierderilor de productie, iar 14% dintre exploatații au dat raspuns negativ (28% nu au raspuns). Dintre cei 43 de unitati care au evaluat pozitiv aceasta intrebare numai 13 unitati au specificat ponderea scaderii pierderilor (dintre care la 2 exploatații pierderile au scazut cu mai puțin de 20%, la 9 unitati între 20-30%, iar la 2 unitati cu peste 30%), iar 30 de unitati nu au raspuns.

Investitiile efectuate nu au facilitat diversificarea activitatilor economice desfasurate pentru 42% dintre respondenti, numai 28% dintre respondenti au evaluat in mod pozitiv efectul investitiilor asupra diversificării activitatilor, iar 30% nu au raspuns. Directiile de diversificare mentionate cuprind: prestari de servicii si altora; diversificarea structurii productiei prin introducerea si a altor culturi; infiintarea unor culturi noi de toamna si de iarna; cultivarea pomilor in locul culturilor de camp; demararea activitatii in sectorul de crestere a porcinelor; modernizarea si dezvoltarea capacitatilor de conditionare si pastrare a productiei; activitate de depozitare a cerealelor - obtinere marfa de calitate prin uscare, curatare; deschiderea unui punct de distributie a propriilor produse; desfasurarea unor activitati de distributie pe plan national.

Investitiile efectuate au facilitat mult sau destul de mult adoptarea de metode de lucru prietenoase față de mediu pentru 65% dintre respondenti, pentru 7% dintre respondenti contributia a fost scăzută, iar pentru 1% investițiile efectuate nu au contribuit deloc la adoptarea de metode de lucru prietenoase față de mediu (27% nu au raspuns la aceasta intrebare).

Investitiile efectuate în cadrul Masurii 3.1 au determinat angajarea de personal la 44 de exploatații intervievate (59%) si au contribuit la mentinerea locurilor de munca in conditii mai bune la 27 societati intervievate (36%), 4% nu au raspuns la intrebarea referitoare la locurile de munca.

Conform informatiilor de pe pagina de web www.mfinante.ro în perioada implementării (între anul depunerii și finalizării proiectelor) numărul salariaților a scăzut în total cu 70 la 65 de unități din

eșantion¹⁷. Au fost create în total 279 locuri de muncă (rezultând în medie cu 4,3 locuri de munca create pe proiect) și menținute 2.094 locuri de muncă (în medie 32.2 locuri de muncă menținute pe proiect), dar la 15 societăți comerciale s-a redus numărul de salariați în această perioadă, desființându-se în total 349 locuri de muncă.

Pentru a urmări impactul pe termen lung al investițiilor din cadrul Măsurii 3.1 asupra creării și menținerii locurilor de muncă, am studiat și evoluția numărului de salariați între anul depunerii cererii de finanțare (diferențiat pentru fiecare proiect în parte) și anul 2009. Din aceste date reiese, că numărul salariaților a scăzut și pe termen lung, în total cu 446. S-au creat în total 371 de locuri de muncă și s-au menținut 1.626 locuri de muncă, dar în același timp s-au pierdut 817 locuri de muncă, din care 472 la o singură societate comercială.

Având în vedere că investițiile realizate din fonduri SAPARD au reprezentat în medie 33% din totalul investițiilor realizate de societățile comerciale beneficiare, putem asuma că 33% din totalul locurilor de muncă create, respectiv menținute se datorează programului SAPARD, respectiv 122 locuri de muncă create (în medie cu 1,88 locuri de muncă create pe proiect, cu un cost de 92580,52 Euro pe loc de muncă creat) și 537 locuri de muncă menținute (8,26 locuri de muncă menținute pe proiect, 21123,85 Euro pe loc de muncă menținut).

Extrapolând rezultatele obținute pentru societățile comerciale din eșantion asupra tuturor proiectelor finanțate în cadrul Măsurii 3.1, putem estima impactul social al acestei măsuri. Având în vedere că valoarea publică totală aprobată a contractelor încheiate pentru cele 1.935 proiecte beneficiare ale Măsurii 3.1 a fost de 230.537.693,17 Euro¹⁸, aplicând media sumelor cheltuite pe un loc de muncă creat/menținut calculat pentru proiectele din eșantion, putem estima că investițiile finanțate în cadrul Măsurii 3.1 au dus la crearea de 2.490 noi locuri de muncă și au contribuit la menținerea unui număr de 10.914 locuri de muncă, totalul locurilor de muncă create și menținute fiind 13.404, 4,8% din numărul total de salariați - 278.837 - la nivelul economiei naționale în următoarele domenii: "Agricultura, vanatoare și servicii anexe", "Silvicultura și exploatarea forestieră; Pescuit și acvacultura", "Industria alimentară" și "Fabricarea bauturilor" (Caen rev. 2) în anul 2009.¹⁹

41% dintre respondenți au raportat creșterea cifrei de afaceri cu cel puțin 50% între anul financiar înaintea obținerii finanțării și după încheierea implementării proiectului, 14% au declarat o creștere între 30-49% 16% o creștere mai mică de 29%, iar 3% au declarat scădere, 8% erau firme nou înființate, 5% nu știu, iar 14% nu au răspuns.

În urma proiectului venitul exploatației a crescut cu peste 50% la 38% dintre respondenți, între 30-50% la 18% și cu mai puțin de 30% la 22%; 3% au declarat că veniturile nu le-au crescut și 20% nu au răspuns.

¹⁷ Asociațiile Familiale și PFA-urile nu au angajați, dar au fost incluse ca valoare a proiectelor aprobate. Nu am găsit date complete referitoare la 9 unități din eșantion.

¹⁸ Conform Raport final privind implementarea programului SAPARD în România, pg. 159, suma angajată la data de 31.12.2009 pentru cele 1935 proiecte finanțate din Măsura 1.1 a fost de 230.537.693,17 Euro. Pentru extrapolare s-a folosit valoarea sumei angajate și nu cea a sumei plătite (236.839.730,49 Euro), deoarece pentru proiectele din eșantion dispunem doar de valoarea publică contractată, conform documentului Excel *Lista beneficiarilor Programului SAPARD pentru Măsura 3.1* (<http://www.apdrp.ro/content.aspx?item=1999&lang=RO>) și nu avem date referitoare la sumele plătite.

¹⁹ Sursa: INS: TEMPO_FOM104G_6_6_2011

Este de remarcat faptul că 30% dintre beneficiari consideră că, creșterea indicatorilor financiari (cifra de afaceri, venit, profit) este un efect pozitiv direct sau indirect al finanțării Sapard.

Pe pagina Ministerului Finanțelor Publice (www.mfinante.ro) au fost identificate 68,92% din exploatațiile agricole incluse în eșantion (51 societăți comerciale, asociațiile familiale și PFA-urile nefigurând în baza de date a Ministerului Finanțelor Publice). Conform informațiilor fiscale, în cazul acestor societăți comerciale, între anul depunerii cererii de finanțare și anul 2009, cifra de afaceri a crescut în medie cu 11.30%, iar veniturile au crescut în medie cu 16,88% (luând în considerare și ratele de inflație). Creșterea veniturilor a fost mai mare în perioada dintre anul depunerii cererii de finanțare și anul finalizării proiectului (40,4%), dar această creștere nu s-a dovedit sustenabilă.

Majoritatea respondenților (76%) au declarat că rezultatele obținute în proiect nu diferă față de cele definite în momentul prezentării lor, în cazul a 12% rezultatele obținute au depășit cele preconizate cantitativ sau calitativ, 3% nu au atins rezultatele definite, iar 9% nu au răspuns.

8. Considerații finale asupra rezultatelor Măsurii 3.1

Performanța financiară a Măsurii 3.1 a fost ridicată, realizându-se 91% din cheltuiala publică prevăzută, peste evoluția generală a Planului Financiar al Programului Sapard (89%). Cea mai mare parte a sumelor angajate s-au contractat relativ târziu (66% din totalul sumelor aprobate au fost contractate abia în 2006), iar cea mai mare parte a plăților s-a efectuat în perioada 2006-2007 (72% din plățile efectuate pe întreaga perioadă de programare). Aceasta indică o demarare cu întârziere a implementării Măsurii 3.1, ceea ce a avut ca efect direct imposibilitatea de a cheltui în totalitate suma prevăzută pentru anul 2006.

Pondereea cea mai mare a platilor efectuate aferente Masurii 3.1 revine Regiunii Sud Muntenia (22%), fiind urmata de Regiunea Sud-Est Constanta (20%), iar Regiunea Bucuresti-Ilfov a beneficiat de doar 1% din plati, fiind o zona cu un potential agricol mai redus.

Majoritatea platilor efectuate au fost directionate catre submasura "Culturi de camp" (48%), depasind de 2,5 ori proportia prevazuta de programul Sapard (19%), această submăsură fiind cea mai eficientă din punctul de vedere al numărului de proiecte (53% din target). Pe baza indicatorilor de realizare submăsură "Sere" este clasată pe locul doi în privința eficienței: din punctul de vedere al numărului de proiecte s-a înregistrat o capacitate de realizare de 44%, iar capacitatea de realizarea a construcțiilor de "Sere și echipamente adecvate", respectiv capacitatea de realizare a suprafeței serelor nou construite este de 34% (în același timp targetul prevăzut pentru suprafețe modernizate a fost atins doar în proporție de 1%). Remarcăm totodată lipsa de interes din partea potențialilor beneficiari pentru investiții în „Creștere și îngrășare de taurine” (s-au realizat doar 1% din numărul revazut de proiecte), iar în cazul submasurii "Școli de vița de vie", unde capacitatea de realizare în privința numărului de proiecte a fost de 8%, dar nu s-a extins suprafața acestora.

Atât gradul scăzut de realizare al indicatorilor de realizare (număr de proiecte), cât și gradul scăzut de realizare al indicatorilor de rezultat ne arată că Măsura 3.1 nu și-a atins tinte fixate; în această situație cheltuirea a 91% din finanțarea prevăzută ne indică o eficiență/eficacitate scăzută în folosirea fondurilor.

MASURA 3.2*Constituirea grupurilor de producători*

Axa prioritară 3	Dezvoltarea economiei rurale		
Tipologia de intervenție	Ajutor in favoarea intreprinderilor	X	
Beneficiari	Grupuri de producători agricoli, silvici si piscicoli legal constituite și recunoscute de Ministerul Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale legal constituite si recunoscute de MADR dupa data de 1 ianuarie 2004.		
Localizare	Pe intreg teritoriul rural Romaniei		
Modalitatea de selectare a proiectelor	La nivel Ministerial	Anunt	La ghișeu
		X	

1. Obiective si descrierea Masurii

Sprrijinirea financiara a constituirii în grupuri de producători a producătorilor agricoli, silvici și piscicoli, prin asociere la libera initiativa

- Concentrarea, specializarea si eficientizarea comercializarii produselor agricole, silvice și piscicole, atât din punct de vedere economic, cât și al calității produselor oferite pieței;
- Promovarea transparenței pe piață;
- Adoptarea standardelor specifice produselor;
- Adaptarea de comun acord a unor reguli unitare privind productia, pregatirea si distribuirea acestia pe piata, precum si a unor reguli, care in conditiile mentinerii biodiversitatii, sa contribuie la protectia mediului in zonele rurale.

Obiective operaționale :

Stimularea constituirii grupurilor de producatori pentru comercializarea produselor agricole, silvice si piscicole, prin sustinerea financiara a activitatii administrative de infiintare si functionare.

2. Sectoare de intervenție ale Măsurii

Stimularea constituirii grupurilor de producători prin acordarea unui ajutor financiar în sumă fixă, destinat susținerii activității de inițiere și funcționare a grupurilor recunoscute conform legislatiei naționale.

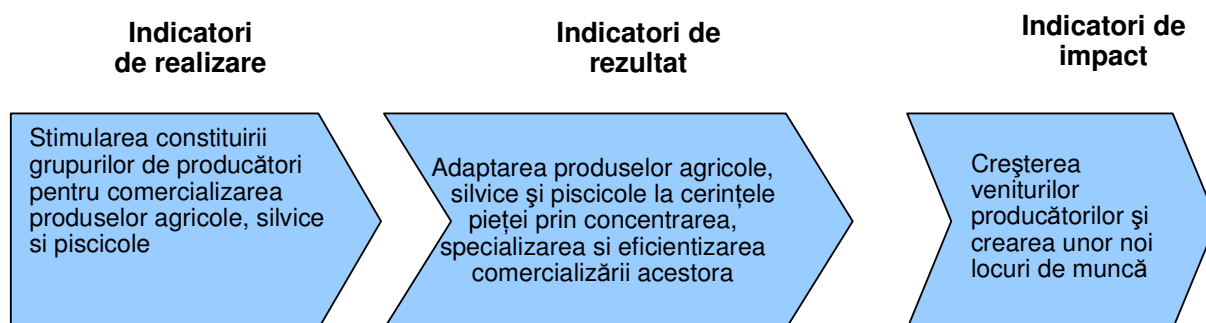
Sectoarele de intervenție ale Măsurii privesc :

- produsele vegetale;
- produsele animaliere;
- produsele pescărești;
- produsele silvice.

Pentru fiecare sector au fost identificate valori minime de producție astfel încât să sprijine organizațiile de producători cu o capacitate deja existentă, pentru a putea interveni pe piață cu propria producție. Aceste praguri permit agregarea ofertei produselor agricole de bază și îmbunătățirea astfel a condițiilor de vânzare a producției administrate.

Măsura își propune astfel să sprijine crearea grupurilor de producători prin acordarea unei contribuții în contul capital pentru activitățile de administrare și organizare a grupului.

Logica de intervenție a Măsurii 3.2 poate fi descrisă după cum urmează:

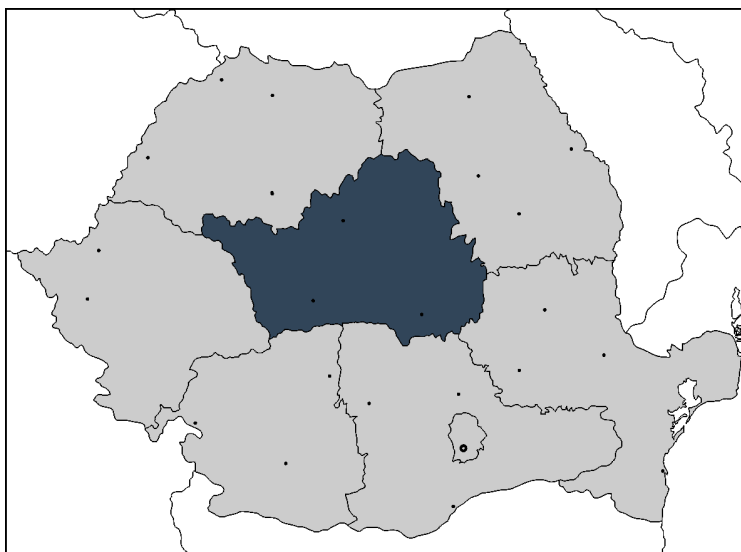
3. Rezultate financiare la 31/12/2009

În ceea ce privește Măsura 3.2 modalitatea de cheltuire este rezumată în următorul tabel: Tabel - . Realizarea financiară a măsurii 3.2 la 31.12.2009

An	Plan financiar		Aprobate b	Platite		%	%	%
	a	Contributie UE		c	Contributie UE			
	€			€				
2000	0	0						
2001	0	0						
2002	0	0						
2003	0	0						
2004	0	0						
2005	666.667	500.000						
2006	333.333	250.000						
2007			85.896			-%	-%	-%
2008				29.000	21.750	-%	-%	-%
2009				28.200	21.150	-%	-%	-%
Totale	1.000.000	750.000	85.896	57.200	42.900	6%	9%	67%

Din datele prezentate în tabelul de mai sus se observă o evoluție limitată a cheltuielii pentru Măsura 3.2, practic doar 6% din resursele disponibile pentru întreaga perioadă de programare au fost plătite, ceea ce s-a datorat în special anumitor probleme procedurale. Practic doar trei proiecte au fost sprijinite, toate în sectorul laptelui și doar o cerere a fost refuzată legată de crearea unui grup de producători în sectorul mierii.

Participarea limitată, doar patru cereri au fost prezentate pentru anunțul din 2006 poate fi datorată, în primul rând, unui factor de mentalitate. În zilele noastre, fermierii români sunt ostili la forme de agregare a ofertei ce pot limita propria capacitate antreprenorială. Prin urmare, evaluatorul consideră că este esențial pentru inițierea unei astfel de măsuri de a promova un sistem de asistență tehnică / de formare corespunzător pentru a anima și de a stimula crearea și sprijinirea grupurilor de producători. În plus, agregarea ofertei, în special în sectoare sensibile, cum ar fi cel al fructelor și legumelor este acum mai mult decât oricând, o prerogativă a procesului comunitar și de reformă a OCP, în prezent în discuție la Bruxelles. Acest aspect a fost luat în considerare în noul PNDR 2007-2013 unde este activă măsura 142 "Inițierea grupurilor de producători" care își propune aceleași obiective ca și Măsura 3.2 SAPARD.

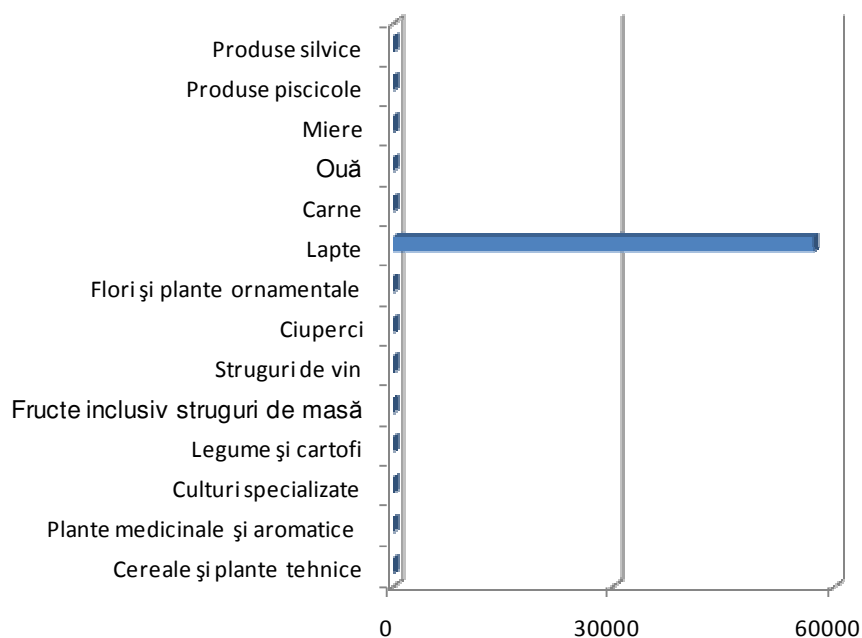

Sursa: Elaborat de Evaluator

Legenda:

Distribuirea resurselor la nivel regional nu evidențiază informații deosebite, practic regiunea Centru Alba Iulia este principala și unica destinatară a finanțării pentru Măsura 3.2, cu 100% din resursele disponibile. Aceasta este o regiune cu mare potențial de producție în special în ceea ce privește sectorul lactelui și al creșterii bovinelor.

Nici analiza pe submăsuri nu evidențiază tendințe deosebite, practic 100% din finanțări au fost atribuite în sectorul lactelui, și anume au fost finanțate trei asociații de producători ai lactelui din regiunea Centru Alba Iulia. De asemenea, în faza de programare au fost prevăzute alocări minime per filieră de producție (submăsuri), prin urmare evaluatorul nu poate efectua o comparație între modalitatea de cheltuire prevăzută și cea efectiv furnizată, ca la celelalte Măsuri.

4. Rezultate ale evoluției fizice la 31/12/2009

În cele ce urmează sunt prezentate două tabele ale situației indicatorilor de realizare pentru Măsura 3.2 la 31.12.2009, după cum este indicat în raportul final Sapard România din iunie 2010.

Tabel . Indicatori de realizare la nivel de măsură 3.2

Indicator de realizare	UM	Target	Realizat	Capacitate de realizare
		(a)	(b)	(b/a) %
Număr de grupuri de producători sprijinite	N°	700	3	0%
<u>A. din care Produse vegetale</u>	<u>N°</u>	<u>600</u>		
<i>Cereale și plante tehnice</i>	<i>N°</i>	<i>330</i>		
<i>Plante medicinale și aromatice</i>	<i>N°</i>	<i>10</i>		
<i>Culturi specializate</i>	<i>N°</i>	<i>2</i>		
<i>Legume și cartofi</i>	<i>N°</i>	<i>170</i>		

<i>Fructe inclusiv struguri de masă</i>	N°	50		
<i>Struguri de vin</i>	N°	30		
<i>Ciuperci</i>	N°	5		
<i>Flori și plante ornamentale</i>	N°	3		
<u>B. Produse animaliere</u>	<u>N</u>	<u>85</u>		
<i>Lapte</i>	N°	45	3	7%
<i>Carne</i>	N°	20		
<i>Ouă</i>	N°	3		
<i>Miere</i>	N°	17		
<u>C. Produse piscicole</u>	<u>N°</u>	<u>5</u>		
<u>D. Produse silvice</u>	<u>N°</u>	<u>10</u>		
Număr de membri din grupurile de producători	N°	22.950	415	2%

În ceea ce privește indicatorii de realizare pentru Măsura 3.2, există o evidentă diferență față de valorile target prestabilite: doar 2% din fermele agricole prevăzute, din sectorul Laptelui, a beneficiat de finanțare, doar în 2006 fiind sprijinite 3 grupuri de producători în sectorul laptelui prin angajarea totală a 415 de producători din care 98, respectiv 24% din totalul de producători afiliați la grup fiind tineri producători.

Tabel. Indicatori de rezultat la nivelul măsurii 3.2

Indicatori de rezultat	UM	Target	Realizat	Capacitate de realizare
		(a)	(b)	(b/a)
Volumul producției primare minime comercializate de grupurile de producători pe an				
<i>Cereale și plante tehnice</i>	Ton/an	330.000		
<i>Plante medicinale și aromatice</i>	Ton/an	750		
<i>Culturi specializate</i>	Ton/an	40		
<i>Legume și cartofi</i>	Ton/an	102.000		
<i>Fructe inclusiv struguri de masă</i>	Ton/an	20.000		
<i>Struguri de vin</i>	Ton/an	17.400		

<i>Ciuperci</i>	Ton/an	600		
<i>Flori și plante ornamentale</i>	Ton/an	1.590		
<i>Lapte</i>	Ton/an	55.125	27.060	49%
<i>Carne</i>	Ton/an	3.200		
<i>Ouă</i>	Ton/an	7.050		
<i>Miere</i>	Ton/an	1.258		
<i>Produse piscicole</i>	Ton/an	3.000		
<i>Produse silvice</i>	M ³ /an	73.000		
Raportul dintre produsele agricole primare comercializate de către grupurile de producători față de totalul produselor agricole primare comercializate este de minim 70%	%	70 pentru fiecare filiera	49 pentru filiera Lapte	70% pentru Lapte

Considerații privind situația evoluției fizice:

În ceea ce privește indicatorii de rezultat Măsura 3.2, luând în considerare situația financiară, și indicatorii de realizare fizică rezultă afectați. În special, din tabelul de mai sus este posibilă scoaterea în evidență doar a situației creării celor trei asociații de producători din sectorul laptelui ce corespunde cu 7% din valoarea estimată în cadrul programului. La acestea trei au aderat 415 asociații, circa 2% din totalul beneficiarilor Măsurii definiți de valoarea target. Asociațiile astfel consolidate au capacitatea de a produce circa 27.000 Tone/an de lapte, altfel spus, fiecare asociat în medie deține adăposturi pentru 120 capete în lactație, care pentru media țării este o valoare mare, este vorba astfel de mari realități de producție care au fost agregate în scopul îmbunătățirii propriilor poziții pe piață.

Această valoare, pentru sectorul laptelui reprezintă circa 5% din producția națională (date din Program 2002). Inițiativele sprijinite prin această Măsură s-au concentrat pe un target de beneficiari mediu mare cu capacități bune de îmbunătățire a propriului sistem de producție și de organizare.

5. Considerații finale asupra rezultatelor Măsurii 3.2

Din nefericire, evoluția Măsurii 3.2 a fost mult sub așteptări, toți indicatorii demonstrând slaba adeziune și o cheltuială limitată pentru această inițiativă. Mai mulți factori au contribuit la succesul limitat al anunțurilor, deși în urma analizei programului reieșea necesitatea agregării într-o formă organizată a ofertei pentru produsele de bază agricole. Astăzi, în contextul Uniunii Europene 27 devine din ce în ce mai important pentru producătorii agricoli individuali să-si mărească valoarea adăugată a propriilor producții. Dificultățile de a intra pe piață, sectoarele din ce în ce mai segmentate și multitudinea de operatori prezenți, limitează creșterea valorii adăugate a producției de bază agricole. Din ce în ce mai mult în țările UE 15, producătorii agricoli se organizează pentru a restrânge filiera și de a găsi noi forme de acces pe piața finală a producțiilor proprii.

Agregarea ofertei este un pas fundamental pentru menținerea veniturilor agricole și pentru îmbunătățirea capacității producției agricole pe piață. Din acest motiv, pentru evaluator situația acestei masuri este un element ce contribuie în mod negativ la evaluarea indicatorilor de impact, în special cei privitori la crearea locurilor de muncă și îmbunătățirea condițiilor de venit.

De menționat că în noul PNDR 2007-2013 Măsura 142 a fost activată, în prezent (29.06.2011) 16 contracte de finanțare au fost semnate cu beneficiarii.

Evaluatorul, ținând cont de importanța strategică a Măsurii, consideră oportună dezvoltarea de metode de animare și facilitare, chiar și prin intermediul parteneriatului PNDR 2007-2013, pentru o corectă informare asupra avantajelor pe care le poate oferi o organizație de producători pentru intrarea pe piața a materiilor prime agricole. Provocarea Europei 27, principală piață agricolă mondială, implică o schimbare de mentalitate pentru producători care, pe de o parte sunt sprijiniți să-și continue propria activitate primară, și pe de altă parte trebuie să găsească forme inovatoare și avantajoase de poziționare pe piață.

MĂSURA 3.3*Metode agricole de producție proiectate să protejeze mediul și să mențină peisajul rural*

Axa prioritară	Dezvoltarea economiei rurale		
Tipul de intervenție	Ajutor in favoarea intreprinderilor	X	
Beneficiari	Producători individuali – persoana fizica autorizată, producători individuali, Asociații familiale cu personalitate juridică, Societăți agricole / asociații agricole fără personalitate juridica, Grupuri de producători cu personalitate juridică, Societăți comerciale private, cu capital privat, cu cel mult egal/mai mare de 75%.		
Localizare	<u>Zonele pilot selecționate</u> , după cum se indică in fișele Măsurii programului.		
Modalitatea de selectare a proiectelor	La nivel Ministerial	Anunt	
		X	

1. Obiective și descrierea Măsurii

In mod general Măsura are trei obiective principale:

- Promovarea și introducerea în sistemul agricol român a bunelor practici agricole
- Dezvoltarea experienței practice, tehnice și a capacității de implementare a măsurilor de agromediu, atât la nivel administrativ cât și pentru producătorii agricoli.
- Consolidarea conștientizării protecției mediului din partea producătorilor agricoli.

În mod specific prin această intervenție se promovează:

- Reducerea poluării apei și a aerului datorită unor practici legate de activitatea agricolă;
- Garantarea conservării solului în zonele afectate de eroziune;
- Favorizarea conservării biodiversității și a habitatului semi-natural, prin promovarea practicilor agricole tradiționale ;
- Creșterea suprafeței parcelelor pe care se respectă standardele aferente agriculturii ecologice.

Aceste inițiative vor fi promovate prin furnizarea către beneficiari a unei contribuții pentru a iniția: acțiuni pilot în domeniul agriculturii ecologice, conservarea solului, protecția împotriva eroziunii și conservarea biodiversității prin practici agricole tradiționale.

2. Sectoare de intervenție ale Măsurii

Măsura constă într-un număr de activități pilot voluntare la care fermierii vor fi invitați să participe în schimbul unor plăți anuale pe o perioadă de 5 ani. Acordul care va rezulta va lua forma unui contract semnat de fermier cu Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit. Fiecare înțelegere semnată cu Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit va fi specifică pentru fiecare fermier în parte.

3 sub-măsuri pilot vor fi oferite/ puse la dispoziția fermierilor:

A: conservarea solului și protecția împotriva eroziunii;

- A1. Transformarea terenului arabil în pajiști (grassland)
- A2. Amenajarea de benzi înierbate
- A3. Inițierea de cultura verde ascunsă pe teren arabil după recoltat

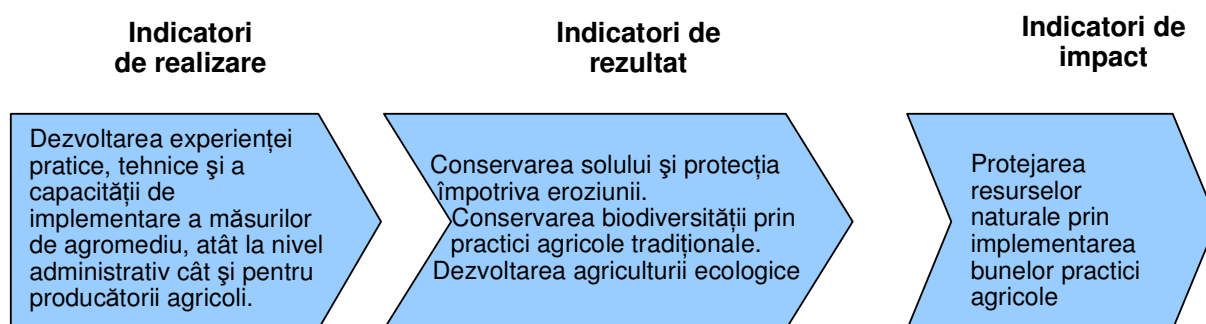
B: conservarea biodiversității prin practici agricole tradiționale;

- B1. Menținerea unor zone temporar umede prin cultivarea tradițională a orezului
- B2. Conservarea pășunilor și fânetelor alpine și a dealurilor intra-carpătice

C: agricultura ecologică sunt eligibile următoarele acțiuni:

- conversia la metode ecologice de producție agricolă;
- menținerea metodelor de producție ecologică existente.

Logica de intervenție a Măsurii 3.3 poate fi descrisă după cum urmează:

3. Rezultate financiare la 31/12/2009

În ceea ce privește Măsura 3.3 modul de cheltuire este rezumat în tabelul următor:

Tabel - . Realizarea financiară a măsurii 3.3 la 31.12.2009

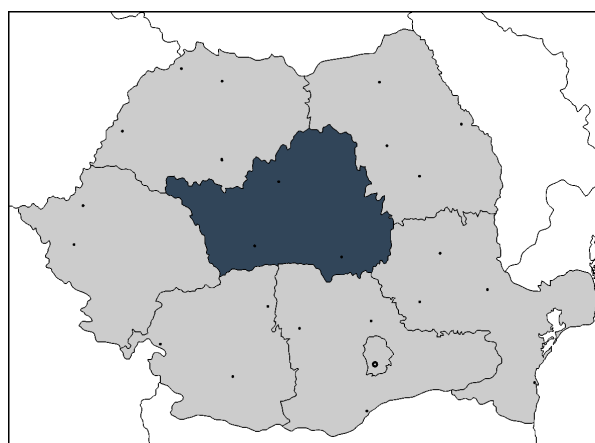
Plan financiar Cheltuiala publica totala			Aprobate B	Platite		% c/a	% b/a	% c/b
An	a €	Contributie UE		c €	Contributie UE			
2000								
2001								
2002								
2003								
2004								
2005	1.182.837	887.128						
2006	666.667	500.000						
2007			869.644*	182.209	136.656	-%	-%	21%
2008			216.864*	4.511	3.383	-%	-%	2%
2009			n.d.	3.961	2.971	-%	-%	-%
Totale	1.849.504	1.387.128	216.864 **	190.681	143.011	10%	15,6%	87,9%

* Valorile sunt preluate din Rapoartele Anuale SAPARD (a se vedea Raportul anual din 2007, p. 53 și Raportul anual din 2008, p. 55). Valoarea de 869.644 euro reprezintă valoarea cumulată a proiectelor aprobate până în anul 2007.

** Nu reprezintă suma valorilor proiectelor aprobate pe anii 2007 și 2008.

Considerații privind situația evoluției financiare :

Datele financiare prezentate și colectate în baza informațiilor din rapoartele anuale și din raportul final, iunie 2010 precum și din tabelele de monitorizare pot părea contradictorii. Totuși, o analiză a datelor indică pe de o parte capacitatea foarte limitată de cheltuire pe aceasta măsură, de circa 10% față de alocarea financiară totală. Pe de altă parte se observă evoluția neregulată a valorilor în raport cu coloana angajamentelor. În decursul anului 2006, în urma deschiderii sesiunii, peste 47 de cereri au fost prezentate, totuși, doar un beneficiar a continuat angajamentul asumat cu SAPARD în timp ce ceilalți au accesat PNDR 2007-2013. Prin urmare, în anul 2007 toți beneficiarii au fost plătiți, dar în anii următori, doar un beneficiar a continuat angajamentul de agromediu prin contract Sapard; această dinamică a condiționat în mod considerabil buna desfășurare a Măsurii în raport cu targetul prestabilit și îndeplinirea obiectivelor fixate. Evaluatorul consideră că printre factorii care au limitat buna desfășurare a Măsurii s-a numărat și comunicarea deficitară între responsabilii Măsurii și beneficiarii finali, clarificand încă de la început modalitățile de furnizare a contribuției în urma angajamentului luat de producător. În acest sens Măsura nu a permis îndeplinirea acquis-ului comunitar necesar administrării Măsurilor de agromediu, atât pentru autoritatea de management cât și pentru beneficiarii finali.

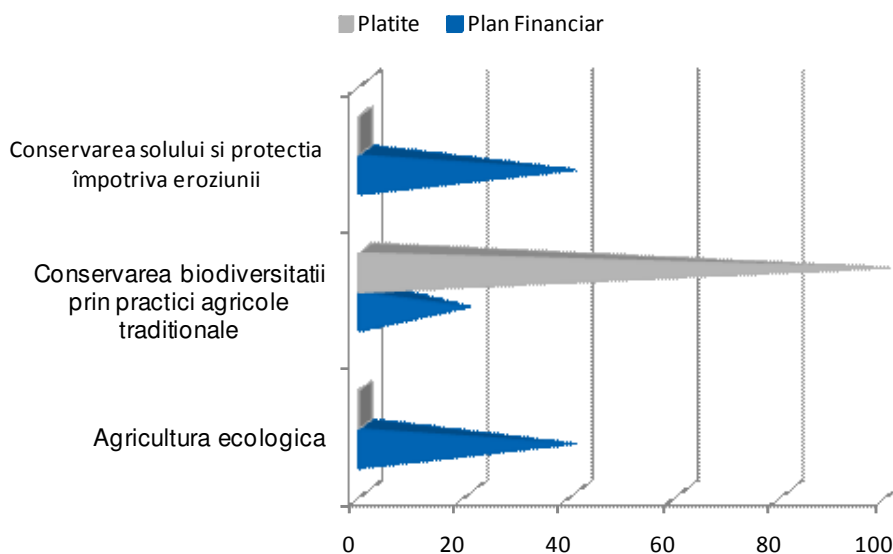
Sursa: Elaborat de Evaluator

Legenda:

Harta de mai sus indică regiunea Centru Alba Iulia ca principala destinatară a finanțării Măsurii 3.3, ținând cont că unicul beneficiar ce a continuat angajamentul aparține acestei regiuni. De notat că zonele pilot identificate în Programul SAPARD au fost două: Regiunea Centru Alba Iulia și Regiunea Sud Vest Oltenia. Rezultatul pozitiv relevat în Regiunea Centru este atribuit, așa cum menționează și responsabilii acestei măsuri prezentei unei ONG cu sarcina de a atrage atenția asupra importanței Măsurilor de agromediu și asupra modalităților de participare la finanțare printr-un angajament din partea producătorilor de schimbare a unor practici agricole. Tocmai datorită acestei intervenții de animare a zonei din partea unui subiect extern, s-a reușit, la sesiunea din 2006 prezentarea a 47 de cereri, în cadrul submăsurii B “Conservarea biodiversității prin practici agricole tradiționale”, toți solicitanții aparținând regiunii 7 Centru Alba Iulia.

În ceea ce privește analiza pe submăsuri, se prezintă următorul grafic ce evidențiază diferența între procentul de distribuire a resurselor între diversele submăsuri în faza de programare și procentul efectiv furnizat.

Se observă cum, totalitatea plăților s-a realizat pentru submăsura B, “Conservarea biodiversității prin practici agricole tradiționale” limitand astfel capacitatea reală a inițiativei de atingere a obiectivelor fixate în zonele pilot și pentru submasurile definite, așa cum a fost prevăzut inițial.

4. Rezultate ale evoluției fizice la 31/12/2009

Mai jos sunt prezentate două tabele privind situația indicatorilor de realizare și de rezultat pentru Măsura 3.3 la 31.12.2009, după cum este indicat în raportul final SAPARD Romania din Iunie 2010.

Tabel . Indicatori de realizare la nivel de măsură 3.3

Indicator de realizare	UM	Target	Realizat	Capacitate de realizare
		(a)	(b)	(b/a) %
Numărul total de proiecte de agromediu	N°	600		
<u>din care submăsura A: Combaterea și prevenirea eroziunii solului</u>	N°	250		
<u>din care submăsura B: Conservarea biodiversității prin practici agricole tradiționale</u>	N°	100	1	1,00%
<u>Din care submăsura C: Agricultură ecologică</u>	N°	250		
Suprafața totală (ha) acoperită de proiectele de agromediu	Ha	19.100		
<u>din care submăsura A: Combaterea și prevenirea eroziunii solului</u>	Ha	7.000		
<u>din care submăsura B: Conservarea biodiversității prin practici agricole tradiționale</u>	Ha	3.500	50	1,40%
<u>Din care submăsura C: Agricultură ecologică</u>	Ha	8.600		
<i>Legume</i>	Ha	1.500		
<i>Fructe</i>	Ha	600		
<i>Plante aromatice și medicinale</i>	Ha	300		
<i>Culturi furajere (orz furajer)</i>	Ha	2.000		
<i>Pășuni naturale</i>	Ha	4.200		

În ceea ce privește indicatorii de realizare ai Măsurii 3.3, doar 1% din ținta stabilită în ceea ce privește numărul de beneficiari pentru submăsura B a fost realizat, și doar 1,4% din ceea ce privește suprafața acoperită. Măsura poate fi considerată activată și a avut o cheltuială de 10%. Asadar,

analiza impactului rezulta este validă doar dacă beneficiarii mențin angajamentul de agromediu pe toata durata contractului, si anume cel puțin 5 ani. Acest aspect se realizeaza in cadrul PNDR 2007-2013 inasa nu a fost si pentru Programul SAPARD.

Tabel. Indicatori de rezultat la nivelul măsurii 3.3

Indicatori de rezultat	UM	Target	Realizat	Capacitate de realizare
		(a)	(b)	(b/a)
Submăsura A: conservarea solului și protecția împotriva eroziunii;				
<u>Ponderea terenului care beneficiază de submăsura de agromediu, ca % din totalul terenului din zonele pilot care este vulnerabil la eroziune</u>	%	Nedisponibil	0	
Submăsura B: conservarea biodiversității prin practici agricole tradiționale				
<u>Ponderea terenului temporar inundat care beneficiază de submăsura de agromediu, ca % din totalul suprafeței zonelor pilot optime pentru cultura orezului</u>	%	Nedisponibil	0	
<u>Ponderea terenului pentru administrarea păștilor care beneficiază de submăsura de agromediu, ca % din totalul suprafeței păștilor alpine din zona pilot*</u>	%	Nedisponibil	50* ha	
Submăsura C: Agricultură ecologică				
<u>Creșterea numărului total de fermieri cu producții certificate ecologice</u>	%	Nedisponibil	0	
<u>Creșterea suprafeței de teren cultivat după modelul agriculturii ecologice din total suprafață (%)</u>	%	Nedisponibil	0	
<u>Numărul de fermieri care realizează conversia către metodele de producție ale agriculturii ecologice</u>	%	Nedisponibil	0	

* nu este foarte clara suprafața totală a zonelor pilot eligibile

Considerații asupra stadiului evoluției fizice:

Luând în considerare evoluția financiară limitată, și atingerea țintelor aferente indicatorilor de realizare rezultă extrem de limitată, ceea ce reduce relevanța analizei asupra stadiului evoluției fizice a Măsurii și submăsurilor aferente. Ținând cont de acest lucru nu este cazul unei analize ulterioare în ceea ce privește obiectivele îndeplinite de această inițiativă.

5. Consideratii finale asupra rezultatelor Măsurii 3.3

În general activitățile Măsurii 3.3 nu au generat un impact deosebit și mai ales nu au contribuit în mod special la îmbunătățirea acquis-ului comunitar în gestionarea măsurilor de agromediu, după cum a fost prevăzut printre obiectivele operative ale inițiativei.

Probabil particularitățile mecanismelor de agromediu (angajamente pe mai mulți ani), dar și cunoașterea deficitară a modalităților de implementare au limitat foarte mult evoluția acestei Măsuri.

Evaluatorul consideră ca fiind o ocazie pierdută în special pentru agricultura ecologică, “Submăsura C: Agricultură ecologică”. Practic, în restul Europei aceste inițiative au reprezentat un stimul incredibil pentru afirmarea metodelor de producție compatibile cu mediul și pentru creșterea veniturilor producătorilor agricoli.

Este știut faptul că în România, ca și în restul Europei suprafețele cultivate prin metodele de producție ecologică, definite prin Regulamentul (CE) nr. 834/2007 al Consiliului Uniunii Europene, din 28 iunie 2007 sunt în creștere. În tabelul următor sunt prezentate câteva valori în ceea ce privește această tendință.

Tab. Suprafața agricolă certificată cu metode de producție ecologică în hectare (Eurostat)

	2009	2008	2007	2006	2005	2004
Uniunea Europeană (27 țări)	8.600.911	7.785.291	7.265.902	6.881.674	6.475.828	:
Uniunea Europeană (25 țări)	8.420.302	7.628.496	7.120.800	6.769.401	6.363.555	5.923.300
Uniunea Europeană (15 țări)	6.966.403	6.327.320	5.933.271	5.733.240	5.460.172	5.250.036
România	168.288	140.132	131.456	107.582	:	:

Sursa: Eurostat

Ceea ce interesează din datele indicate mai sus este tendința de creștere a suprafețelor certificate cu metode de producție ecologică. Perioada de boom petrecută în România în ultimii ani pentru care sunt disponibile datele, s-a petrecut chiar și în absența contribuțiilor specifice, tocmai datorită stimulului creșterii cererii pe piață la nivel comunitar. Practic între 2006 și 2009 creșterea suprafețelor ecologice a fost de peste 36% în raport cu o creștere în Europa 27 în medie de 20%.

În concluzie se poate afirma că în decursul perioadei programului Sapard, Măsura 3.3 nu a îndeplinit obiectivele prestabilite atât din punct de vedere cantitativ cât și calitativ. Evoluția financiară limitată, de 10% datorată slabei adeziuni a beneficiarilor, cauzată și de slaba informare privitoare la modul de funcționarea a plăților de agromediu au limitat în mod considerabil implementarea inițiativei. După cum precizează responsabilii acestei Măsuri, cea mai mare parte a beneficiarilor implicați în anul 2008 au renunțat la cererile pentru Sapard pentru a putea accesa PNDR 2007-2013, practic pentru aceleași tipuri de angajamente, dar cu prime pentru acest program mai mari. Așadar există o continuitate considerabilă în ceea ce privește angajamentele de agromediu luate în perioada Sapard, dar efectele și impactul general nu sunt nici relevante, nici evaluabile la momentul actual.

MASURA 3.4*„Dezvoltarea si diversificarea activitatilor economice pentru generarea de activitati multiple si venituri alternative”*

Axa 3	Dezvoltarea economiei rurale		
Tipologia de interventie	Ajutor in favoarea intreprinderi	X	
Beneficiari	Persoane fizice, asociatii familiale si de producatori, ONG, intreprinderi cu capital privat de cel putin 75%, societati cooperative de consum, societati cooperative mestesugaresti.		
Localizare	Spațiul rural al Romaniei, definit conform legislației naționale în vigoare.		
Modalitatea de selectare a proiectelor	La nivel Ministerial	Anunt	La ghiseu
		X	

1. Obiective si descrierea Masurii

Masura are obiectivul de a sprijini crearea/ mentinerea locurilor de munca si promovarea veniturilor alternative prin diversificarea activitatilor legate de agricultura si de administrarea padurilor. Toate acestea prin intermediul :

- Sustinerii activitatilor agricole in mediul rural prin sprijinirea serviciilor specifice;
- Sprijinirii initiativelor de promovare a turismului rural, agro si silvo turism;
- Mentinerii si dezvoltarii activitatilor mestesugaresti traditionale si artizanale;
- Promovarii sectoarelor de nisa de productie agricola si cu valoare adaugata mare printre care (acvacultura, apicultura, cultivare ciupercei, arbusti fructiferi, plante aromatice si medicinale, broaste si melci)
- Sustinerii pentru certificarea produselor ecologice.

2. Sectoare de interventie ale Masurii

- Servicii agricole: sprijin pentru crearea asociatiilor non profit, infiintate pe baza de voluntariat, cu obiectivul de a ajuta intreprinzatorii agricoli prin furnizarea de servicii si facilitarea folosirii utilajelor agricole achizitionate.
- Turism rural: Sprijin financiar acordat pentru turism in spatiul rural, cresterea investitiilor si a dezvoltarii serviciilor in domeniul agrementului in aer liber (zone de campare, baze sportive si de recreere, echitatie, ciclism montan etc).

- Alte tipuri de activitati turistice in zonele rurale: Sprijinul financiar va fi acordat pentru activitati legate de turism montan, turism pentru pescuit, turism ecvestru, cicloturism. Suport in crearea de ferme pentru cresterea vanatului in semilibertate in vederea repopularii, pentru parcuri de vanatoare si alte forme de activitate din domeniu, cu respectarea legislatiei privind protectia mediului si a normelor de igiena privind mediul de viata al populatiei,
- Activitati mestesugaresti: sprijin in organizarea atelierelor artizanale de prelucrare: lemn, ceramica, piele, instrumente muzicale etc.
- Acvacultura: Sprijin financiar acordat pentru modernizarea activitatilor piscicole, investitii pentru infiintarea fermelor piscicole prin intermediul mecanizarii proceselor.
- Alte activitati agricole: precum cresterea albinelor, ciupercilor, arbustilor fructiferi, plante aromatice, melci si broaste sunt sprijinite prin facilitati financiare dedicate acestora.
- Procesarea, la nivelul fermei, a produselor traditionale atestate si/sau ecologice certificate: sprijin in achizitionarea echipamentelor si modernizarea celor existente, corespunzatoare pentru depozitarea, procesarea produselor ecologice. Investitii pentru imbunatatirea calitatii produselor si pentru protectia mediului.

Logica de intervenție a Măsurii 3.4 poate fi descrisă după cum urmează :

3. Rezultate financiare la 31/12/2009

In ceea ce priveste Masura 3.4 modul de cheltuire este rezumat in urmatorul tabel :

Tabel - . Realizarea financiară a măsurii 3.4 la 31.12.2009

Plan financiar Cheltuiala publica totala			Aprobate B	Platite		%	%	%
An	a	Contributie UE		c	contributie UE			
	€			€				
2000	0							
2001	0							
2002	31.682.667	23.762.000						
2003	13.470.675	10.103.006		0				
2004	13.682.667	10.262.000	8.826.244	221.533	166.150	2%	65%	3%
2005	13.593.843	10.262.000	27.730.838	4.888.645	3.666.484	36%	204%	18%
<i>calamitate</i>	<i>666.175</i>	<i>566.249</i>	<i>0</i>	<i>0</i>				

2006	11.790.682	8.866.541	25.503.894	14.945.112	11.208.834	127%	216%	59%
calamitate	235.294	200.000	150.000	0				
2007			7.549.084	30.254.778	22.691.084	-%	-%	401%
calamitate			300.000	248.795	211.476			
2008			69.610.000 *	14.102.219	10.576.665	-%	-%	-%
calamitate			450000	171.195	145.515			
2009				3.339.300	2.504.475	-%	-%	-%
calamitate				24.501	20.826			
Totale	84.220.533	63.255.547	66.768.023 **	68.196.079	51.191.509	81%	79%	102%
calamitate	901.469	766.249	432000	444.491	377.817	49%	48%	103%

* Valoarea nu se referă doar la anul 2008 ci este cumulată cu anii precedenți.

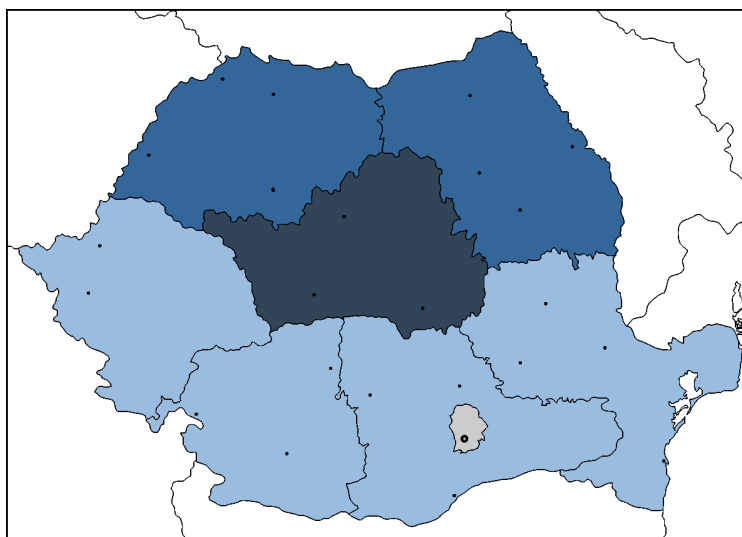
** Valoarea nu corespunde sumei valorilor pe an; datele pe an au fost preluate din Rapoartele anuale de implementare a Programului SAPARD

Din datele tabelului de mai sus se observă o evoluție variabilă a cheltuielilor cu o creștere specială pentru anii 2006 și 2007 unde se concentrează mai mult de 65% din plățile efectuate pe întreaga perioadă de programare. De asemenea, pe parcursul anilor de implementare s-a consolidat o cheltuială publică egală cu 81% față de cheltuiala prevăzută, indicând o performanță în evoluția financiară ce favorizează urmărirea obiectivelor stabilite și care este în corespondență cu evoluția generală a Planului Financiar al Sapard care în medie a fost de aproximativ 89%.

Intrând în detaliu se observă cum angajamentele au acoperit anii 2005 și 2006, iar anii succesivi au vizat creșterea plăților în urma realizării structurilor finanțate. Această dinamică s-a realizat într-o formă asemănătoare și pentru celelalte Măsurii SAPARD ,

Evaluatorul notează efortul considerabil din partea Autorității de Management de lichidare în doar trei ani (2006/2007/2008) a cea mai mare parte a sumelor implicate, demonstrând o foarte bună structură de management și organizare a sistemului procedural instituit pentru administrarea Măsurii.

O altă analiză interesantă este cea privitoare la distribuția în teritoriu a resurselor; în graficul următor evidențindu-se distribuția în teritoriu a finanțărilor aferente Măsurii 3.4.

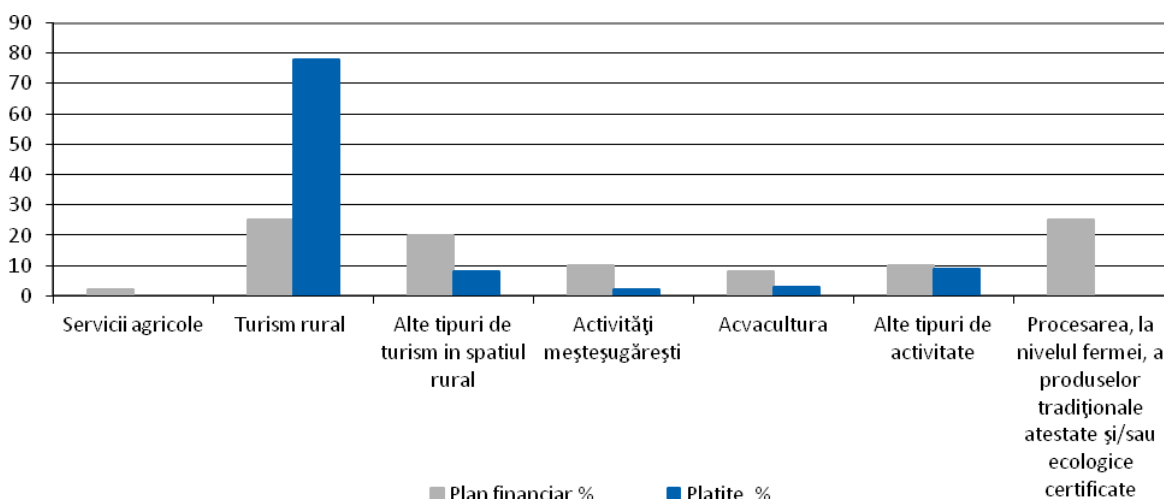
Sursa: Elaborat de Evaluator

Legenda:

Mai puțin de 1% între 5% și 9% între 14 și 18% peste 35%

Graficul indică faptul ca zona centrala Alba Iulia este principala destinatară a finanțării pentru Măsura 3.4, cu 36% din resursele totale puse la dispozitie. Aceasta este una dintre zonele cu mare potential turistic a Romaniei si are nevoie de un impuls puternic în ceea ce priveste investițiile pentru a putea concura pe piata turismului rural. Urmează apoi, ca regiuni beneficiare a finanțării, alte doua zone cu inclinatie pentru producția agricola precum Nord Vest Satu Mare.si Nord Est Iasi, care cu 14% si 18% dintre resurse se poziționeaza pe locul doi si trei ca regiuni beneficiare. Aici, diversificarea productiei agricole este o necesitate, mai ales pentru a nu rămâne legată de producerea de bunuri și de a garanta condiții de venit pentru întreprinderile beneficiare. De notat cum în corespondenta cu obiectivele programului Sapard, zona Bucuresti a fost beneficiara a doar 1% din resursele puse la dispoziție de program, fiind o zona cu aproape zero potențial agroturistic.

Analiza resurselor per submasura (prezentata in graficul de mai jos indica modul de concentrare a cheltuielii pe baza platilor efectuate per submasura de referinta)

Din acest grafic rezultă concentrarea considerabilă a resurselor financiare alocate prin intermediul Măsurii 3.4, și în raport cu alocarea inițială prevăzută. Unde mai mult de 80% din plăți, echivalentul a circa 53 milioane de euro s-au efectuat pentru Submăsură "Turism Rural" în ceea ce privește împlinirea turistică în zonele rurale, alte 8% ale resurselor disponibile au finanțat inițiative legate de promovarea turistică a zonelor rurale prin submăsură "Alte tipuri de activități turistice în spațiul rural", în concordanță cu cele prevăzute în faza inițială a programului. Prin urmare, noile oportunități de venit s-au îndreptat înspre promovarea diversificării din cadrul societății prin crearea de servicii în spațiul rural al României. În corespondență cu obiectivele de diversificare a venitului s-a dorit concentrarea pe sectorul de servicii care și în România pare în măsură să ofere satisfacții economice mai mari.

Merită menționată și promovarea activităților legate de apicultură, prin intermediul submăsurii privitoare la aceasta, care, deși în mod limitat, reprezintă o foarte bună oportunitate de diversificarea a venitului a obținut aproximativ 4% din totalul resurselor disponibile.

Această concentrare excesivă a cheltuielii pentru submăsură "Turism rural", circa 78% din plăți, chiar și în raport cu cele prevăzute în cadrul definiției Măsurii cu 25%, a limitat în mod inevitabil îndeplinirea obiectivelor operaționale prevăzute. Cu toate acestea, Autoritatea de Management a respectat exigențele beneficiarilor care au preferat să promoveze diversificarea propriei societăți

prin creșterea receptivității turistice mai mult decât alte inițiative precum procesarea la nivelul fermei. Submăsură privitoare la promovarea diversificării productivității fermei “Alte tipuri de activitate” a avut o cheltuială în concordanță cu previzionarea inițială a programului.

4. Rezultate ale evoluției fizice la 31/12/2009

În cele două tabele de mai jos se indică evoluția indicatorilor de realizare și de rezultat pentru Măsură 3.4 la 31.12.2009, după cum este prezentat în raportul final al Sapard Romania din iunie 2010.

Tabel. Indicatori de realizare la nivel de măsură 3.4

Indicator de realizare	UM	Target	Realizat	Capacitate de realizare
		(a)	(b)	(b/a) %
Număr de proiecte	N°	7.150	1.058	15%
Număr de beneficiari	N°	7.150	1.058	15%
<u>Servicii Agricole</u>				
Număr de proiecte	N°	1.000	2	0,20%
Număr. de beneficiari	N°	1.000	2	0,20%
<i>Investitii noi</i>	N°	900	n.d.	-
<i>Modernizari</i>	N°	100	n.d.	-
<u>Turism rural</u>				
Număr de proiecte	N°	2.200	628	29%
Număr de beneficiari	N°	2.200	628	29%
<i>Investitii noi</i>	N	660	n.d.	-
<i>număr de camere</i>	N°	1.900	n.d.	-
<i>număr de paturi</i>	N°	3.800	1.258	33%
<i>Modernizari</i>	N°	1.540	n.d.	-
<i>număr de camere</i>	N°	4.700	n.d.	-
<i>număr de paturi</i>	N°	9.400	9.944	106%
<u>Alte activitati turistice in zonele rurale</u>				
Număr de proiecte	N°	1.500	63	4%
Număr de beneficiari	N°	1.500	63	4%
<i>Investitii noi</i>	N°	900	n.d.	-

<i>Modernizari</i>	<i>N°</i>	<i>600</i>	<i>n.d.</i>	<i>-</i>
<u>Activitati mestesugaresti</u>				
Număr de proiecte	N°	1.300	18	1%
Număr. de beneficiari	N°	1.300	18	1%
<i>Investitii noi</i>	<i>N°</i>	<i>780</i>	<i>n.d.</i>	<i>-</i>
<i>Modernizari</i>	<i>N°</i>	<i>520</i>	<i>n.d.</i>	<i>-</i>
<u>Acvacultura</u>				
Număr de proiecte	N°	400	16	4%
Număr de beneficiari	N°	400	16	4%
<i>Investitii noi</i>	<i>N°</i>	<i>280</i>	<i>n.d.</i>	<i>-</i>
<i>Modernizari</i>	<i>N°</i>	<i>120</i>	<i>n.d.</i>	<i>-</i>
<u>Alte activitati</u>				
Număr de proiecte	N°	600	330	55%
Număr de beneficiari	N°	600	330	55%
<i>Investitii noi</i>	<i>N°</i>	<i>360</i>	<i>n.d.</i>	<i>-</i>
<i>Modernizari</i>	<i>N°</i>	<i>240</i>	<i>n.d.</i>	<i>-</i>
<u>Procesare produse ecologice</u>				
Număr de proiecte	N°	150	1	1%
Număr de beneficiari	N°	150	1	1%
<i>Investitii noi</i>	<i>N°</i>	<i>105</i>	<i>n.d.</i>	<i>-</i>
<i>Modernizari</i>	<i>N°</i>	<i>45</i>	<i>n.d.</i>	<i>-</i>

In ceea ce priveste indicatorii de rezultat ai masurii 3.4 se poate constata un usor progres al activitatilor fata de targetul stabilit la inceputul programului, desi numarul proiectelor cofinantate atinge doar 15% din totalul proiectelor prevazute. In mod aparent, este vorba de o atingere slaba a obiectivelor, desi cu doar 15% de proiecte pe masura 3.4 au fost platite peste 80% din resursele avute la dispozitie. Inrand in detaliu pe submasuri, observam cum pentru activitatile din cadrul serviciilor agricole si pentru procesarea produselor ecologice a existat un interes slab din partea beneficiarilor. In timp ce submasurile "Turism rural" si "Alte activitati" au avut succes in ceea ce priveste beneficiarii, dar si in termeni de rezultat, cum ar fi de exemplu crearea a peste 10.000 locuri cazare (paturi) in zonele rurale din Romania, care azi reprezinta o prima retea pentru intampinarea agroturistica, locuri fundamentale pentru dezvoltarea sectorului. Se evidentiaza ca pentru submasura "Alte activitati" majoritatea initiativelor au privit imbunatatirea proceselor de productie in sectorul apiculturii, pentru producerea nu doar a acestui produs cat si a derivatelor

sale. De succes a fost si sectorul privind cresterea melcilor si broastelor cu peste 85 proiecte finantate pe aceste sectoare de productie. Pare foarte mica atingerea obiectivelor stabilite si mai ales preferarea acelor submasuri care pot reprezenta in mod concret oportunitati de venit in diversificarea productiei agricole.

Tabel. Indicatori de rezultat la nivel de măsură 3.4

Indicatori de rezultat	UM	Target	Realizat	Capacitate de realizare
		(a)	(b)	(b/a)
Productia de peste	Tone/an	250	1.009	404%
Productia de broaste/melci	Tone/an	15	511	3.407%
Productia de crabi	Tone/an	3	n.d.	-
Productia de stridii	Tone/an	2	n.d.	-
Productia de scoici	Tone/an	3	n.d.	-
Productia de miere si alte produse apicole	Tone/an	150	1.364	909%
Productia de viermi de matase	Tone/an	0,5	2,2	440%
Productia de ciuperci	Tone/an	30	3.706	12.353%
Capacitati pentru prelucrarea fructelor de padure	N°	45	6	13%
Capacitati pentru prelucrarea plantelor aromatice	N°	30	2	6%

Consideratii privind situatia evolutiei fizice :

In ceea ce priveste indicatorii de rezultat, Masura 3.4 a depasit pe deplin previziunile de sprijin pentru productia de produse agricole si favorizarea diversificarii in cadrul intreprinderilor. In special, rezultatele obtinute in sectorul de productie si de cultivare ciuperci sunt un semnal foarte bun; acesta este un ciclu de productie scurt care poate fi efectuat in cea mai mare parte a conditiilor de clima in ciclu continuu, tot anul, garantand o sursa alternativa de venit constanta. Chiar si cresterea broastelor si melcilor au gasit un raspuns foarte bun in ceea ce priveste productivitatea, satisfacand cererea de consum local in crestere. Au fost sub asteptari, investitiile in sectoarele legate de arbusti fructiferi si cultivarea plantelor aromatice, probabil o mai mare asistenta tehnica si promovare a acestor sectoare de nisa interesante a pietii europene vor putea sprijini noi initative in aceste domenii.

5. Date primare colectate

Activitatile de investigare s-au desfășurat în perioada aprilie - mai 2010 și au implicat aproximativ 35 beneficiari ai Măsurii 3.4 și au vizat prezentarea unui chestionar ad-hoc pentru analiza rezultatelor, dar la nivel general a impactului generat de Plan asupra beneficiarilor; In special au vizat locurile de muncă și cresterea veniturii care reprezintă obiectivele principale ale Măsurii în chestiune.

6. Criterii de selecție a eșantionului pentru Măsura 3.4

Pentru selectarea unui eșantion reprezentativ de beneficiari pentru aceasta Măsură se face trimitere la analiza efectuată pe eșantionul de beneficiari ai Programului Sapard. În special, se considera oportună indicarea factorilor luați în considerare pentru estimarea numărului semnificativ din punct de vedere statistic pentru analiza eșantionului, după cum este indicat în tabelul următor.

Măsură	Pondere factorului număr	Pondere factorului financiar	Medie	Medie corectată	Extragere eșantion (număr)
Măsura 3.4	23,4%	5,3%	14,3%	13,8%	35

De asemenea, eșantionul a fost împărțit în baza submăsurilor prevăzute în cadrul Măsurii 3.4, după cum este evidențiat în prezentarea Măsurii. În special identificarea beneficiarilor finali a fost făcută în baza următoarei stratificări a universului de referință.

Măsura 3.4 – Analiza eșantionului de beneficiari per submăsuri

Este evident că submăsura legată de turismul rural, care a avut cele mai multe participări și finanțare, a avut și cei mai mulți beneficiari de interviu.

Submăsură	Pondere factor număr	Pondere factorului financiar	Media	Unități de extras
Turism rural	59,4%	78,9%	69,1%	24
Alte activități de turism în spațiul rural	6,0%	7,7%	6,8%	2
Activități meșteșugărești	1,7%	1,7%	1,7%	1
Acvacultura	1,5%	2,7%	2,1%	1
Alte activități	31,4%	9,0%	20,3%	7
TOTAL	100%	100%	100%	35

Este evident că, după cum s-a menționat de mai multe ori în cadrul analizei acestei Măsurii, submăsura legată de turism rural este cea care a avut cele mai multe adeziuni și cheltuieli, având cel mai mare număr de beneficiari de interviu, dar și celelalte activități au avut un număr considerabil de participanți, astfel șapte interviuri au vizat beneficiarii acestei submăsurii.

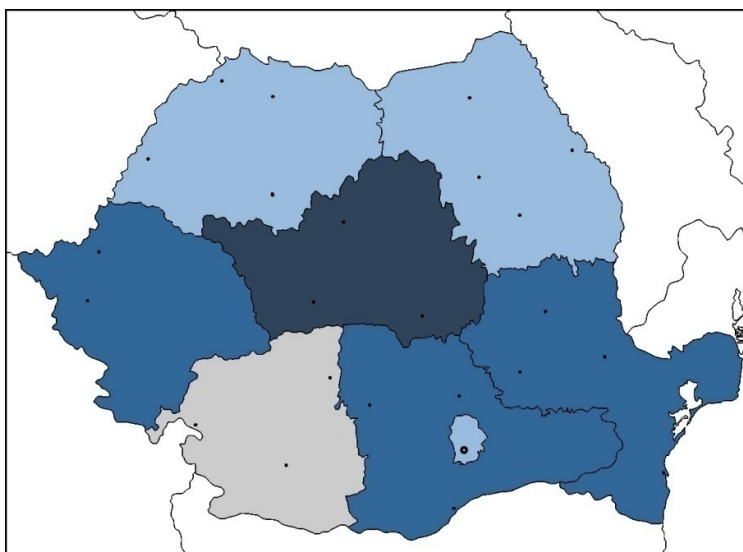
7. Harta distribuției intervievaților și analiza datelor culese prin investigație directă

Din punct de vedere al structurii grupului de beneficiari intervievați acesta este constituit în totalitate de “**Societăți comerciale**”, prin urmare nu au natură exclusiv agricolă din punct de vedere al principalei activități economice desfășurate. Doar 1 beneficiar (corespunzând cu 3% din eșantion) este persoană fizică autorizată PFA în sectorul apiculturii indicând astfel o vocație productivă centrată pe un sector de diversificare agricolă foarte precis. Totalitatea beneficiarilor dețin conexiune la internet și îl utilizează în mod curent.

66% din activitățile comerciale s-au constituit ca urmare a finanțării și astfel au inițiat o nouă inițiativă în sector tocmai datorită SAPARD. În 23% dintre cazuri activitățile sunt administrate direct de familie sau cu forță de muncă din familie, iar în restul de 77% dintre cazuri societățile comerciale se folosesc de angajați pentru continuarea activității.

De asemenea **vârsta medie** a deținătorilor de activități antreprenoriale este de **43 de ani**, și din aceștia **54% sunt femei**, indicând o valoare destul de mare luând în considerare contextul sectorului.

Distribuția geografică a intervievaților respectă în parte universul, în special cea mai mare parte a beneficiarilor circa 35% au început inițiativă în regiunea 7 Alba Iulia, după cum este indicat în următoarea hartă.

Sursa: Elaborat de Evaluator

Legenda:

O altă comparație interesantă este cea privitoare la suma medie pentru fiecare submăsură între univers și eșantionul interviat, valorile prezentate în următorul tabel subliniind cifrele în euro ale sumelor angajate, nu cele efectiv plătite.

Sub măsură	Valoare medie proiect (univers) (€)	Valoare Medie proiect (eșantion) (€)
1	101.607	
2	90.393	96.461
3	83.337	90.000
4	68.850	96.000
5	114.375	250.000
6	18.278	45.000
7	36.468	
Total	66.990*	99.531**

* Valoarea totală a plăților efectuate împărțită pe numărul proiectelor implementate

** Valoarea totală a cheltuielilor împărțită pe numărul persoanelor intervievate

Pentru a putea accesa finanțarea 25% din intervievați au prezentat cererea în mod individual fără sprijinul nimănu, iar restul de 75% dintre beneficiari au apelat la o societate de consultanță.

90% din beneficiari dețin mai puțin de un hectar și desfășoară o activitate agricolă foarte limitată, activitatea principală fiind în domeniul turismului și promovării teritoriului. Peste 75% dintre beneficiarii măsurii declară că sunt activi în sectorul de turism rural. Ceilalți beneficiari desfășoară ca activități preponderante ori cultivarea ciupercilor, apicultura sau mici activități meșteșugărești precum prelucrarea ceramicii.

Aspectul interesant este impactul asupra venitului ca urmare a investiției efectuate, practic pentru peste 80% din beneficiari câștigul a fost bun, chiar dacă e de remarcat faptul că cea mai mare parte dintre aceștia au început noi activități iar după doi ani afirmă că a fost o bună inițiativă antreprenorială, iar restul care au mărit o activitate deja existentă, în medie, finanțarea a generat o creștere a venitului de circa 38%, reprezentând o valoare destul de mare. Acest impact pozitiv asupra venitului este generat, deși peste 99% din producție este vândută fără marcă de calitate, definită după regulamentul UE. Din investigație reiese că doar un beneficiar este în curs de certificare și un altul are jumătate de producție certificată ca marcă comunitară.

În ceea ce privește efectul **deadweight** reiese în mod clar că doar 30% dintre intervievați ar fi efectuat oricum investiția, în timp ce restul de 70% dacă nu ar fi fost contribuția SAPARD nu ar fi efectuat cheltuielile. Acest lucru confirmă necesitatea programului și coerența Măsurii cu nevoile din zonele rurale române. În medie, finanțarea a contribuit la acoperirea a doar 25% din costurile susținute pentru lansarea noilor inițiative. Rămâne totuși problema dificultății finanțării tinând cont că peste 60% din participanți au apelat la o instituție de credit pentru a-și putea finanța propria parte din investiție, 50% din totalul proiectului. Practic pentru cea mai mare parte a beneficiarilor contribuția în contul capital a fost un sprijin în începerea unei noi activități antreprenoriale și astfel a limitat expunerea inițiativelor individuale care au un oarecare risc de câștig economic.

Un alt aspect semnificativ este rezultatul în ceea ce privește locurile de muncă al investiției, practic în 100% dintre cazuri a existat o creștere a forței de muncă ca urmare a finanțării în funcție de tipul de inițiativă lansată, dar toți declară că după finanțare au angajat mână de lucru atât din cadrul familiei cât și în afara ei sub formă de angajați; pentru o cuantificare detaliată a impactului se face trimitere la răspunsurile la Chestionarul Comun de Evaluare.

8. Consideratii finale asupra rezultatelor Masurii 3.4

Măsura 3.4 indica o evoluție variabila fata de valorile tinta, in special pentru evoluția fizica (indicatori de realizare); valorile atinse sunt mai degraba limitate fata de previziunile initiale, totusi aceasta concentrare a resurselor a favorizat alt nivel de indicatori, adica cei de rezultat. Noile unitati finantate au indicat o capacitate de productie mult peste asteptari, garantand astfel realizari foarte bune ale investițiilor finantate. Este important de remarcat că valorile target nu au fost mereu cuantificate într-un mod coerent, iar acest lucru este valabil pentru toate Măsurile SAPARD, astfel nu este ușoară identificarea capacității Măsurii de realizare a obiectivelor prestabilite.

De subliniat faptul ca in cursul implementarii programului a existat o tendinta pentru concentrarea investițiilor in proiecte mai putine dar cu o pondere financiara mai mare fata de cea prevazuta in cadrul programarii. Acest lucru a dus la o finantare medie de circa 67.000 €/proiect fata de valoarea de circa 11.800€/proiect estimat initial. Acest element a garantat un impact mai mare al investițiilor finantate limitand fragmentarea excesiva a resurselor și favorizand proiecte ample si cu o capacitate concreta de sprijin in diversificarea activităților agricole. Aceste consideratii sunt confirmate de mersul mai mult decat pozitiv al indicatorilor de rezultat.

Diversificarea activităților agricole în inițiative colaterale precum mierea sau sectorul cultivării ciupercilor, producerea de matase si sectorul broastelor si melcilor permit productii diversificate, dand posibilitatea intreprinderilor agricole beneficiare să-și segmenteze propria piață de referință, oferind servicii noi pentru o cerere locala în creștere. Printre rezultatele atinse in acesti ani ai programului, crearea de peste 10.000 locuri de cazare (paturi) in zonele rurale din Romania va putea favoriza crearea unui sistem de acces in fructificarea turistica a teritoriului rural romanesc. Prin intermediul acestei Măsuri s-au pus bazele în perioada 2000-2009 a utilizării, în special, cu scopuri turistice a spațiului rural romanesc, evident, locurile in pat sunt o prima cerinta, pentru accesibilitate va fi necesară o atenție și asupra ofertei de servicii pentru atractivitatea in zonele rurale și pentru garantarea unei competitivitati mai mari față de alte regiuni comunitare cu potențial similar.

Un alt aspect important este integrarea activităților de formare, una din cerintele prevazute pentru accesarea finantarii fiind de participarea cu succes la cursurile de formare organizate de ANCA sau de institutii aprobate in cadrul inițiativei respective (de exemplu turism rural sau acvacultura etc..). Tocmai aceasta sinergie între sistemul de formare in agricultura si inițiativele de diversificare in cadrul societatii, pare a fi o linie de interpretare foarte buna pentru promovarea cu succes a schimbului de generatii în domeniu și crearea serviciilor pentru populație prin intermediul rețelei de societăți agricole existente.

În cele din urmă, între aspectele relevante rezultate din investigarea beneficiarilor o reprezintă contribuția pozitivă a Măsurii la crearea de locuri de muncă, la îmbunătățirea venitului și la crearea de intreprinderi în zonele rurale, dar nu mereu a fost vorba de diversificarea activității agricole ci mai degrada de noi intreprinzători ce au inițiat proiecte noi în cadrul serviciilor pentru populația rurală.

MĂSURA 3.5*Silvicultură*

Axa prioritară 3	Dezvoltarea economiei rurale		
Tipologia de intervenție	Ajutor in favoarea întreprinderi	X	
	Infrastructurarutiera	X	
Beneficiari	Persoane fizice, Proprietar individual de pădure - persoane fizice autorizate, Persoane fizice autorizate, Unități de cult Unități de învățământ Asociații familiale, Forme asociative, Asociații de proprietari de păduri private, Societăți agricole, Societăți comerciale cu capital integral privat, Consilii locale, Asociații de Consilii locale.		
Localizare	Spațiul rural al României, definit conform legislației naționale în vigoare.		
Modalitatea de selectare a proiectelor	La nivel Ministerial	Anunt	
		X	

1. Obiective și descrierea Măsurii

Obiectivul general al Măsurii este acela de a promova o administrare durabilă a pădurilor și menținerea resurselor forestiere.

De asemenea Măsura își propune să :

- Îmbunătățească accesul și viabilitatea în cadrul patrimoniului forestier existent ;
- Crească suprafețele forestiere precum și valoarea adăugată a produselor forestiere;
- Crească rolul pădurilor ca factor de îmbunătățire al mediului, să diminueze efectele negative ale fenomenelor de deșertificare prin crearea zonelor de “ perdele forestiere” (shelter belts)

2. Sectoare de intervenție ale Măsurii**Împăduriri**

Investitii pentru impadurirea de terenuri agricole productive si neproductive si, de asemenea, crearea perdelelor forestiere (pe orice tip de teren agricol) - pe terenuri aflate in proprietate sau detinute legal de catre persoane fizice, asociatiile lor precum si de comune si asociatiile acestora.

Sprrijinul va fi acordat in cadrul urmatoarelor limitari:

- beneficiarilor privati, pentru infiintarea de plantatii noi cat si pentru lucrari de intretinere pe o perioada de maximum 5 ani

- beneficiarilor publici, numai pentru plantare;

Pepiniere

- Investitii pentru crearea de pepiniere noi si/sau modernizarea celor existente, inclusiv pentru dotarea cu masini si utilaje specifice .

Investiții pentru îmbunătățirea prelucrării primare a lemnului si marketingului produselor forestiere

Construcția si/sau modernizarea cladirilor operationale pentru procesare si a birourilor.

Modernizare sau investitii noi in masini, echipamente si instalatii pentru: procesarea primara a lemnului, depozitarea si marketingul produselor forestiere precum si utilizarea / procesarea deseurilor lemnoase, efectuate de catre detinatorii de paduri si societatile private.

Drumuri forestiere

Investitii pentru: construirea si modernizarea drumurilor forestiere publice si/sau private, inclusiv realizarea lucrarilor de arta (poduri, podețe, santuri etc) a platformelor primare, construirea de sisteme de marcare, semnalizare si avertizare , orizontale si verticale .

Gospodarirea padurilor

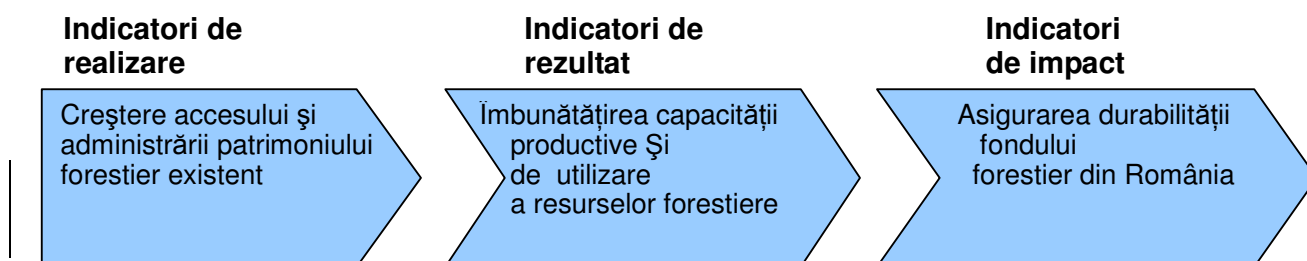
Investitii pentru protectia padurilor impotriva incendiilor (perdele, bazine, instalatii) ;

Investitii in cladiri operationale, computere, soft-uri, mijloace de comunicare, masini si echipamente speciale, mijloace de transport specializate facute de asociatii de proprietari de padure pentru sprijinirea membrilor asociati sa-si imbunatateasca managementul eficient si durabil al propriilor paduri.

Pentru exploatare forestiera:

- dotarea cu utilaje, masini si instalatii pentru recoltarea lemnului si pentru incarcatul si transportul lemnului;
- construirea si/sau modernizarea hangarelor, remizelor si a spatiilor de lucru pentru intretinerea utilajelor

Logica de intervenție a Măsurii 3.5 poate fi descrisă după cum urmează:

3. Rezultate financiare la 31/12/2009

În ceea ce privește Măsura 3.5 modul de cheltuire este rezumat în tabelul următor:

Tabel - . Realizarea financiară a măsurii 3.5 la 31.12.2009

Plan financiar			Aprobate	Platite		%	%	%
Cheltuiala publica totala		Cota UE		b	c			
Anno	a		€		€	€		
2000	0	0						
2001	0	0						
2002	0	0						
2003	11.287.455	8.465.591						
2004	9.330.667	6.998.000						
2005	10.997.333	8.248.000						
2006	42.835.552	32.126.664	4.504.934				11%	
2007			58.581.156	6.820.000	5.115.000	-%	-%	12%
2008				35.728.000	26.796.000	-%	-%	-%
2009				15.051.444	11.288.583	-%	-%	-%
Totale	74.451.007	55.838.255	63.086.090	57.599.444	43.199.583	77%	85%	91%

Din datele prezentate în tabelul de mai sus se observă o evoluție variabilă a cheltuielii cu o anumită creștere a plăților în ultima fază de implementare Sapard, și anume în anii 2008 și 2009 unde s-au concentrat peste 80% din plățile efectuate pe întreaga perioada a programului.

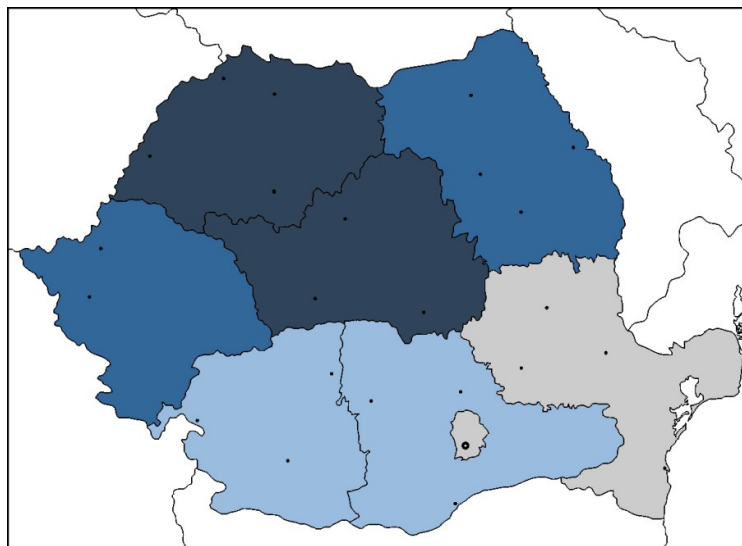
Se observă în mod special cum 2007 a fost anul de în care s-au depus cererile de finanțare pentru măsura 3.5. În acest context indicatorii de flux financiar per an nu permit evidențierea legăturilor între previziunea financiară, angajamentele luate și plățile efectuate. Practic, aceste trei faze de implementare ale Măsurii s-au petrecut în ani diferiți. Cheltuiala era prevăzută până în 2006, angajamentele au fost în 2007 iar cea mai mare parte a plăților s-a petrecut în 2008 și 2009. Acest flux financiar limitează o analiză financiară corectă a Măsurii.

Cu toate acestea dacă indicatorii sunt interpretați în baza întregului program indică o discretă performanță a evoluției financiare cu 77% din resursele totale disponibile furnizate. Acest lucru evidențiază faptul că au fost angajate peste 85% din resursele financiare disponibile pentru întreaga perioada a programului și că peste 90% din resursele angajate au fost efectiv furnizate beneficiarilor finali în baza raportărilor costurilor susținute efectiv.

Ca și alte alte Măsuri SAPARD, se amintește că sistemul de plată funcționează în funcție de stadiul proiectului, așadar în urma aprobării cererii de finanțare beneficiarii încep activitățile finanțate, în acest caz, în cea mai mare parte este vorba de drumuri în zonele forestiere, și în urma costurilor susținute beneficiarii obțin lichidarea acestora. Acest mecanism implică inevitabil o diferență de timp între emiterea anunțului, aprobare și plată.

De asemenea este important a se menționa că, în ciuda întârzierii acumulate a Măsurii, primele plăți au fost efectuate doar în 2007, autoritățile responsabile reușind să recupereze această diferență garantând un nivel de cheltuială semnificativ și astfel arătând un nivel bun de organizare și management al procedurilor de gestionare a fondurilor.

O altă analiză interesantă este cea privitoare la distribuirea în teritoriu a resurselor, pe harta mai jos

evidențiindu-se distribuția pe zone a finanțării aferente Măsurii 3.5.

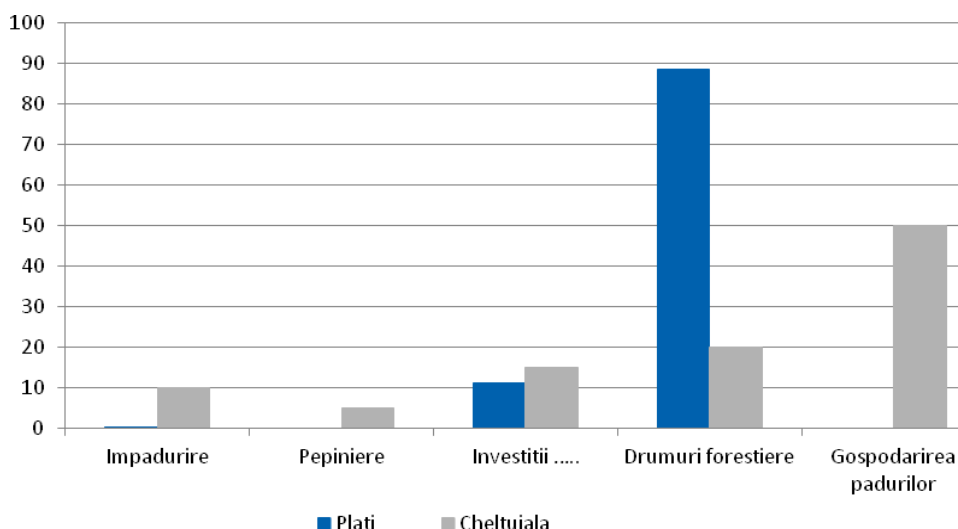
Sursa: Elaborat de Evaluator

Legenda:

Harta de mai sus indică regiunile Centru Alba Iulia și Nord Vest Satu Mare ca fiind principalele regiuni destinare ale contribuțiilor pe această Măsură cu peste 65% din cheltuiala publică furnizată. Urmează apoi ca a treia regiune beneficiară a resurselor Măsurii 3.5 zona de Vest Timișoara. Aceste trei regiuni au primit în total peste 85% din contribuțiile furnizate. Este știut că acestea sunt zonele unde se concentrează cele mai multe suprafețe împădurite din România. Distribuția regională este astfel în concordanță cu contextul de referință.

Analiza resurselor per submăsură (prezentată in graficul următor indică nivelul de concentrare a cheltuielii în baza plăților efectuate pentru fiecare submăsură)

Se observă din graficul de mai sus o concentrare a resurselor pentru inițiativele din cadrul “Drumuri forestiere”; această submăsură concentrând peste 89% din plățile efectuate pentru măsura 3.5, fiind vorba de intervenții necesare și fundamentale pentru o administrare corectă a pădurilor. Accesul în zonele montante este o cerință preliminară pentru o administrare durabilă a resurselor de lemn. Restul de 11% din totalul resurselor Măsurii 3.5 au fost destinate submăsurii privitoare la investiții și la îmbunătățirea utilajelor în fermele forestiere, această valoare echivalând cu circa 6,5 milioane de Euro pentru întreaga perioadă a programului, cu o investiție medie de circa 19.000 € per proiect.

Oricum, cele doua submăsuri pentru administrarea pădurilor au absorbit peste 99% din resursele furnizate în cadrul sprijinului pentru sectorul forestier. Mai în detaliu submăsura privitoare la viabilitatea forestieră a totalizat o cheltuiala de 51 milioane de euro, echivalentul a 89% din totalul furnizat. Si aici a existat o mare concentrare a beneficiarilor, dar doar 75 dintre aceștia, față de cei 200 prevăzuți au primit contribuțiile pentru îmbunătățirea viabilității forestiere, în medie fiecare beneficiar a primit circa 680.000 €. Se confirmă astfel tendința de concentrare a cheltuielii în proiecte puține semnificative, după cum s-a petrecut și la alte Măsuri SAPARD- România.

În cazul submăsurii privitoare la investițiile în cele 34 de ferme forestiere beneficiare valoarea medie a contribuției a fost de circa 190.000 € per proiect.

Plățile astfel efectuate sunt în concordanță doar în parte cu cele prevăzute în cadrul programării. Ceea ce stârnește îngrijorarea privitor la îndeplinirea obiectivelor din domeniul forestier din partea Sapard este anularea totală a submăsurii “Gospodaria padurilor”, inițiative care ar fi putut crește competitivitatea sectorului forestier român și a fermelor sale, lucru care a fost doar în parte asigurat prin submăsura “Investiții pentru îmbunătățirea prelucrării primare a lemnului și marketingului produselor forestiere”.

4. Rezultate ale evoluției fizice la 31/12/2009

Mai jos sunt prezentate două tabele privind situația indicatorilor de **realizare** și de rezultat pentru Măsura 3.5 la 31.12.2009, după cum este indicat în raportul final SAPARD Romania din Iunie 2010.

Tabel - . Indicatori de realizare la nivel de măsură 3.5

Indicator de realizare	UM	Target	Realizat	Capacitate de realizare	
		(a)	(b)	(b/a) %	
Număr de proiecte	N°	2.400	113	5%	
Număr de beneficiari	N°	2.400	113	5%	
<u>Împădurire</u>					
Număr de hectar	Ha	40.000	115	0,29%	
Număr de beneficiari	N°	1.290	3	0,23%	
	<i>privati</i>	<i>N°</i>	<i>860</i>	<i>3</i>	<i>0,35%</i>
	<i>publici</i>	<i>N°</i>	<i>430</i>	<i>0</i>	<i>0%</i>
Număr de proiecte	N°	1.290	3	0,23%	
<u>Pepiniere</u>					
Număr de hectar	Ha	60	4,50	7,50%	
Număr de proiecte	N°	40	1	2,50%	
Număr de beneficiari	N°	40	1	2,50%	
<u>Investiții pentru îmbunătățirea prelucrării primare a lemnului și marketingului produselor forestiere</u>					
Număr de proiecte	N°	400	34	8,50%	
Număr de beneficiari	N°	400	34	8,50%	
<u>Drumuri forestiere</u>					
Număr de km	Kilometri	450	604	134%	
Număr de proiecte	N°	200	75	37,50%	
Număr de beneficiari	N°	200	75	37,50%	
<u>Gospodărirea padurilor</u>					
Număr de proiecte	N°	470	0	0%	
Număr de proprietari asociati	N°	2.000	0	0%	

În ceea ce privește indicatorii de realizare ai Măsurii 3.5 se poate constata o evoluție variabilă în raport cu targetul stabilit la începutul programului, tocmai datorită diferenței de evoluție ale fiecărei

submăsuri, având un număr de proiecte cofinanțate care ajunge la doar 5% din totalul de proiecte prevăzute. Se evidențiază în formă clară **concentrarea foarte mare a resurselor** către doar 113 beneficiari față de cei 2.400 prevăzuți în cadrul programării.

Mai în detaliu se observă parcursul fluctuant în funcție de submăsura la care se face referire. Activitățile de împădurire au privit doar 115 ha și doar 3 beneficiari, aceste valori reprezentând mai puțin de 1% din inițiativele prevăzute la începutul programului. Și pentru pepiniere valorile realizate nu sunt încurajatoare cu mai puțin de 10% din suprafața implicată prin intermediul unui beneficiar final care a primit circa 200.000 €.

Au avut foarte mare succes cele două submăsuri privitoare la gospodărirea pădurilor, în special submăsura privitoare la Drumuri forestiere a realizat peste 130% din ținta stabilită în ceea ce privește kilometri de drumuri în zonele forestiere, și anume mai mult de 604 km, din care majoritatea (circa 583 km) au legătură cu drumurile de proprietate publică, în timp ce restul au privit refacerea drumurilor de proprietate privată. În acest caz costul per kilometru realizat a fost de circa 84.500 €. O astfel de valoare aparent mare este justificată de faptul că drumurile forestiere finanțate de Sapard trebuie să fie de acces public și astfel drumul reabilitat prin contribuție comunitară are caracteristici speciale de siguranță și accesibilitate. În consecință, această cerință de acces public a ridicat în mod direct costurile de realizare.

Mai jos sunt prezentați **indicatorii de rezultat** pentru Măsura 3.5 cu valorile consolidate la 31.12.2009

Tabel - . Indicatori de rezultat la nivel de măsură 3.5

Indicatori de rezultat	UM	Target	Realizat	Capacitate de realizare
		(a)	(b)	(b/a)
Creșterea suprafeței de teren agricol împădurit	Ha	40.000	115	0,29%
Creșterea numărului de puiți obținuți în pepiniere proprii	N°	8.000.000	2.700.000*	34,00%
Creșterea capacității de prelucrare primară a lemnului care respectă condițiile tehnice de protecția mediului	%	20 (2.6 Million M3)	5* (736.251 M3)	28%
Creșterea lungimii drumurilor forestiere	%	5 (2080 km)	1,5* (604) km	30%
Creșterea suprafețelor de păduri administrate de asociațiile proprietarilor de păduri	%	10	0	0,00%
Creșterea numărului de proprietari de păduri asociați	%	20	0	0,00%

* date estimate de evaluator

Considerații privind situația evoluției fizice:

Evoluția fizică a Măsurii 3.5 în ceea ce privește indicatorii de rezultat nu pare a fi îndeplinit un nivel satisfăcător față de nivelul target definit în faza de aprobare a Programului.

Cei 3 indicatori ce au atins nivele acceptabile (circa 30%) privesc submăsurile pentru drumurile forestiere, îmbunătățirea structurilor fermelor agricole forestiere și cea a pepinierelor. Evaluatorul, pentru estimarea indicatorilor de rezultat s-a bazat pe datele prezentate în documentele programului, care se refera pe de o parte la dimensiunea fondului forestier român (circa 6,5 Milioane hectare) și pe de alta la producția anuală de masă lemnoasă din pădurile românești (circa 13 Milioane de metri cubi). Ambele date se referă la anul 2002. De asemenea ca număr de puietși disponibili pentru pepinierele reabilite s-a estimat o capacitate de cel puțin 600.000 puietși per hectar de pepinieră forestieră.

Privitor la valorile prezentate evaluatorul evidențiază în legătură cu accesibilitatea pădurilor din România faptul că rezultatele sunt mai limitate. Practic, după cum s-a menționat și în PNDR sunt circa 2 milioane de hectare de pădure complet inaccesibile în România. Din acest motiv submăsura aferentă a mers foarte bine, bucurandu-se de atenția beneficiarilor. Deși cheltuiala pe această submăsură a depășit cu mult expectativele prevăzute, inițiativele finanțate au realizat doar 30% din km forestieri pe care programul îi prevedea. După cum s-a mai menționat costul mare per kilometru de drum forestier (circa 85.000/km) (reprezentând raportul între cheltuiala totală efectuată pentru sub-măsura Drumuri Forestiere și km de drum realizați) a limitat în mod evident capacitatea de a genera rezultate satisfăcătoare din partea acestei submăsuri, în raport cu estimarea făcută în cadrul programării.

În ceea ce privește celălalt indicator privitor la competitivitatea și respectarea mediului din partea fermelor forestiere, rezultatele obținute sunt sub așteptările generate ținând seama de buna desfășurare a cheltuielii pentru submăsura “Investitii pentru îmbunătățirea prelucrării primare a lemnului și marketingului produselor forestiere” care a contribuit în mod exclusiv la valorificarea acestui indicator.

În ceea ce privește ceilalți indicatori, aceștia nu au atins nivele suficiente astfel încât să justifice o analiză în detaliu.

5. Date primare colectate

Activitățile de intervievare directă s-au desfășurat în perioada aprilie - mai 2011 și au implicat 12 beneficiari finali ai Măsurii 3.5. Anterior etapei de intervievare prin telefon a fost pregătit un chestionar ad-hoc pentru analiza rezultatelor, dar în general a impactului generat de Plan asupra beneficiarilor; în special, în materie de întreținere a patrimoniului forestier și creșterea productivității în prelucrarea lemnului reprezentând obiectivele principalele ale Măsurii în discuție.

6. Criterii de selecție a eșantionului Măsurii

Pentru selectarea unui eșantion semnificativ reprezentativ de beneficiari pentru această Măsură se face trimitere la analiza expusă anterior privitoare la eșantionul beneficiarilor Programului SAPARD. În special se consideră oportună prezentarea factorilor luați în considerare pentru estimarea unui număr considerabil din punct de vedere statistic pentru o analiză corectă, după cum este prezentat în tabelul următor, făcând referire la reprezentativitatea Măsurii în baza întregului univers ai beneficiarilor Sapard luat în considerare.

Măsură	Ponderea factorului număr	Ponderea factorului financiar	Medie	Medie corectată	Extragere eşantion (număr)
Măsura 3.5	2,6%	4,5%	3,6%	4,1%	10

De asemenea pentru o reprezentativitate mai mare eşantionul a fost mărit la 12 unități și a fost împărțit în baza plăților efectuate în cadrul fiecărei submăsuri prevăzute, după cum a fost subliniat în prezentarea Măsurii. În special, eşantionul de cercetare a fost stratificat după următoarea metoda cu scopul de a avea o panoramă și mai reprezentativă a universului de referință.

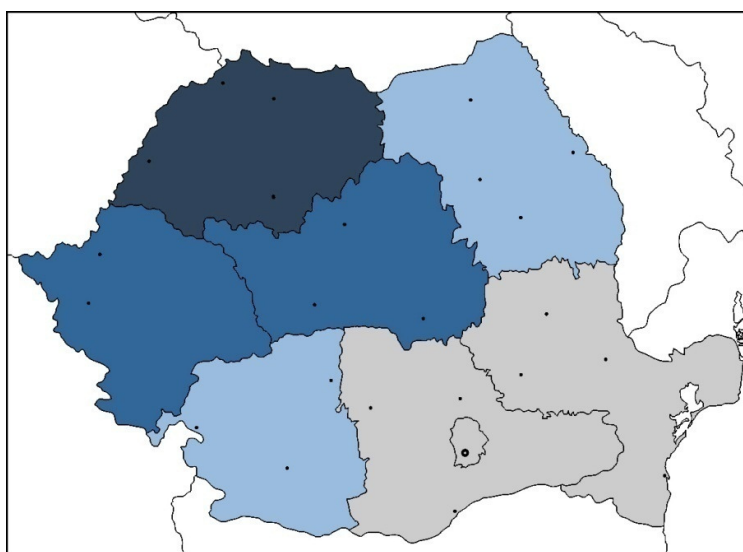
Măsura 3.5 – Analiza eşantionului de beneficiari per submăsuri

Submăsură	Pondere factor număr	Ponderea factorului financiar	Media	Unități de extras
Drumuri forestiere	66,4%	88,7%	77,5%	10
Alte activități	33,6%	11,3%	22,5%	2
TOTAL	100%	100%	100%	12

Este evident faptul că, după cum a mai fost deja amintit în analiza inițiativelor forestiere submăsura legată de crearea de drumuri forestiere a avut numărul cel mai mare de proiecte și sume cheltuite, prin urmare a avut numărul cel mai mare de beneficiari de interviu. Din acest motiv evaluatorul a considerat utilă mărirea beneficiarilor submăsurii “Drumuri forestiere”, tocmai pentru o mai mare reprezentativitate a cercetării. În termeni procentuali 10 beneficiari ai submăsurii “Drumuri forestiere” reprezintă circa **13% din întreg universul** de referință, care în sine este o valoare de reprezentativitate statistică mare, mai ales că beneficiarii sunt asemănători (și anume consilii publice locale proprietari de zone împădurite).

7. Harta răspunsurilor, analiza datelor cercetării și comentarii

După cum s-a precizat anterior, în acord cu cheltuiala financiară susținută beneficiarii interviuți sunt în procent de 16% privați ce au luat contribuții pentru submăsura 3 „investiții în ferme forestiere” și restul de 84% sunt instituții publice (consilii comunale) posesori de păduri ce au participat la submăsura 4 “Drumuri forestiere”. În ceea ce privește distribuția geografică a beneficiarilor aceasta este prezentată în figura următoare, fiind în acord cu distribuția geografică a resurselor Măsurii, după cum a fost indicat pe harta anterior comentată.

Sursa: Elaborat de Evaluator

Legenda:

Cea mai mare parte a subiecților intervievați aparțin regiunii 6, care este una din regiunile cele mai împădurite din România unde este prezent lanțul Munților Carpați. Nu au fost intervievați beneficiari ai zonelor sud-est ale țării întrucât nu au formațiuni muntoase prin urmare nici zone împădurite semnificative.

După cum a fost precizat anterior în prezentarea Măsurii toți beneficiarii au prezentat cererea în cadrul unicei sesiuni deschisă de administrație și anume în mai 2006. În următorul tabel sunt prezentate **valorile medii ale sumelor** solicitate, evidențind pe de o parte valorile medii rezultate din analiza sistemului de monitorizare în baza informațiilor prezente în listele de plată puse la dispoziție de Autoritatea de Management. În coloana a doua sunt prezentate valorile medii ale sumelor solicitate de beneficiarii care fac parte din eşantion.

Tabel - **Sume medii în Euro** ale proiectelor prezentate per submăsură

Submăsură	Valoare medie proiect (univers) (€)	Valoare Medie proiect (eșantion) (€)
01	33.577	n.d.
02	23.892	n.d.
03	176.177	375.000
4	744.178	800.000

Circa 30% din beneficiari au apelat la o entitate externă sau societate de consultanță pentru a prezenta cererea de finanțare, iar 70% au reușit să pregătească documentația necesară în mod individual. În acest caz prezența mare a instituțiilor publice printre beneficiari subliniază faptul că

aceștia sunt în măsura să identifice la nivel intern resursele umane corespunzătoare pentru a pregăti acest tip de documentație.

În general beneficiarii au considerat foarte bune informațiile privitoare la program furnizate de Autoritatea de Management și doar 15% au indicat ca puține informațiile privitoare la inițiativă și modalitățile de comunicare din partea responsabililor locali. Totuși, cea mai mare parte a beneficiarilor s-a plâns de sistemele rigide de reglementare ce au întârziat executarea lucrărilor.

În cazul societăților beneficiare ale **submăsurii 3**, este vorba de societăți mijlocii care se ocupă cu prelucrarea lemnului, acestea au venituri mai mari de 200.000 euro, iar **creșterea venitului** în urma finanțării a fost în medie de 10%. Faptul că respectiva contribuție a îmbunătățit cu puțin situația lor de început este confirmată și de procentul de 100% dintre beneficiarii submăsurii care ar fi făcut oricum investiția, demonstrând astfel un efect **deadweight** de 100%. Si datorită faptului că contribuția a acoperit nu mai mult de 50% din totalul costurilor eligibile, și în termeni cantitativi, nu a fost determinant pentru efectuarea finanțării. 100% dintre intervievați confirmă ca nu au recurs la vreun credit pentru a efectua investiția, utilizând resurse proprii și așteptând apoi termenele prevăzute pentru rambursările din partea SAPARD.

Efectele pozitive în urma finanțării privesc în principal modernizarea echipamentelor achiziționate ce au permis îmbunătățirea productivității prelucrărilor, în detaliu, pentru intervievați creșterea productivității s-a datorat unei mai bune administrări a apei și a organizării lucrului.

În jumătate dintre cazuri intervenția a generat un efect pozitiv privind **locurile de muncă** prin angajarea de personal mai bine calificat. Este important de remarcat că efectul pozitiv a fost generat și asupra creșterii **valorii produselor vândute**. Această creștere a fost estimată la 25% anual, investițiile realizate permițând îmbunătățirea calității produselor prelucrate în domeniul lemnului, garantând un randament mai mare pentru beneficiari. Acest lucru s-a datorat și unei mai bune poziționări pe piață a noilor produse astfel realizate.

În ceea ce privește entitățile publice, beneficiarii **submăsurii 4** sunt reprezentați mai ales de consiliile locale proprietari de zone împădurite. În medie sunt beneficiari ce dețin peste 200 ha de pădure, dar variabilitatea acestei informații este foarte mare. Din cercetarea directă a rezultat cum contribuția nu a avut un efect imediat asupra venitului, și pentru ca este vorba de consilii locale, nu putea exista un efect direct asupra angajaților acestor structuri în urma finanțării. Toți beneficiarii au confirmat o **creștere a venitului** rezultată din administrarea durabilă a pădurilor, în medie, de 15% în urma îmbunătățirii accesului în zonele împădurite.

De asemenea analiza asupra efectului **deadweight** arată ca acesta este nul întrucât totalitatea responsabililor intervievați au confirmat că în lipsa contribuției SAPARD, care a acoperit 100% din costurile de intervenție, aceste inițiative de modernizare a căilor de acces în zonele împădurite **nu ar fi fost efectuate**. Circa 70% din beneficiari afirmă că au recurs la o formă de credit (de exemplu la bancă) pentru a putea finanța lucrările prevăzute, totuși până în prezent (mai 2011) finanțarea a fost stinsă confirmând astfel necesitatea de lichiditate pentru entitățile publice, dar și capacitatea lor de limitare a riscurilor de îndatorare.

În general **efectele pozitive** generate de submăsură privesc în principal o mai bună administrare a patrimoniului forestier. Îmbunătățirea viabilității în cadrul zonelor împădurite a însemnat pentru mulți beneficiari posesori ai zonelor împădurite și utilizarea de mijloace mecanice mai eficiente pentru administrarea zonelor. Desigur, după părerea beneficiarilor sunt și alte efecte indirecte pozitive privitoare la turism și în general privitoare la valorificarea resurselor naturale într-un mod mai simplu.

După cum s-a menționat, în niciunul dintre cazuri intervențiile nu au avut efecte directe asupra **creării locurilor de muncă**, practic nici un beneficiar final nu a făcut referire la efectele pozitive în acest sens, cu excepția personalului implicat în realizarea lucrărilor finanțate.

8. Considerații finale asupra rezultatelor Măsurii 3.5

Măsura 3.5 a contribuit în perioada 2000-2009 la îmbunătățirea administrării durabile a zonelor împădurite românești, în special, concentrarea resurselor s-a făcut pentru două submăsuri ce au privit atât inițiativele legate de viabilitatea forestieră cât și alte resurse, circa 6,5 Milioane de Euro, destinate achiziționării de utilaje și instrumente de îmbunătățire a prelucrării lemnului.

O cerință pentru menținerea unui corect sistem de echilibru forestier este sistemul rutier care funcționează perfect și ca sistem de prevenire a incendiilor și astfel de conservare a capitalului forestier. Prin urmare, concentrarea resurselor pentru aceste inițiative este în concordanță dar și eficace cu privire la atingerea obiectivelor operaționale ale Măsurii.

Pe de altă parte resursele disponibile pentru această inițiativă au limitat impactul general asupra sistemului forestier român. Dacă considerăm că totalul financiar disponibil a fost de circa 75 de milioane de euro pentru a acoperi peste 6,2 milioane de hectare de pădure din România, se înțelege faptul că alocarea financiară este limitată în raport cu vastitatea sistemului forestier existent.

Practic din cei 113 beneficiari ai Măsurii 3.5, 74 sunt subiecți publici care administrează zone împădurite, în timp ce alți 34 au beneficiat de echipamente și utilaje mecanice pentru prelucrarea lemnului și astfel pentru îmbunătățirea valorii adăugate rezultate din prelucrarea acestui produs. Se observă astfel capacitatea limitată a Măsurii de a acoperi totalitatea sectorului forestier, dar prin această inițiativă s-a activat un prim pas care apoi continuă cu implementarea Măsurilor forestiere din cadrul PNDR 2007-2013, respectiv măsura 125 “Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii”; prin urmare aceasta inițiativă a avut cu siguranță o contribuție determinantă pentru acquis-ul comunitar o dată cu intrarea României în Uniunea Europeană și în sistemul de administrare a Fondurilor Europene

MASURA 4.1**„Îmbunătățirea pregătirii profesionale”**

Axa 4	Dezvoltarea resurselor umane		
Tipologia de intervenție	Altele (a se specifica)	X	Formare profesională
Beneficiari	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale		
Localizare	Pe întreg teritoriul României		
Modalitatea de selectare a proiectelor	La nivel Ministerial	Anunț	La ghișeu
	X		

1. Obiective si descrierea Măsurii

Așa cum rezultă din descrierea măsurii 4.1 din cadrul Programului Național pentru Agricultură și Dezvoltarea Rurală, și în concordanță cu Art. 2 din Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1268/1999, cu Art. 5 din Regulamentul Comisiei (CE) nr. 2759/1999, precum și cu prevederile din Capitolul III, Titlul II al Regulamentului Consiliului (CE) nr. 1257/1999, obiectivul general al acestei măsuri este asistarea formării profesionale în vederea contribuției la îmbunătățirea cunoștințelor și a competențelor profesionale ale fermierilor și ale altor persoane implicate în activități legate de agricultură, silvicultură, piscicultură și acvacultură, procesarea produselor agricole, piscicole și de acvacultură, precum și la conversia acestora spre activități non agricole.

Obiectivele specifice ale măsurii includ:

- Îmbunătățirea formării profesionale a producătorilor agricoli și silvici, piscicoli și din acvacultură, precum și a angajaților din unitățile de procesare agricolă și piscicolă pentru reorientarea calitativă a producției;
- Îmbunătățirea formării profesionale a producătorilor agricoli, silvici, piscicoli și din acvacultură în vederea aplicării metodelor de producție coerente cu ocrotirea și îmbunătățirea peisajului;
- Îmbunătățirea formării profesionale a producătorilor agricoli, silvicolici și piscicoli în vederea aplicării metodelor de protecție a mediului și a normelor privind igiena și bunăstarea animalelor;
- Îmbunătățirea formării profesionale a producătorilor agricoli și a proprietarilor de păduri private, precum și a șefilor fermelor agricole și silvice, piscicole și de acvacultură, în vederea creșterii nivelului cunoștințelor în domeniul managementului și marketing-ului pentru gestionarea unei ferme viabile din punct de vedere economic, social și de mediu
- Formarea proprietarilor de păduri private și a altor persoane implicate în activități silvice în vederea aplicării practicilor de gestionare a pădurilor care să permită îmbunătățirea funcțiilor economice, ecologice și sociale ale pădurilor.
- Formarea producătorilor agricoli, a proprietarilor privați de păduri și a pescarilor în vederea diversificării sau re-conversiei activităților agricole și silvice de bază, în scopul practicării altor ocupații și / sau creării altor locuri de muncă (agro-turism, activități meșteșugărești, creșterea albinelor, acvacultură, ș.a.m.d.).

- Formarea producătorilor agricoli, a pescarilor și a proprietarilor de păduri pentru stimularea înființării de grupuri de producători și îmbunătățirea cunoștințelor membrilor grupurilor de producători existente, precum și pentru formarea membrilor pentru recunoașterea oficială a acestora.
- Formarea producătorilor agricoli, pentru stimularea înființării asociațiilor de utilizatori de apă și îmbunătățirea cunoștințelor membrilor din cadrul asociațiilor de utilizatori de apă existente în vederea asigurării unui management sustenabil al resurselor de apă pentru uz agricol, în corelare cu restaurarea și conservarea calității mediului în zonele rurale.

În fine, se menționează obiectivele operaționale ale acestei măsuri:

- Reorientarea calitativă a producției, inclusiv în vederea înființării grupurilor de producători;
- Practici de producție compatibile cu conservarea peisajului, protejarea mediului, standardele de igienă și bunăstarea animalelor, inclusiv formarea fermierilor care implementează măsura de agro-mediu;
- Gestionarea fermelor agricole și de acvacultură viabile din punct de vedere economic;
- Administrarea rețelelor de irigație de către membrii Asociației Utilizatorilor de Apă
- Alte acțiuni de formare profesională: silvicultură și diversificarea activităților rurale în cazul producătorilor agricoli și piscicoli, precum și în cazul proprietarilor de păduri.

Măsura se va concentra asupra formării de scurtă durată în sectoarele legate de acquis-ul comunitar: protecția mediului, igiena și calitatea, bunăstarea animalelor, precum și pentru creșterea viabilității economice a fermelor agricole și piscicole.

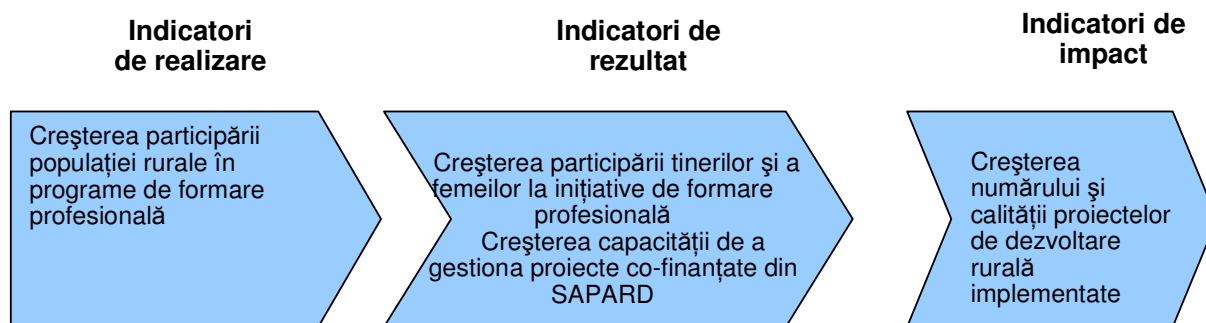
2. Sectoare de intervenție ale Măsurii

În concordanță cu obiectivele specifice și operaționale menționate mai sus, în cadrul măsurii 4.1 se identifică următoarele câmpuri de acțiune principale, aferente intervențiilor de pregătire profesională:

- Practici de producție (în domeniul agricol, vegetal și animal, silvic și piscicol);
- Pregătirea șefilor de exploatații agricole și silvice în domeniile: economic, tehnic, juridic, fiscal;
- Diversificarea sau reconversia diferitelor activități în spațiul rural, din care: turism rural, activități meșteșugărești, acvacultura, alte activități;
- Înființarea asociațiilor utilizatorilor de apă și îmbunătățirea cunoștințelor membrilor asociațiilor existente ale utilizatorilor de apă, pentru asigurarea unui management durabil al resurselor de apă;
- Procesarea și marketingul produselor agricole și piscicole în conformitate cu tehnologiile specifice;
- Protecția mediului;
- Pregătire în vederea respectării normelor de igienă, de bunăstare a animalelor și de sănătate a plantelor;

➤ Înființarea grupurilor de producători și pentru promovarea obiectivelor, principiilor și modalităților de funcționare ale acestora, precum și pregătirea membrilor grupurilor de producători recunoscute, în vederea îmbunătățirii activității acestora.

Logica de intervenție a Măsurii 4.1 poate fi descrisă după cum urmează:

3. Rezultate financiare la 31/12/2009

Modul de cheltuire a sumelor alocate pentru Măsura 4.1 este descris în tabelul următor:

Tabel - . Realizarea financiară a măsurii 4.1 la 31.12.2009

	Plan financiar		Aprobate	Plăți		%		
	Cheltuiala publică totală	cota UE		Total plăți	cota UE			
	a			b	c	d	c/a	b/a
2000								
2001								
2002	916.340	687255				0,00	0,00	n.c.
2003	2.042.700	1532025				0,00	0,00	n.c.
2004	990.199	742649				0,00	0,00	n.c.
2005	0		2.901.044					n.c.
2006	0							n.c.
2007	0			1.800.441	1350331			n.c.
2008	0			1.228.052	921039			n.c.
2009	0							n.c.
total	3.949.239	2.961.929	2.901.044	3.028.493	2.271.370	77	73	104

Tabelul arată faptul că planul financiar revizuit prevedea concentrarea a peste 51% din sumele alocate în anul 2003, restul fiind distribuite în mod aproape egal în anii 2002 și 2004. În fapt, acreditarea târzie a acestei măsuri (cele cinci proiecte, în valoare de 3,65 milioane de euro, fiind aprobate doar în cursul anului 2005), a determinat finalizarea proiectelor după anul 2006 și concentrarea plăților aferente, în valoare totală de 3,028 milioane de euro, în anii 2007 și 2008. Cota de co-finanțare UE pentru aceasta măsură a fost de 75%, valoarea totală a co-finanțării planificate însumând circa 2,962 milioane de euro. Valoarea totală a plăților realizate la 31.12.2009 reprezenta circa 77% din valoarea totală angajată și 104% din valoarea proiectelor aprobate (diferența datorându-se probabil fluctuației cursului de schimb valutar) ; cota UE a plăților efectuate s-a ridicat la 2,271 milioane de euro.

Pentru măsura 4.1 nu este posibil să se realizeze o analiză privind distribuția teritorială a finanțărilor deoarece singurul beneficiar al măsurii a fost Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale.

4. Rezultate ale evoluției fizice la 31/12/2009

În cele trei tabele de mai jos se indică evoluția indicatorilor de realizare și de rezultat pentru Măsura 4.1 la 31.12.2009, după cum reiese din compararea previziunilor conținute în Planul Național pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală 2000-2006 cu datele prezentate în Raportul final Sapard România din iulie 2010.

Din tabelul de mai jos reiese faptul că măsura 4.1 și-a atins doar într-o mică măsură țintele stabilite în cadrul PNADR 2000-2006. În special, din cele 305 cursuri de formare profesională planificate a fi realizate, în cadrul măsurii 4.1 au fost organizate doar 60 de cursuri, însumând 2.354 cursanți, ceea ce reprezintă circa 7% din țintă referitoare la numărul participanților (35.000) și circa 20% din ținta privind numărul cursurilor. Se remarcă, totuși, faptul că obiectivul privind participarea tinerilor și femeilor la formare profesională, în proporție, a fost atins pe deplin, având în vedere faptul că aceste două categorii de beneficiari împreună reprezintă peste 84% din totalul cursanților (ținta fiind de 20%), iar capacitatea de realizare a țintei stabilite în PNADR a fost de peste 28%. Durata medie a cursurilor a fost de 11 zile, reprezentând o valoare un pic mai mică (73%) de țintă (15 zile).

Tabel - Indicatori de realizare la nivel de măsură 4.1

Indicator de realizare	Unitate de măsură	Target	Realizat	Capacitate de realizare
		(a)	(b)	(b/a) %
nr. de acțiuni de pregătire	n.	305	60	19,67
nr. de participanți, din care:	n.	35.000	2.354	6,73
Tineri și femei	n.	7.000	1.980	28,29
Numărul mediu de zile de pregătire / participant*	zile	15	11	73,33

* Indicatorii de realizare prevăzuți în cadrul PNADR prevedeau considerarea cursurilor de scurtă și de lungă durată, însă nu se includea în program o definiție de „scurtă/lungă durată”. Conform metodologiei CNCFP, sunt considerate cursuri de scurtă durată cele de inițiere, perfecționare și specializare, în vreme ce cursuri de lungă durată sunt cele de calificare și recalificare. Având în vedere această definiție, prin SAPARD s-au organizat doar cursuri de scurtă durată.

Detalierea numărului și tipologiilor de participanți la cursuri pe tipuri de acțiuni de formare arată faptul că ponderea cea mai mare (67%) de tineri participanți la cursuri s-a înregistrat în cadrul acțiunilor de formare privind practicile de producție (la același nivel pentru sectorul vegetal și animal), urmate de acțiunile de formare vizând diversificarea sau reconversia diferitor activități în spațiul rural, unde s-au înregistrat ponderi ridicate de tineri (56% din totalul participanților) și de femei (51%). Acțiunile de formare în vederea diversificării activităților din spațiul rural au vizat numai domeniul turismului rural. Un nivel ridicat de participare a femeilor (40% din totalul participanților) s-a înregistrat și în cadrul acțiunilor de formare pentru procesarea și marketingul produselor agricole și piscicole în conformitate cu tehnologiile specifice, în vreme ce participarea cea mai scăzută a femeilor s-a înregistrat în cadrul cursurilor privind pregătirea șefilor de exploatații agricole și silvice în domeniile: economic, tehnic, juridic, fiscal (18% din totalul participanților) și protecția mediului (21% din totalul participanților).

Tabel - . Numărul și tipologiile cursanților pe tipuri de acțiuni

Scop	Număr de cursuri	Numar de cursanti		%		
		Total	din care:		din care:	
			Femei	Tineri	Femei	Tineri
Imbunatatirea pregatirii profesionale pentru:						
Practici de productie	23	911	220	611	24	67
din care:						
Agricole	14	527	121	352	23	67
Sector vegetal						
Sector animal	9	384	99	259	26	67
silvice	0	0	0	0	0	0
piscicole	0	0	0	0	0	0
Pregatirea sefilor de exploataii agricole si silvice in domeniile: economic, tehnic, juridic, fiscal	12	578	104	314	18	54
din care:						
agricole	4	166	46	104	28	63
silvice	8	412	58	210	14	51
piscicole	0	0	0	0	0	0
Diversificarea sau a reconversia diferitor activitati in spatiul rural	2	86	44	48	51	56
din care:						
turism rural	2	86	44	48	51	56
activități meșteșugărești	0	0	0	0	0	0
acvacultura	0	0	0	0	0	0
alte activitati	0	0	0	0	0	0

Infiintarea asociatiilor utilizatorilor de apa si imbunatatirea cunostintelor membrilor asociatiilor existente ale utilizatorilor de apa, pentru asigurarea unui management durabil al resurselor de apa	0	0	0	0	0	0
Procesarea si marketingul produselor agricole si piscicole in conformitate cu tehnologiile specifice	7	342	137	181	40	53
Protectia mediului	16	437	91	230	21	53
Pregatire in vederea respectarii normelor de igiena, de bunastare a animalelor si a sanatatii plantelor;	0	0	0	0	0	0
Infiintarea grupurilor de producatori si pentru promovarea obiectivelor, principiilor si modalitatilor de functionare a acestora, precum si pregatirea membrilor grupurilor de producatori recunoscute, in vederea imbunatatirii activitatii acestora	0	0	0	0	0	0
Altele	0	0	0	0	0	0
TOTAL¹	60	2.354	596	1.384	25	59

Se remarcă faptul că numărul cel mai mare de cursuri și participanți s-a înregistrat în cadrul acțiunii de îmbunătățire profesională în domeniul practicilor de producție (peste 38% din totalul cursurilor și participanților), în vreme ce nu s-au organizat cursuri în cadrul următoarelor acțiuni: înființarea asociațiilor utilizatorilor de apa si îmbunătățirea cunoștințelor membrilor asociațiilor existente ale utilizatorilor de apa, pentru asigurarea unui management durabil al resurselor de apa; Pregătire in vederea respectării normelor de igiena, de bunăstare a animalelor si a sănătății plantelor; Înființarea grupurilor de producători si pentru promovarea obiectivelor, principiilor si modalităților de funcționare ale acestora, precum si pregătirea membrilor grupurilor de producători recunoscute, in vederea îmbunătățirii activității acestora.

Peste 20% din totalul cursurilor și cursanților a fost înregistrat și în cadrul acțiunii de pregătire a șefilor de exploatații agricole si silvice in domeniile: economic, tehnic, juridic, fiscal. De asemenea, acțiunile de formare în domeniul protecției mediului au adunat peste 26% din numărul total al cursurilor organizate și circa 18% din numărul total al cursanților.

Câteva cursuri au fost organizate și în cadrul acțiunilor de pregătire în domeniul procesării și marketingul-ului produselor agricole si piscicole in conformitate cu tehnologiile specifice (circa 12% din numărul total al cursurilor și 15% din totalul participanților) și în domeniul diversificării sau reconversiei diferitor activități în spațiul rural (circa 3% din totalul cursurilor și participanților).

În ceea ce privește atingerea țintelor legate de rezultatul acțiunilor de formare promovate la nivelul măsurii 4.1, tabelul următor arată faptul că rezultatul aferent participării tinerilor la programe de formare a fost atins pe deplin, ponderea participării acestora la cursuri fiind de 59%, pe când ținta fusese stabilită la minim 30%. Pe de altă parte, rezultatul aferent participării femeilor la cursuri de pregătire profesională nu a fost atins în totalitate, ponderea femeilor din totalul cursanților fiind de 25% (față de țintă stabilită la minim 30%), ceea ce reprezintă oricum un rezultat bun.

De asemenea, rezultatul cu privire la valorificarea participării la cursuri de pregătire prin depunere de proiecte în cadrul programului SAPARD de către absolvenți nu a fost atins pe deplin: ponderea absolvenților cu proiecte Sapard în derulare sau finalizate, dintr-un eșantion de 761 cursanți (din cadrul proiectelor de formare pentru care aceasta informație a fost disponibilă), reprezentând peste 32% din totalul beneficiarilor măsurii 4.1, numărul de proiecte în curs sau finalizate a fost de 322, adică 42% din numărul de cursanți,

Tabel - . Indicatori de rezultat la nivelul măsurii 4.1

Indicatori de rezultat	UM	Target	Realizat	Capacitate de realizare
		(a)	(b)	(b/a)
Ponderea tinerilor fermieri din numărul total de cursanți	%	peste 30%	59%	197
Ponderea femeilor din numărul total de cursanți	%	peste 30%	25%	83
Ponderea cursanților care au proiecte finanțate prin Sapard, din numărul total de cursanți	%	Peste 70%	42%	60

Considerații privind situația evoluției fizice

Lucrul cel mai remarcabil în ceea ce privește realizarea Măsurii 4.1 privește depășirea previziunilor legate de participarea tinerilor la această măsură, ceea ce reprezintă un element important de valoare adăugată a intervențiilor din perspectiva creșterii implicării tinerilor în activități de producție agricolă adaptate cerințelor standardelor UE. De asemenea, se remarcă participarea femeilor la acțiuni de formare în domeniul diversificării activităților din spațiul rural, în special, în domeniul turismului rural, tot din perspectiva creșterii implicării femeilor în activități non agricole de mare valoare strategică în vederea creșterii atractivității zonelor rurale.

5. Considerații finale asupra rezultatelor Măsurii 4.1

Luând în considerare întârzierea în acreditarea măsurii 4.1 și absorbția relativ scăzută a fondurilor disponibile, rezultatele atinse au fost, totuși, bune, în special pentru ca acțiunile de formare au implicat participarea relativă a unui număr important de tineri, ceea ce reprezenta unul din rezultatele vizate principale.

Mai mult, având în vedere faptul că media participanților la cursuri a fost de 39 de persoane / curs (maximum de 49 de persoane înregistrându-se în cadrul acțiunii „Procesarea și marketingul produselor agricole și piscicole în conformitate cu tehnologiile specifice” și minimum de 27 de persoane înregistrându-se în cadrul acțiunilor de pregătire în domeniul protecției mediului), se

poate afirma că, în ceea ce privește calitatea predării și învățării, cursurile, având clase relativ puțin aglomerate, au oferit un nivel destul de ridicat de calitate.

În ceea ce privește costurile cursurilor realizate, acestea au fost în medie de 50.475 euro pe curs, adică 1.286,5 euro pe participant, ceea ce reprezintă o valoare aproape dublă față de sumă planificată de circa 25.297 euro pe curs și de aproape șase ori mai mare decât suma previzionată a fi cheltuită pe participant, însumând 220 euro. Aceasta diferență extrem de semnificativă între sumele planificate și cele cheltuite poate fi datorată în primul rând evoluției pieței formării profesionale din ultimii 10 ani, care a fost caracterizată de o creștere importantă a prețurilor aferente serviciilor de formare profesională (în special în legătură cu plata formatorilor) și serviciilor corelate (incluzând transportul, cazare și hrana participanților).

Datorită importanței recunoscute a acțiunilor de instruire a fermierilor în mai multe domenii aferente agriculturii, silviculturii și industriei alimentare, în cadrul perioadei de programare viitoare, prin Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013 s-a prevăzut activarea unei măsuri dedicate formării profesionale, informare și difuzare de cunoștințe, și anume măsură 111.

Obiectivul acestei măsuri este îmbunătățirea competitivității sectoarelor agricol, silvic și alimentar, utilizarea durabilă a terenurilor agricole și protecția mediului, prin acțiuni de formare, informare și difuzare de cunoștințe inovative adresate persoanelor adulte care activează în sectoarele menționate. În special, măsura vizează următoarele obiective specifice:

- Dobândirea de informații și cunoștințe relevante care să permită gospodărirea durabilă a terenurilor agricole și forestiere, creșterea calității managementului la nivel de ferma, restructurarea și modernizarea în sectoarele de procesare și comercializare pentru produsele agricole și forestiere, contribuind astfel la îmbunătățirea condițiilor de viață și reducerea șomajului în zonele rurale.
- Îmbunătățirea și dezvoltarea competențelor necesare pentru persoanele care sunt sau vor fi implicate în activități forestiere pentru practicarea unui management durabil al pădurilor în vederea creșterii suprafețelor forestiere, prelucrării lemnului și valorificării eficiente a produselor pădurii.

Beneficiari finali ai acestei măsuri sunt persoane adulte care activează în domeniile agriculturii, silviculturii (inclusiv proprietari de pădure) și industriei agro-alimentare.

Beneficiarii direcți ai măsurii sunt furnizori ai acțiunilor de formare profesională, informare și difuzare a cunoștințelor: entități publice sau private care activează în domeniul formării profesionale a adulților și/sau informării și difuzării de cunoștințe care îndeplinesc criteriile de eligibilitate și de selecție.

În cadrul măsurii 111 din PNDR au fost încheiate 10 contracte cu o valoare de 11,69 mil euro.

MASURA 4.2*“Asistență tehnică”*

Axa 4	Dezvoltarea resurselor umane		
Tipologia de intervenție	Altele (a se specifica)	X	Comunicare, animare, formare, studii
Beneficiari	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale		
Localizare	Pe întreg teritoriul României		
Modalitatea de selectare a proiectelor	La nivel Ministerial	Anunț	La ghiseu
	X		

1. Obiective si descrierea Măsurii

Scopul acestei măsuri este asistarea implementării și monitorizării Programului și modificărilor posibile ale acestuia. În sprijinul acestui scop, obiectivele măsurii includ următoarele:

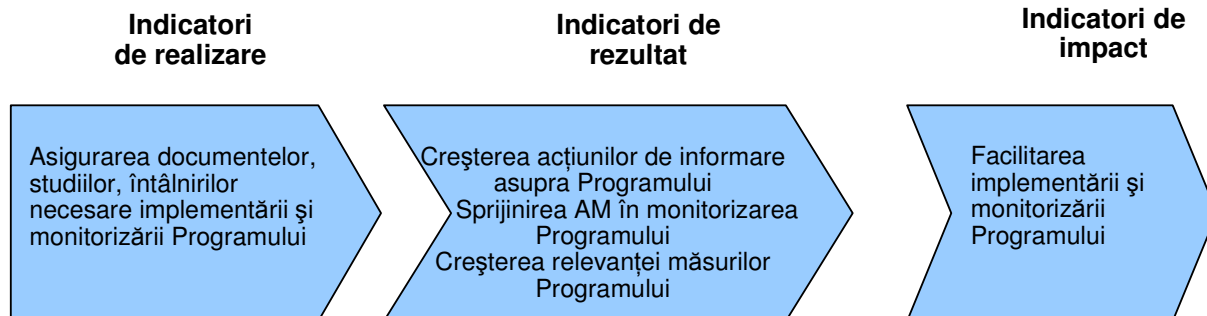
- Furnizarea de sprijin în vederea monitorizării
- Asigurarea unui flux adecvat de informare și publicitate
- Sprijinirea studiilor, vizitelor, seminarilor
- Furnizarea de sprijin pentru expertiză externă
- Furnizarea de sprijin în vederea evaluării programului

2. Sectoare de intervenție ale Măsurii

În baza descrierii măsurii din cadrul PNADR 2000-2006, asistența tehnică poate să fie furnizată pentru următoarele tipologii de intervenții:

- Întâlnirile Comitetului de Monitorizare
- Asistența experților acordată Comitetului de Monitorizare pentru îndeplinirea sarcinilor acestuia, incluzând analiza și revizuirea indicatorilor programului și implementarea / funcționarea sistemului de monitorizare;
- Asistență pentru întâlnirile și implementarea sarcinilor auxiliare ale grupurilor de lucru
- Seminarii
- Informare și campanii publicitare
- Tipărirea și distribuirea de documente
- Traducere și interpretariat
- Vizite și seminarii care nu sunt făcute din inițiativa Comisiei
- Vizite și seminarii făcute din inițiativa Comisiei
- Studii pregătitoare pentru alte măsuri, în vederea asigurării efectivității acestora
- Evaluarea intermediară a programului

Logica de intervenție a Măsurii 4.2 poate fi descrisă după cum urmează:

3. Rezultate financiare la 31/12/2009

Modul de cheltuire a sumelor alocate Măsurii 4.2 este descris în tabelul următor:

Tabel - . Realizarea financiară a măsurii 4.2 la 31.12.2009

	Plan financiar		Contractate*	Plati **		%		
	Cheltuiala publica totala	Cota UE		Total plăți	Cota UE			
	a			b	c	d	c/a	b/a
2000	761.250	609.000						
2001	271.406	217.125						
2002	136.250	109.000						
2003	136.250	109.000						
2004	136.250	109.000	1.164.500	240.182,29	192.145,84	176,28	854,68	20,63
2005				426.263,94	341.011,14			
2006			209.998	691.198,54	552.958,83			329,15
2007				50.554,35	40.443,48			
2008				15.817,35	12.653,88			
total	1.441.406	1.153.125	1.374.498	1.424.016	1.139.213	98,79	95,36	103,6

* Suma totală este luată din Raportul Final al programului Sapard. Valoarea menționată pentru anul 2006 a fost calculată prin diferența între suma totală și suma menționată în Raportul Sapard din anul 2005.

** date furnizate de beneficiar.

Din datele tabelului de mai sus se observă faptul că planul financiar revizuit prevedea pentru aceasta măsură o alocare financiară descrescătoare cu o concentrare a resurselor în primii doi ani, peste 70% din resurse fiind alocat anilor 2000-2001. În fapt, se observă o concentrare a cheltuielilor aferente Măsurii 4.2 în anii 2004, 2005 și 2006, acești însumând peste 95% din totalul plăților efectuate până la 31.12.2009. În special, anul 2006 totalizează aproape jumătate din valoarea totală a cheltuielilor aferente acestei măsuri, în vreme ce peste 84% din valoarea proiectelor aprobate s-a înregistrat în anul 2004, atunci când plățile realizate au fost circa 20% din valoarea proiectelor aprobate și 176% din valoarea alocată anului respectiv.

Contribuția UE pentru aceasta măsură a fost de 80% pe toată durata implementării

Față de planul financiar revizuit, măsura 4.2 și-a realizat pe deplin ținta aferentă cheltuielilor angajate, rezultând cheltuite, la 31.12.2009, circa 99% din resursele alocate. Cota UE a sumelor plătite însumează circa 1,14 milioane de euro.

Diferența între sumele plătite și cele contractate derivă din aplicarea unui curs schimb valutar diferit.

Pentru măsura 4.2 nu este posibil să se realizeze o analiză privind distribuirea teritorială a finanțărilor deoarece singurul beneficiar al măsurii a fost Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale.

4. Rezultate ale evoluției fizice la 31/12/2009

Tabelul de mai jos indică valoarea indicatorilor de realizare prevăzuți pentru Măsura 4.2 în cadrul PNADR, la 31.12.2009, așa cum reiese din Raportul Final Sapard, precum și din alte documente suport elaborate pe parcursul implementării programului. Acești indicatori nu au fost cuantificați în cadrul PNADR, motiv pentru care nu este posibilă o evaluare exactă a capacității de realizare din punct de vedere fizic al acestei măsuri. Cu toate acestea, se pot face observațiile detaliate în paragrafele următoare.

Tabel - . Indicatori de realizare la nivelul măsurii 4.2

Indicator de realizare	UM	Target	Realizat	Capacitate de realizare
		(a)	(b)	(b/a) %
n. materiale promoționale pentru informare generală a tuturor părților (pliante, broșuri, etc)	număr	n.d.	458.334	n.d.
n. campanii de publicitate	număr	n.d.	2	n.d.
n. convocări ale experților	număr	n.d.	0	n.d.
n. seminari, conferințe, ateliere	număr	n.d.	182	n.d.
n. reuniuni ale Comitetului de Coordonare	număr	n.d.	5	n.d.
n. studii privind pregătirea și implementarea măsurilor din Program	număr	n.d.	3	n.d.
n. rapoarte de evaluare a Programului	număr	n.d.	2	n.d.

Considerații privind situația evoluției fizice :

Datorita faptului că rezultatele așteptate pentru aceasta măsură nu au fost cuantificate în cadrul PNADR, nu este posibil să se evalueze în mod exact gradul în care măsura și-a atins ținta. Totuși, din cuantificarea indicatorilor propuși în cadrul PNARD reies câteva observații, după cum urmează:

- Numărul materialelor promoționale elaborate și distribuite poate fi considerat suficient față de necesitățile programului. Aceste materiale includ: broșuri de informare generală și de îndrumare, ghidurile solicitantului (și CD-urile respective, dacă este cazul), materialele pentru presa scrisă, pliantele, afișele, alte materiale promoționale (cum ar fi: bannere, șepci, tricouri, mape, serviete, genți, ș.a.m.d.)
- Numărul campaniilor publicitare este considerat suficient de către evaluator având în vedere faptul că acestea au venit doar în sprijinul intensei activități de informare și promovare realizată de către Direcția Promovare, Comunicare și Relații Mass Media (ulterior Direcția Relații Publice) din cadrul Agenției Sapard în colaborare cu structurile sale regionale, ANCA și alte organizații implicate în implementarea programului Sapard, incluzând organizații ale administrației publice locale. Prin activitățile de informare și promovare curente ale Agenției Sapard și cu sprijinul AT au fost informate și asistate sute de mii de potențiali beneficiari, mulțumită instrumentelor de comunicare alese, bazate pe capilaritatea inițiativelor la nivel teritorial (inclusiv caravana și infocentre mobile) și pe mijloace de comunicare și mediatizare caracterizate de o înaltă vizibilitate, cum ar fi: publicizarea programului în cadrul unor evenimente publice la nivel local; spot-uri TV și radio; articole în presa scrisă națională și locală.
- Fiind o sub-măsură neutilizată, desigur se remarcă un neajuns major în ceea ce privește asistența ce ar fi putut fi furnizată prin convocarea experților, mai ales în scopul sprijinirii acțiunilor de implementare și revizuire a sistemului de monitorizare a programului, în vederea creșterii coerenței interne a acestuia.

Pe de altă parte, neutilizarea acestei sub-măsuri pentru mai multe aspecte de implementare a programului, incluzând sprijinirea beneficiarilor în elaborarea și implementarea proiectelor, poate fi justificată prin faptul că aceasta asistență a fost furnizată prin alte proiecte de AT finanțate din PHARE (de ex. prin proiectul de AT finanțat prin PHARE 2002/000-586.03.05) și, respectiv, prin structurile teritoriale ale ANCA. În aceasta privință, se menționează faptul că, desigur, numeroasele proiecte de asistență tehnică finanțate prin PHARE în perioada derulării programului SAPARD au condiționat concepția Asistenței Tehnice din cadrul măsurii 4.2, în sensul că aceasta s-a focalizat mai mult asupra unor acțiuni de asistență specifice furnizate Autorității de Management a programului (cum ar fi organizarea Comitetelor de Monitorizare sau elaborarea studiilor funcționale altor măsuri ale programului) decât să reprezinte un instrument de asistență transversală furnizată tuturor actorilor implicați în implementarea programului. Lista proiectelor de AT finanțate prin PHARE destinate instituțiilor implicate în implementarea SAPARD se regăsește în paragraful următor.

- Pentru cuantificarea indicatorului privind numărul de seminari organizate s-au avut în vedere următoarele: cele două seminarii naționale organizate pe temele măsurilor 4.1 și 3.5 ale programului Sapard; cele 77 de activități ale Infocentrului Mobil și cele 103 de manifestări specifice de promovare a programului Sapard organizate în cadrul uneia din campaniile de informare.
- Numărul reuniunilor comitetelor de monitorizare organizate în perioada 2005-2007 este considerat suficient de către evaluator.
- De asemenea, numărul proiectelor dedicate evaluării programului este considerat suficient pentru respectarea prevederilor regulamentelor UE n. 1268/1999 și 2759/1999.

5. Considerații finale asupra rezultatelor Măsurii 4.2

La o prima vedere, numărul proiectelor finanțate pe parcursul derulării programului (10) pare a fi suficient, însă neutilizarea sub-măsurii privind convocarea experților ar putea fi afectat capacitatea proiectelor de AT finanțate din măsura 4.2 de a contribui efectiv la o implementare eficientă și eficace a PNADR, intervențiile finanțate vizând, mai mult, sprijinirea unor aspecte specifice legate de sarcinile AM, decât sprijinirea transversală a derulării programului.

De fapt, așa cum s-a menționat anterior, rolul tipic al intervențiilor de AT cu referire la asigurarea însușirii procedurilor de implementare a măsurilor co-finanțate din fondurile puse la dispoziție de CE pentru dezvoltarea rurală din partea tuturor instituțiilor / actorilor implicați în implementarea programului SAPARD a fost mai degrabă îndeplinit de alte proiecte de AT finanțate din programul PHARE.

În special, se menționează următoarele proiecte de asistență tehnică furnizată în vederea pregătirii și acompanierii instituțiilor implicate în implementarea programului SAPARD, incluziv pentru gestionarea generală a programului (incluzând funcția de audit), pentru furnizarea de informații și consultanță solicitanților de proiecte SAPARD, pentru gestionarea sistemului IT necesar implementării programului, precum și în perspectiva gestionării programelor de dezvoltare rurală și pescuit co-finanțate de CE după aderarea la UE, respectiv:

- PHARE 2001 RO 0106.07 - Consolidarea capacității instituționale a României de a implementa măsurile din PNADR în valoare de 1.963.347 Euro; Beneficiar: Agenția SAPARD.
- Proiecte PHARE de asistență tehnică pentru implementarea activității de Audit la nivelul mai multor instituții implicate în derularea programului, respectiv:

Direcția Audit Intern a Agenției SAPARD RO 01.06.07.01; Fondul Național RO 01.06.07.05; Curtea de Conturi a României RO 01.06.07.08.

- Pregătire profesională de specialitate pentru personalul Agenției SAPARD și a altor persoane implicate în Programul SAPARD (Autoritatea de Management) în vederea implementării eficiente a programului și întărirea capacității Autorității de Management în monitorizarea Programului SAPARD RO 01.06.07.02.

- RO 2002/000-586.03.05 – Asistență tehnică pentru întărirea capacității administrative a instituțiilor publice – ex. Agenția Națională pentru Consultanță Agricolă - în vederea furnizării de informații și consultanță solicitanților de proiecte SAPARD (25.11.2004 – 25.09.2005).

- RO 2002/000-586.03.05 - Asistența Tehnică și formare profesională pentru pregătirea și implementarea măsurilor din PNADR, prin Programul SAPARD (29.11.2004 – 15.12.2005).

- RO 2004/016-772.03. 02.01.02 EuropeAid/122610/D/SER/RO - Pregătirea personalului Autorității de Management și a organismelor implicate în procesul de programare și în stabilirea sistemului de implementare.

- Contractul cadru ROSU 41-RO 2004/016-772.03.02.02.13.03 - Elaborarea Specificațiilor Tehnice pentru Sarcina 4 din MAP (01.08.2006 – 1.12.2006).

- RO 2005/017-553.03.02.01 - Pregătirea personalului instituțiilor implicate în pregătirea și implementarea Programului pentru Dezvoltare Rurală și Programului Operațional pentru Pescuit 2007-2013 și activități de comunicare ale organismelor responsabile pentru implementarea programelor (2007-2008).

- Asistență Tehnică în domeniul serviciilor și aplicațiilor IT necesare implementării programului:

RO 01.06.07.04; RO 2002/000-586.03.05 - Consolidarea și extinderea sistemului de aplicații în cadrul Tehnologiei Comunicației și Informatizării pentru Programul SAPARD (software) (29.11.2004 – 15.03.2006); RO 2002/000-586.03.05 - Asistență Tehnică pentru consolidarea și dezvoltarea sistemului TCI-Tehnologia Comunicării și Informatizării în managementul Programului SAPARD (29.11.2004 – 15.03.2006); RO 2005/017-553.03.02.03 - Asistență Tehnică pentru elaborarea software-ului necesar implementării fondurilor de dezvoltare rurală și pescuit (31.11.2007 – 31.09.2008).

Totodată, se menționează și următoarele proiecte de Înfrățire Instituțională finanțate prin PHARE:

- PHARE 2004/016-772.03.02 - EU PHARE Proiect de Twinning – Consolidarea capacității instituționale a Agenției SAPARD la nivel central și regional pentru dezvoltarea competențelor profesionale în implementarea programelor de dezvoltare rurală finanțate de Uniunea Europeană - RO04-IBAG-12 (8.12.2005 - 8.06.2007);

- EU PHARE Twinning Project RO 2004/IB/AG-16 TL PHARE 2004/016 772.03.02 - Sprijin pentru întocmirea procedurilor Organismului de Coordonare al Agențiilor de Plăți (ianuarie 2007 – iunie 2007);

- PHARE Twinning Project RO 2006/IB/AG/02 - Stabilirea structurilor adecvate pentru asigurarea absorbției fondurilor europene pentru dezvoltare rurală și pescuit după aderare (10.10.2007 – 10.01.2009).

Mai mult, contribuția asistenței tehnice la furnizarea unei corecte informare și publicitate asupra programului poate fi evaluată corect doar prin considerarea numărului de beneficiari atinși de

evenimentele de informare, inclusiv la nivel regional și local. Este, totodată, esențial unei evaluări corecte a acestei măsuri să se considere numărul de beneficiari ai asistenței tehnice din rândul funcționarilor publici, în calitate de potențiali beneficiari ai programului, în special pe teme de acquis-ului comunitar.

În cadrul perioadei de programare 2007-2013, Măsură 4.2 a fost reactivată prin măsura 511 a PNDR 2007-2013.

Mai în detaliu, PNDR 2007-2013 specifică că obiectivul general al acestei măsuri este de a asigura sprijin pentru coordonarea și implementarea politicii de dezvoltare rurală în România, într-un mod cât mai eficient, eficient, corect și transparent. Prin fondurile destinate măsurii de asistență tehnică se finanțează activitățile care vor asigura îndeplinirea obiectivelor majore ale acestei măsuri, precum:

- Asigurarea unei bune gestionări și utilizări a resurselor alocate în vederea derulării eficiente a PNDR;
- Îmbunătățirea și maximizarea impactului PNDR;
- Asigurarea transparenței, informării, comunicării și promovării PNDR și a sprijinului comunitar destinat derulării acestuia;
- Asigurarea unei bune cooperări cu Comisia Europeană și partenerii economici și sociali;
- Înființarea și funcționarea Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală.

Totodată, PNDR specifică că pentru derularea efectivă, eficientă, corectă și transparentă a programului, beneficiarii operațiunilor de asistență tehnică vor necesita sprijin în vederea desfășurării următoarelor tipuri de activități:

- Pregătirea programului prin realizarea de studii, documentații, cercetări etc.;
- Managementul programului prin pregătirea personalului implicat în derularea PNDR, sprijinirea activităților de audit a fondurilor alocate României din FEADR, dezvoltării și actualizării software-ului, asigurarea suportului tehnic necesar derulării PNDR etc.;
- Monitorizarea și evaluarea programului prin sprijinirea activităților Comitetului de Monitorizare și Autorității de Management și a activităților de evaluare on-going;
- Informare și publicitate prin acțiuni de informare, comunicare și promovare în vederea maximizării impactului PNDR la nivel național, regional, județean și local;
- Controlul programului prin sprijinirea activităților de control al implementării PNDR desfășurate de către organismele competente. Realizarea de studii, expertize tehnice specifice etc., pentru a evita orice abatere de la legalitate, regularitate și conformitate, precum și pentru prevenirea utilizării incorecte a fondurilor comunitare de la bugetul general al Comunităților Europene.

Până la data de 11.02.2011 în cadrul măsurii 511 au fost contractate 30 proiecte, însumând o 11.804.119 euro, fiind realizate plăți în valoare de 7.257.632 euro.